

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KİLİS VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ**

KİLİS İLİ 2022 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU

**HAZIRLAYAN:
ÇED VE ÇEVRE İZİNLERİNDEN SORUMLU ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

KİLİS - 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ.....	9
A. HAVA.....	13
A.1. HAVA KALİTESİ.....	13
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLETİCİLER.....	16
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR.....	19
A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları.....	19
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI.....	20
A.5. ÇEVRESEL GÜRÜLTÜ.....	25
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	25
A.7. ULAŞIM VE HAREKETLİLİK.....	28
A.8 SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	28
B. SU VE SU KAYNAKLARI.....	30
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ.....	30
B.1.1. Yüzeysel Sular.....	30
B.1.1.1. Akarsular.....	30
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar.....	30
B.1.2. Yeraltı Suları.....	31
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri.....	33
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ.....	36
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU.....	40
B.3.1. Noktasal kaynaklar.....	40
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar.....	40
B.3.1.2. Eysel Kaynaklar.....	40
B.3.2. Yayılı Kaynaklar.....	40
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar.....	40
B.3.2.2. Diğer.....	41
B.4. DENİZLER.....	41
B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu.....	41
B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu.....	41
B.4.3. Acil Müdahale Planları.....	41
B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri.....	41
B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri.....	41
B.4.6. Deniz Çöpleri.....	41
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ.....	42
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu.....	42
B.5.1.1. Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti.....	42
B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti.....	43
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.....	43
B.5.2. Sulama.....	45
B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı.....	45
B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı.....	46
B.5.3. Endüstriyel Su Temini.....	47
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı.....	47
B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı.....	47
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI.....	48

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri	48
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	51
B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler	52
B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması	53
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ	54
B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar	54
B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi	54
B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	59
B.7.4. Tarımsal Faaliyetler ile Oluşan Toprak Kirliliği	59
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	61
C. ATIK	62
C.1. BELEDİYE ATIKLARI	62
C.2. HAFRIYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	64
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ	64
C.3.1. Eğitimler	64
C.3.2. Atık Getirme Merkezleri	65
C.3.3. Sıfır Atık Belgesi Alan ve Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı	65
C.4. AMBALAJ ATIKLARI	67
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR	69
C.6. ATIK YAĞLAR	70
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	71
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	72
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER	72
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR	73
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	75
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR	75
C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları	76
C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	76
C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları	76
C.13. TIBBİ ATIKLAR	77
C.14. MADEN ATIKLARI	77
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	78
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	79
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR	79
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	79
D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	80
D.1. FLORA	80
D.2. FAUNA	81
D.3. ORMANLAR, MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI	83
D.3.1. Ormanlar	83
D.3.2. Milli Parklar	83
D.3.3. Tabiat Parkları	83
D.4. ÇAYIR VE MERA	84
D.5. SULAK ALANLAR	84
D.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	85
D.6.1. Tabiat Anıtları	85
D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları	85

<i>D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri</i>	89
<i>D.6.5. Doğal Sit Alanları</i>	89
D.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	89
E. ARAZİ KULLANIMI	90
E.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	90
E.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	93
<i>E.2.1. Çevre Düzeni Planı</i>	<i>93</i>
E.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	94
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	95
F.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ	95
F.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	97
F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	98
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	99
G.1. ÇEVRE DENETİMLERİ	99
G.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	100
G.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	100
G.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI	102
G.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	102
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	103

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge A.1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri	14
Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları	15
Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi.....	15
Çizelge A.4 –2022 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri	16
Çizelge A.5 – Kilis İlinde 2022 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları.....	18
Çizelge A.6 - 2022 yılında Kilis ilinin hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler	21
Çizelge A.7 - 2022 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	24
Çizelge A.8 - 2022 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı	28
Çizelge A.9 – Tamamlanan Bisiklet Yolları	28
Çizelge B.10 –İlin akarsuları	30
Çizelge B.11 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar.....	30
Çizelge B.12 – Akpınar Kaynağına ait ölçüm değerleri.....	31
Çizelge B.13 – Başpınar Kaynağına ait ölçüm değerleri.....	32
Çizelge B.14 – İlin tahsisli kuyu adetleri ve tahsis miktarları	33
Çizelge B.15 – Kilis alt havzası 2014 Nisan-Ekim, 2015 Nisan ayları yeraltısuyu seviye ölçümleri.....	33
Çizelge B.16 – Musabeyli alt havzası 2014 yılı Nisan, Ekim ve 2015 yılı Nisan yeraltısuyu seviye ölçümleri (DSİ, 2023).....	34
Çizelge B.17 – Elbeyli alt havzası 2014 Nisan-Ekim, 2015 Nisan ayları yeraltısuyu seviye ölçümleri (DSİ, 2023).....	35
Çizelge B.18 – Kilis İli Alınan Su Numunelerinin Lokasyonları (WGS-84).....	37
Çizelge B.19 – Kilis Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları.....	38
Çizelge B.20 – Musabeyli Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları	38
Çizelge B.21 – Elbeyli Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları.....	39
Çizelge B.22 - 2022 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları	39
Çizelge B.23- Kilis İli kentsel su temini için çekilen suyun kaynağı, yıllara göre kullanım miktarları	44
Çizelge B.24 – 2022 yılı itibariyle Kilis ili kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu.....	50
Çizelge B.25 – 2022 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu.....	51
Çizelge B.26 – 2022 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı	51
Çizelge B.27 – 2022 yılı itibariyle arıtıldıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu	53
Çizelge B.28 - 2022 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler	54
Çizelge B.29 – 2022 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	59
Çizelge B.30 - 2022 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb).....	60
Çizelge B.31 - 2022 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları.....	60
Çizelge C.32 - 2022 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri	63

Çizelge C.33 – 2022 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi	64
Çizelge C.34 – 2022 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri	65
Çizelge C.35 – 2022 yılı KİLİS ili itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı	65
Çizelge C.36 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı.....	66
Çizelge C.37 - 2022 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*	67
Çizelge C.38 - 2022 yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı	68
Çizelge C.39 - 2022 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı.....	68
Çizelge C.40 - 2022 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	68
Çizelge C.41 - 2020 yılında atık işleme yöntemine göre tehlikeli atık miktarları.....	70
Çizelge C.42 – 2020 yılı için yöntem bazında atık madeni yağ beyan miktarları	71
Çizelge C.43 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*.....	71
Çizelge C.44 – 2020 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler.....	72
Çizelge C.45 – 2020 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler	72
Çizelge C.46 – Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)	72
Çizelge C.47 – 2020 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar	74
Çizelge C.48 – 2020 yılı teslim alınan ÖTA sayısı	75
Çizelge C.49 – 2020 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri	75
Çizelge C.50 – 2020 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı	77
Çizelge C.51 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı.....	77
Çizelge C.52 – 2022 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı	78
Çizelge Ç.53 – 2022 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı	79
Çizelge Ç.54 – 2022 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları	79
Çizelge D.55 – Kilis İli Faunası	81
Çizelge D.56 – Kilis İli Orman Alanı Bilgisi	83
Çizelge D.57 – Kilis İli Amıt Ağaç Listesi.....	85
Çizelge E.58 – Kilis ilinde arazi kullanım sınıflandırması.....	91
Çizelge E.59 – Kilis ilinde arazi kullanım sınıflandırması.....	92
Çizelge F.60 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2022 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*	95
Çizelge F.61 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2022 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı.....	96
Çizelge F.62 – 2014-2022 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	96
Çizelge F.63 – 2022 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	97
Çizelge G.64 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı.....	99
Çizelge G.65 – 2022 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları.....	100
Çizelge G.66 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı.....	100

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik A.1 - 2022 yılında KİLİS istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	21
Grafik A.2 - 2022 yılında KİLİS istasyonu PM _{2,5} parametresi günlük ortalama değer grafiği*	22
Grafik A.3 - 2022 yılında KİLİS istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	22
Grafik A.4 - 2022 yılında KİLİS istasyonu NO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	23
Grafik A.5 - 2022 yılında KİLİS istasyonu CO parametresi günlük ortalama değer grafiği*	23
Grafik A.6 - 2022 yılında KİLİS istasyonu O ₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	24
Grafik A.7 – 2022 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı	25
Grafik B.8 – Kasım 2014 – Ocak 2022 arası Akpınar Mevkii 63127 ve 63647 nolu DSİ Rasat Kuyuları Grafiği	34
Grafik B.9 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	42
Grafik B.10 – 2007-2022 Yılları Arası Kaynaklardan Çekilen Su Miktarları	45
Grafik B.11 – 2022 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı	47
Grafik B.12 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı (Kilis Belediyesi, 2023)	48
Grafik B.13 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	49
Grafik B.14 - 2022 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi	54
Grafik C.15 - 2021 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu	62
Grafik C.16 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı	64
Grafik C.17 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen il genelindeki bina ve yerleşkelerin sayısı	67
Grafik C.18 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı	68
Grafik C.19 –2022 Yılı bazında Kilis ilinde bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	69
Grafik C.20 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi	69
Grafik C.21 – Yıllar itibariyle Kilis ilinde atık madeni yağ beyan miktarları	71
Grafik C.22 – Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)	73
Grafik C.23 - Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (kg)	74
Grafik C.24 - Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı	74
Grafik C.25 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi	75
Grafik E.26 – Kilis İli 2018 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması	90
Grafik E.27 – Kilis ilinde 2022 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması	91
Grafik F.28 – 2022 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	95
Grafik F.29 – 2022 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	96
Grafik F.30 – 2022 yılında verilen Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı	97
Grafik G.31 – ÇŞİDİM tarafından 2022 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı	99
Grafik G.32 – 2022 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	100
Grafik G.33 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı	101
Grafik G.34 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı	101

HARİTALAR DİZİNİ

	Sayfa
Harita A.1 – KİLİS ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri	20
Harita A.2 – KİLİS ilinde analiz için su numunesi alınan yerlerin genel vaziyet planı	36
Harita B.3 – Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin Uydu Görüntüsü	52
Harita B.4 – Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin Haritada Gösterimi	53
Harita E.5 – Kilis ilinin Çevre Düzeni Planı	93

İlin nüfusu Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi veri tabanı 2022 yılı verilerine göre toplamda 147.919 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu nüfusun 74.504 erkek ve 73.415 kadından oluşmaktadır. 2022 yılı verilerine göre nüfus dağılımı ise Kilis Merkez de 125.079 kişi, Elbeyli İlçesinde 5.594 kişi, Musabeyli İlçesinde 12.390 kişi, Polateli İlçesinde 4.856 kişidir.

Akdeniz iklimi (tropikal) ile karasal iklimin kesiştiği yerde bulunan Kilis ve yöresinde, söz konusu iklim kuşaklarının özellikleri egemendir. Yazın sıcak ve kurak, kışın soğuk ve yağışlı geçer. Bu yapı; biri sıcak-kuru diğeri serin nemli olmak üzere farklı klimatolojik özellik içerir.

Yüzölçümü 1.521 km² olan Kilis, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Hatay-Maraş oluğu ile Fırat Irmağı arasında uzanan Gaziantep Platosu'nun güneybatı kısmında, Türkiye-Suriye sınırı boylarında 36,800833 ⁰K enlemi ve 37,123889 ⁰D boylamı değerleri arasındadır. Şehir bu konumuyla Akdeniz ve Güneydoğu bölgeleri arasındaki geçiş kuşağı üzerinde bulunur. Ortalama yüksekliğinin fazla olmadığı (680 metre) bölgenin değişik kısımları arasında büyük yükselti farkları bulunmamaktadır. Genel durumu bozan küçük istisnalar göz önüne alınmadığında bölge; kuzeybatı, kuzey ve kuzeydoğudan daha yüksek kısımlarla çevrili korunmuş bir güney yamaç özelliği gösterir. 1995 yılında il statüsüne kavuşan Kilis' in sınır hattı, güneyden Türkiye-Suriye sınır, batı ve kuzey batıda Gaziantep-İslahiye, kuzey ve kuzeydoğudan Gaziantep merkez ve doğuda Gaziantep- Oğuzeli ilçeleriyle çevrilidir.

Kilis ilinde; Kilis Organize Sanayi Bölgesi, Kilis Polateli Şahinbey Organize Sanayi Bölgesi, Kilis Sanayi Sitesi bulunmaktadır.

- **Kilis Organize Sanayi Bölgesi** kuruluşu 1993 yılında yapılmıştır. Yer seçimi kesinleşmiş 385 ha alandan 255 ha alanın imar planı tamamlanmış ve 86 parsel üretilmiştir. OSB'de 2022 yılı sonu itibarıyla 59 adet işletme faaliyet göstermektedir.
- **Kilis Polateli Şahinbey Organize Sanayi Bölgesi:** Kuruluş çalışmalarına 2013 yılında başlanılan Kilis Polateli Şahinbey Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi 2022 yılında unvan değişikliğine gidilerek ihtisas olmaktan çıkarılmış, Karma OSB'ye dönüştürülmüştür. OSB'de parsel dağıtımına 2022 yılında başlanılmıştır. Yer seçimi kesinleşmiş 1.303 ha alandan 950 ha alanın imar planı tamamlanmış ve 103 parsel üretilmiştir. OSB' de faaliyet gösteren işletme bulunmamaktadır.
- **Kilis Sanayi Sitesi:** Kuruluşu 1983 yılında yapılmış ve 400 adet işyeri yapılması planlanmıştır. Sanayi sitesi 25 ha alandan oluşmaktadır. Sanayi sitesi içerisinde 334 adet işyeri faaliyet göstermektedir.

Kilis ilinde toplamda 284 adet işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin 92 adedi sanayi alanlarında, 192 adedi sanayi alanları dışında bulunmaktadır. Sanayi alanlarında bulunan işletme sayısının ilde bulunan tüm işletmelere oranı %32,3'dür. İşletmelerin sektörel dağılımları aşağıda verilmiştir.

SIRA	ANA SEKTÖR ADI	İŞLETME SAYISI
------	----------------	----------------

1	Ham Petrol ve Doğalgaz	1
2	Metal Cevherleri	1
3	Madencilik ve Taş Ocakçılığı	6
4	Gıda Ürünleri	92
5	Tekstil Ürünleri	12
6	Giyim Eşyaları	13
7	Ağaç ve Ağaç Ürünleri	14
8	Kağıt ve Kağıt Ürünleri	2
9	Matbaacılık	3
10	Petrol Ürünleri İmalatı	0
11	Kimyasal Ürünler	10
12	Kauçuk ve Plastik	25
13	Metalik Olmayan Ürünler	24
14	Metal Ürünleri	17
15	Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünleri	1
16	Elektrikli Teçhizat	1
17	Makine ve Ekipmanlar	17
18	Mobilya	28
19	Mücevher ve Diğer	5
20	Elektrik, Gaz, Buhar	12
TOPLAM		284

(Kaynak: Kilis Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü)

İlde tarımı yapılan tarla ürünleri arasında en fazla yetiştirilen ürün buğdaydır. Buğday ekim alanı 222.376 da olup, il toplam tarım alanları (1.024.756 da) içerisindeki payı % 21,7'dir. Türkiye buğday ekim alanları (66.287.386 da) içerisindeki payı ise % 0,33'dür. Üretim miktarı ise 55.199 ton olup, Türkiye buğday üretim miktarı içerisindeki payı yine (19.750.000 ton) % 0,28'dir.

İkinci sırada yer alan arpa ekim alanı 88.035 da olup Türkiye arpa ekim alanına oranı (32.287.604 da) % 0,27'dir. Üretim miktarı ise 13.437 ton olup, Türkiye arpa üretim miktarı içerisindeki payı (8.982.665 ton) % 0,15'dir.

Üçüncü sırada yer alan kırmızı mercimek ekim alanı 34.458 da olup Türkiye kırmızı mercimek ekim alanına oranı (2.998.118 da) % 1,15'dir. Üretim miktarı ise 3.334 ton olup, Türkiye kırmızı mercimek üretim miktarı içerisindeki payı (400.000 ton) % 0,8'dir.

İlde tarımı yapılan sebze ürünleri arasında en fazla yetiştirilen ürün biberdir. Biber ekim alanı 28.399 da olup, il toplam tarım alanları (1.024.756 da) içerisindeki payı % 2,7'dir. Üretim miktarı ise 78.681 ton olup, Türkiye biber üretim miktarı içerisindeki payı (3.018.775 ton) % 2,6'dır.

Sebze üretimi içerisinde ikinci sırada yer alan domates ekim alanı 5.315 da olup, il toplam tarım alanları (1.024.756 da) içerisindeki payı % 0,52'dür. Üretim miktarı ise 22.633 ton olup, Türkiye domates üretim miktarı içerisindeki payı (13.000.000 ton) % 0,17'dir.

Sebze üretimi içerisinde üçüncü sırada yer alan soğan ekim alanı 4.807 da olup, il toplam tarım alanları (1.024.756 da) içerisindeki payı % 0,47'dur. Üretim miktarı ise 10.687 ton olup, Türkiye karpuz üretim miktarı içerisindeki payı (3.394.783 ton) % 0,3'tür.

İlde tarımı yapılan meyve ürünleri arasında en fazla yetiştirilen ürün zeytindir. İlde zeytin genellikle yağlık olarak yetiştirilmektedir ve 3 kg zeytinden yaklaşık 1 kg zeytinyağı alınabilmektedir. Zeytin ekim alanı 310.704 da olup, İlin toplam tarım alanları (1.024.756 da) içerisinde zeytinin payı % 30,32'dir. Üretim miktarı ise 22.383 ton'dur.

Meyve üretimi içerisinde ikinci sırada yer alan ürün üzumdür. Üzüm ekim alanı 123.465 da olup, bunun 68.353 da'sı şaraplık, 51.370 da'sı kurutmalık, 3.742 da'sı ise sofralık olarak yetiştirilmektedir. Üzümün il toplam tarım alanları (1.024.756 da) içerisindeki payı % 12,05'dir. Üretim miktarı ise 67.306 ton olup, Türkiye üzüm üretim miktarı içerisindeki payı (4.165.000 ton) % 1,61'dir.

Kültür turizmi açısından önemli bir yere sahip olması gereken Kilis İli, Sosyal Tesislerin bulunmaması ve iyi tanıtım yapılmaması gibi nedenler ile hak ettiği yeri bulamamıştır. Yerleşim tarihi kesin olarak bilinmeyen Kilis İli Asur kaynaklarında Ki-Li-Zi, Roma döneminde ise Ciliza Sive Urmagiganti adıyla geçmektedir. Hititlerden bu yana önemli yerleşim merkezlerindedir. Hitit Roma Bizans kalıntıları yanında, Memluk ve Osmanlı yapıları bulunmaktadır. Çevrede yer altı mağaraları ve eski mezarlar vardır. En erken tarihli Türk yapıtları Memluklu dönemindedir. Osmanlı yapıları da plan ve süsleme açısından bu yapıların etkisinde kalmıştır. Yapıların yazıtlarıyla günümüze ulaşması, sanat tarihi açısından önemlidir.

Yörede mevcut turizm çeşitleri şunlardır;

- 1- Kültür ve Tarih Turizmi
- 2- İnanç Turizmi
- 3- Av Turizmi
- 4- Eko Turizm (Doğa yürüyüşü, Tracking- Martavan Bölgesi)

1.521 kilometrekarelik Kilis coğrafyasında doğa turizmine yönelik alanlar oldukça sınırlı olup; alt yapısı yapıp işletmeye açıldığında yöre halkına hizmet verebilecek 'günöbirlik tesis olabilir', 2006 yılında yaban domuzu avına yönelik 'Av Turizmi Proje' çalışması başlatılmıştır.

Tarihsel ve arkeolojik değerler "Açık Hava Müzesi" , "Ören Yeri" , "Arkeo Park" biçiminde projelendirilebilir düşüncesinden hareketle, 2006 yılında: Oylum Höyük Mozaikli Bazilika ve Açık Hava Müzesi Projelendirilmiştir. Taşınmaz kültür varlıklarının onarımı için "8" tane konuta proje yardımı yapılmıştır.

İL MÜDÜRLÜĞÜNÜN YAPILANMASI

Bakanlık taşra teşkilatının yapılanması Bakanlık Makamı'nın 20/07/2011 tarih ve 1892 sayılı Olur'u ile kabul edilmiş ve beş ayrı tipte taşra teşkilatı kurulmuştur.

Teşkilat tiplerine göre Kilis İli D Tipi İl Teşkilatlanması içerisinde tanımlanmış ve buna bağlı;

- A) İl Müdürlüğü,
- B) İl Müdür Yardımcılığı,
- C) Şube Müdürlüğü olmak üzere idari olarak sınıflandırılmıştır.

Müdürlükte;

- 1- İmar ve Planlamadan Sorumlu Şube Müdürlüğü,
- 2- Proje ve Yapım İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü,
- 3- Yapı Denetim ve Yapı Malzemelerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü,
- 4- ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü,
- 5- Çevre Yönetimi ve Denetimden Sorumlu Şube Müdürlüğü; ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü
- 6- Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü
- 7- Bilgi Teknolojileri, İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğüne
- 8- Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü, İmar ve Planlamadan Sorumlu Şube Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.
- 9- Yerel Yönetimler Şube Müdürlüğü,
- 10- Milli Emlak Müdürlüğü

Ayrıca Müdürlüğümüzün Hukuk Hizmetleri birimi bulunmaktadır.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlenici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2020 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge A.1’de verilmektedir.

Ancak farklı kirlenicilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirlenicilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003a). Bir bölgedeki kirlenici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirlenici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirlenici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Çizelge A.1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER		UYARI EŞİĞİ
		2021 (µg/m ³)	2022(µg/m ³)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	350	500 µg/m ³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	125	
	yıllık ve kış dönemi (1 Ekim’den 31 Mart’a kadar) -insan sağlığının korunması için-	20	20	
NO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	250	250	400 µg/m ³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	40	
NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	30	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	0,5	----
BENZEN	yıllık -insan sağlığının korunması için-	7	6	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama -insan sağlığının korunması için-	10.000	10.000	----

(Kaynak: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği)

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.2’ de verilmektedir.

Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat atılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirlenmeler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

Çizelge A.4 –2022 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme	-	-
Atık Yakma	-	-
Cam Üretim	-	-
Çimento	1	58
Enerji Üretimi	-	-
Gıda	-	-
Gübre	-	-
Kağıt Üretim	-	-
Kimya	-	-
Kireç	-	-
Lastik	-	-
Maden	-	-
Metalurji	-	-
Otomotiv	-	-
Rafineri	-	-
Şeker	-	-
Tekstil	-	-
Jeotermal Enerji (JES)	-	-
TOPLAM	1	58

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfirik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 ' nin ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO_2 derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM_{10}), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM 'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM_{10} -10 μm 'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 μm 'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM_{10} için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM_{10} solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkaçıcı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM_{10} 'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM_{10} maruziyetine karşı hassastır. PM_{10} yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO 'in global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m^3 arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO 'in ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO 'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir.

Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasındır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

İlde gerek evsel ısınmada, gerekse sanayide ve araçlarda kullanılan yakıt miktarları ve cinsi aşağıdaki bilgiler doğrultusunda ilgili kurum/kuruluşlardan toplanarak çizelgelere işlenmiştir.

Çizelge A.5 – Kilis İlinde 2022 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları

(Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, OSB Müdürlüğü, İl Özel İdaresi, İl Sağlık Müdürlüğü, ÇŞİDİM, 2023)

	Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
	Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (sm ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi	OSB	Kömür	0,9	OSB	2.758.098		
	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	Kömür	1.442,5				
	Kamu Kurumu	Kömür	20				
		Odun Portakal/Fındık Kömürü	69,66				
	Ticari						

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

Bakanlığımızın yürüttüğü Hava Kalitesi İzleme Ağı projesi kapsamında İlimize hava kalitesi izleme istasyonu kurulmuştur. İstasyonda, Kükürtdioksit (SO₂), Partikül Madde (PM10 ve PM2.5), Azotoksitler (NO₂), Karbonmonoksit (CO), Ozon (O₃) gibi parametreler ölçülmektedir.

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

İlde Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği ve ilgili Bakanlık Genelgesi çerçevesinde hazırlanmış olan Temiz Hava Eylem Planları ve bu planlar dâhilinde belirlenmiş eylemlerin, gerçekleşme durumu ile ilgili bilgilere burada yer verilecektir.

İller tarafından hâlihazırda kullanılan THEP-İZ İzleme yazılımından bilgi alınması, süreci kolaylaştıracaktır.

THEP İlimizde yazılmış ve onaylanmıştır. Plan dahilinde, İlimizde faaliyet gösteren ve Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği gereğince alması gereken “Çevre İzni-Lisansı” kapsamında yükümlülüğü olan tesisler belirlenmiş ve gerekli Çevre İzin ve Lisans işlemleri yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir.

Bu kapsamda tesislerden “Emisyon “ konulu Çevre İzni alanların “Teyit Emisyon Ölçümleri” takip edilmektedir. 2022 yılı içinde İlimizde Anız yangınlarından dolayı, 110.534,66 TL idari para cezası uygulaması yapılmıştır.

İlimizde bulunan pide fırınlarının, bacalarından kaynaklanan is-duman için sulu baca filreleri yaptırılmış ve Kilis Belediyesince kontrol ve denetimleri devam edilmektedir.

İlimizde 3 adet Yetkili Egzoz Emisyon Ölçüm İstasyonu mevcuttur. Bunlar periyodik olarak denetlenmektedir.

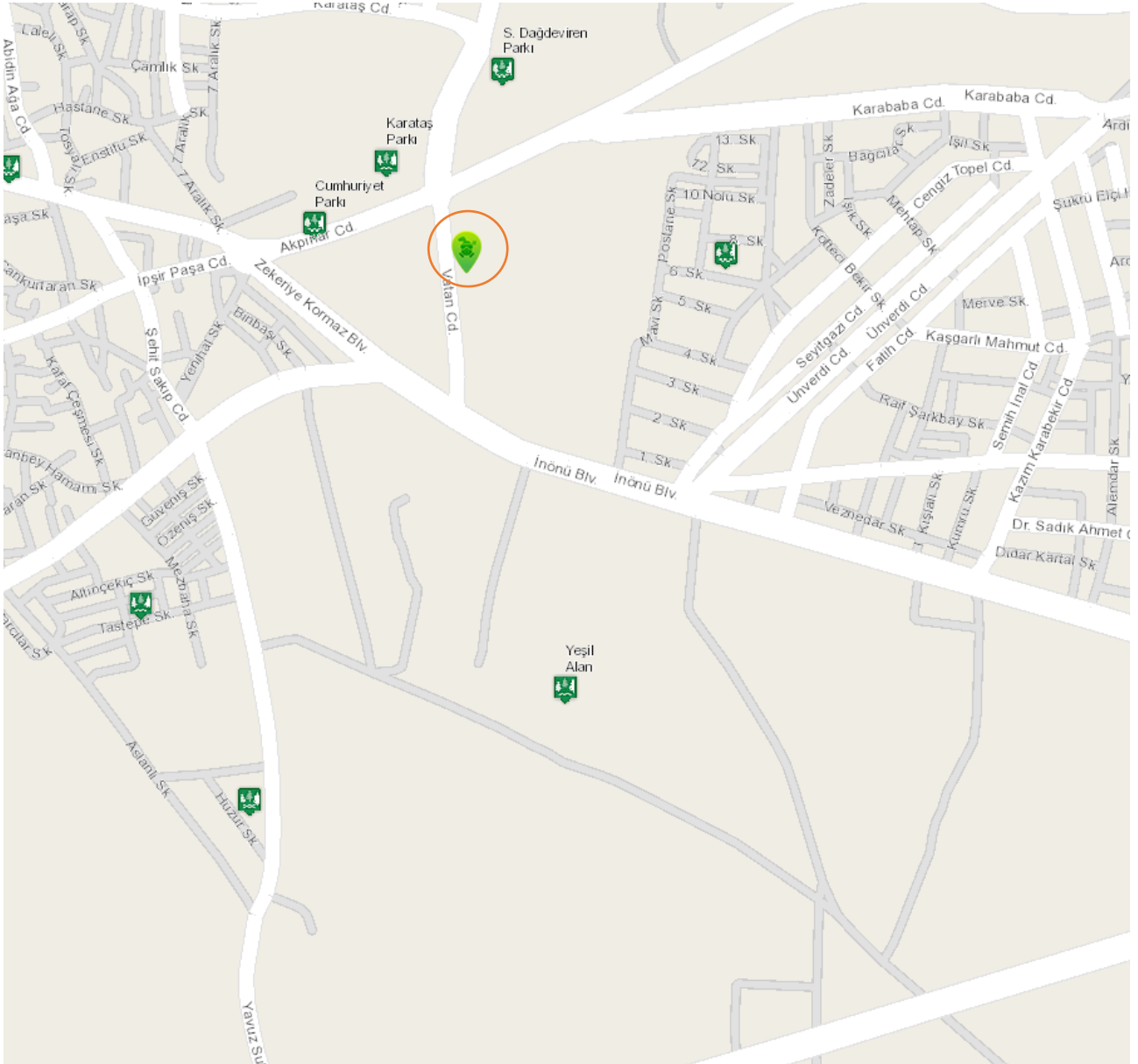
1 adet Hava Kalitesi Ölçüm Cihazımız mevcuttur.

İlimiz, Merkez’de ve İlçelerde toplam 29 adet Katı Yakıt Satıcısı Kayıt Belgeli işyerleri bulunmaktadır. Bu satış yerleri, İl Müdürlüğümüz koordinasyonunda periyodik olarak denetlenmektedir. Satış izin belgesi alınmamış kömür satışına izin verilmemektedir. 2022 yılında 45 adet satış izin belgesi düzenlenmiştir.

Kilis Belediyesi tarafından bisiklet yolu yapılmış olup, ayrıca yürüyüş yollarıda yapılmıştır. 2022 yılı itibari ile toplam 7200 metre Bisiklet yolu mevcuttur.

Kilis Belediyesi tarafından 2022 yılı itibari ile toplam park sayısı 125 adettir.

A.4. Ölçüm İstasyonları

Harita A.1 – KİLİS ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri

İlimizde hava kalitesinin kontrolü; İlimizde hava kalitesini bozan emisyon miktarları Hava Kalitesi Ölçüm Cihazı tarafından ölçülmektedir. İlimizde bulunan 1 adet Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonunun yeri Harita A.1 'de gösterilmektedir.

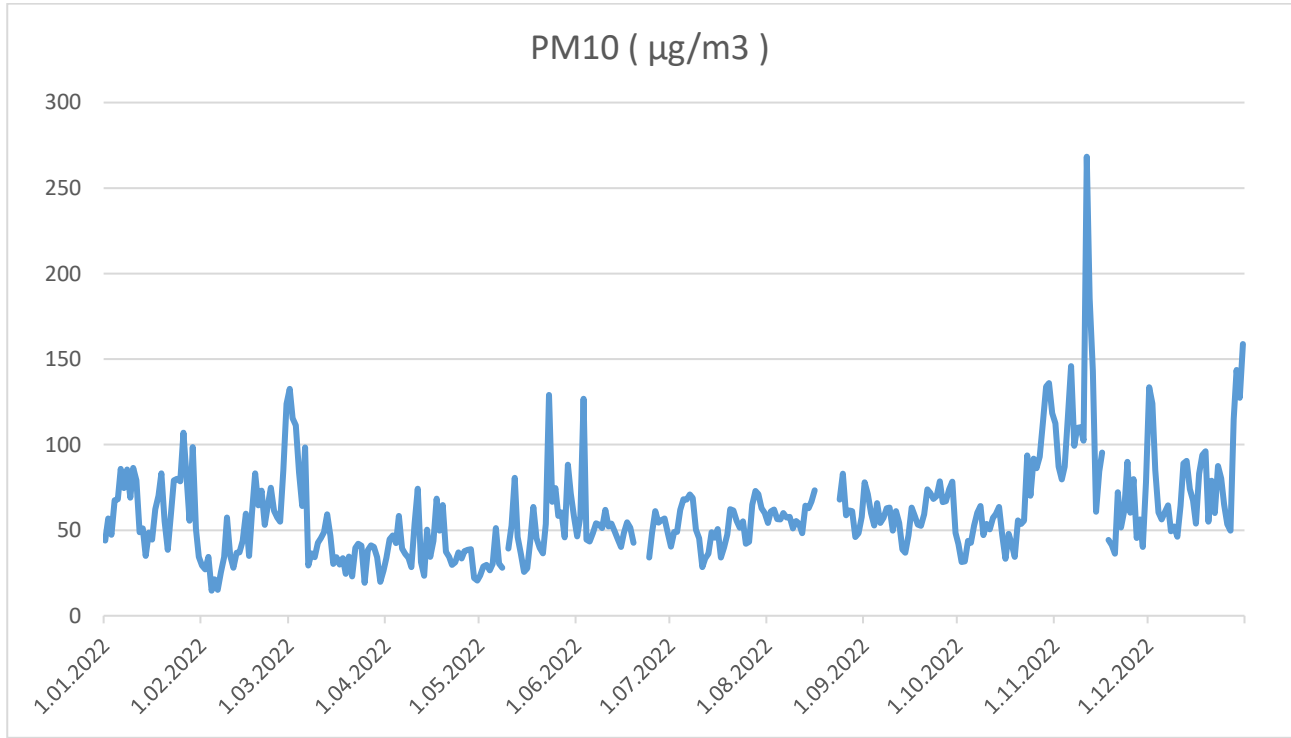
İlimizde hava kirliliğine sebep olan kaynaklar; trafik emisyonları, ısınma amaçlı yakıtlar, sanayi kaynaklı emisyonlar ve çöl tozlarıdır. Bu kaynakları etkileyen en önemli unsur ise her yıl artan nüfus miktarıdır. Nüfus artışı, ısınma ve trafik kaynaklı emisyonları doğrudan etkilemektedir. Kilis Hava Kalitesi İzleme İstasyonunun yeri göz önüne alındığında daha çok ısınma ve trafik kaynaklı emisyonu temsil etmektedir.

Çizelge A.6 - 2022 yılında Kilis ilinin hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler

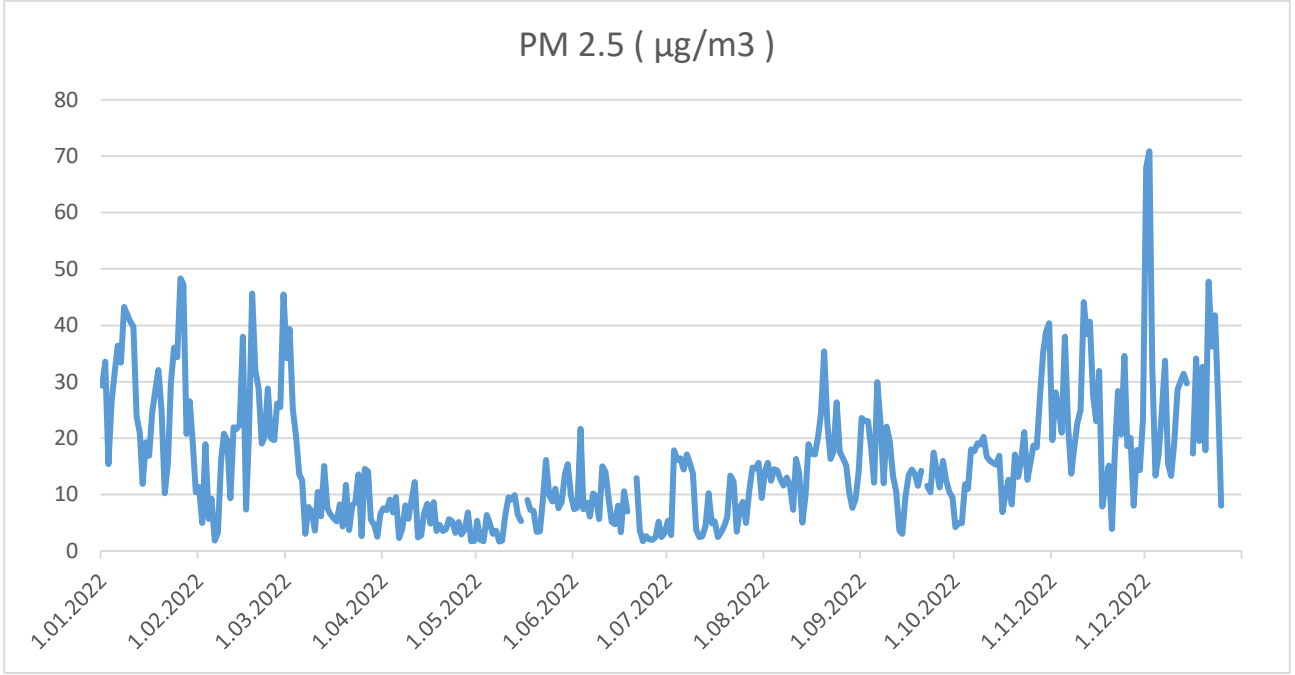
(havaizleme.gov.tr, 2023)

İSTASYON YERLERİ	İSTASYON TÜRÜ (Isınma/Trafik/Sanayi)	HAVA KİRLETİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₃	HC	PM
KİLİS	ISINMA	X	X	X	X		X

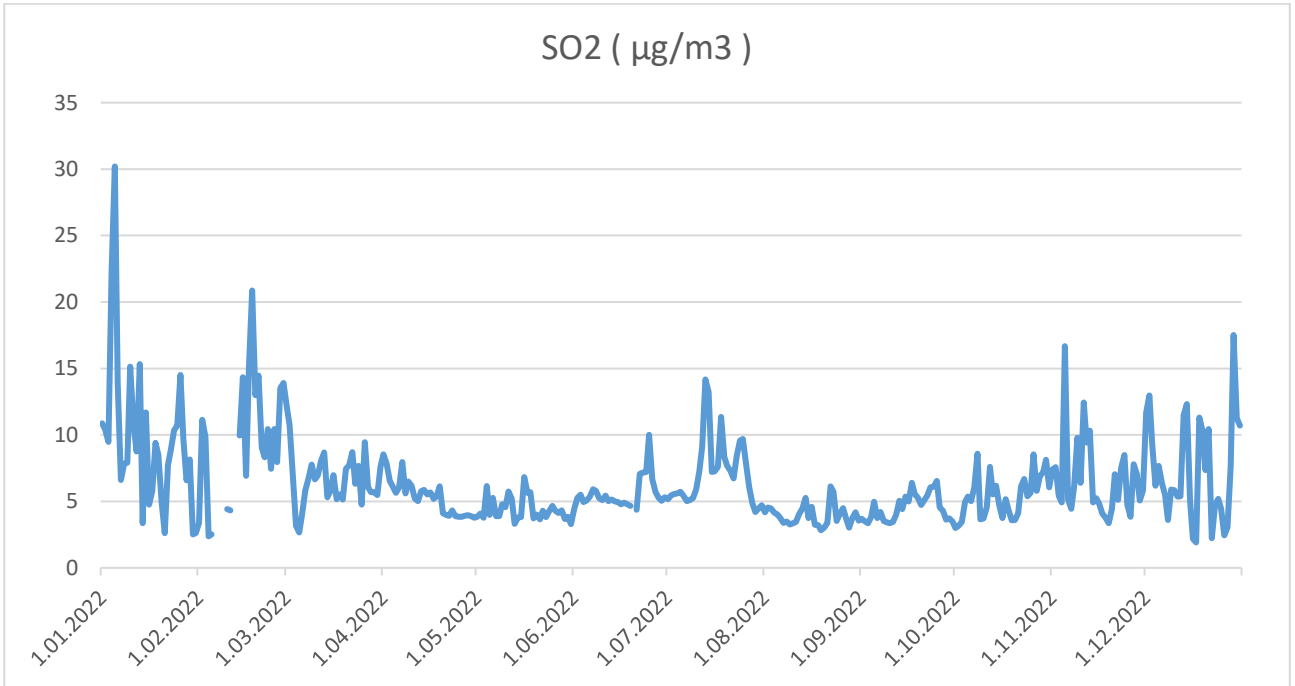
İlin 2022 yılındaki hava kirletici parametreler için günlük ortalama değerlerini içeren grafikler ve çizelge aşağıda yer almaktadır.

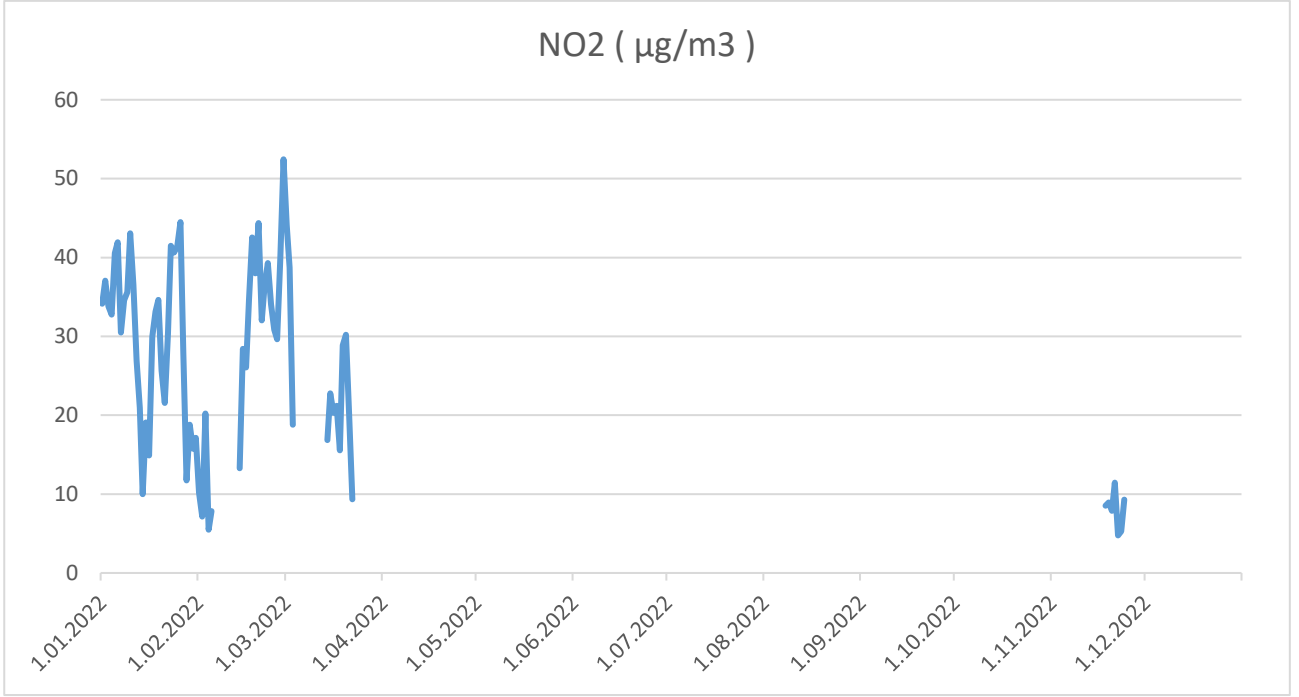
Grafik A.1 - 2022 yılında KİLİS istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2023)

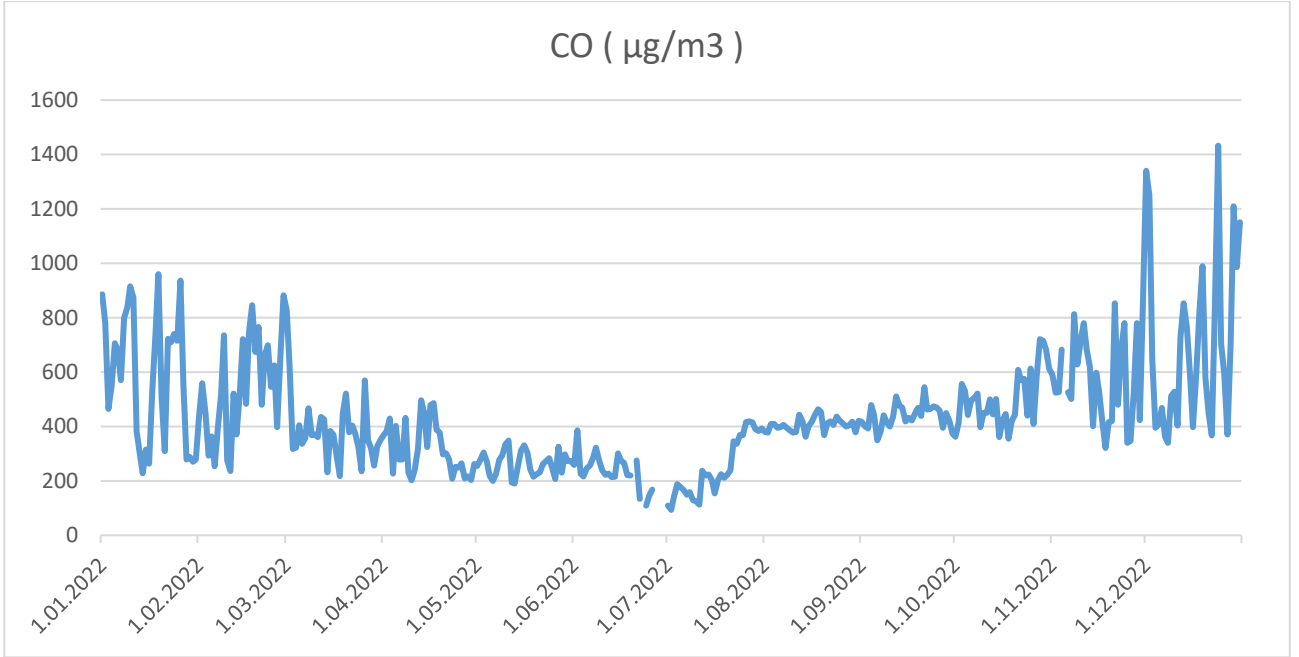
Grafik A.2 - 2022 yılında KİLİS istasyonu PM_{2,5} parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2023)

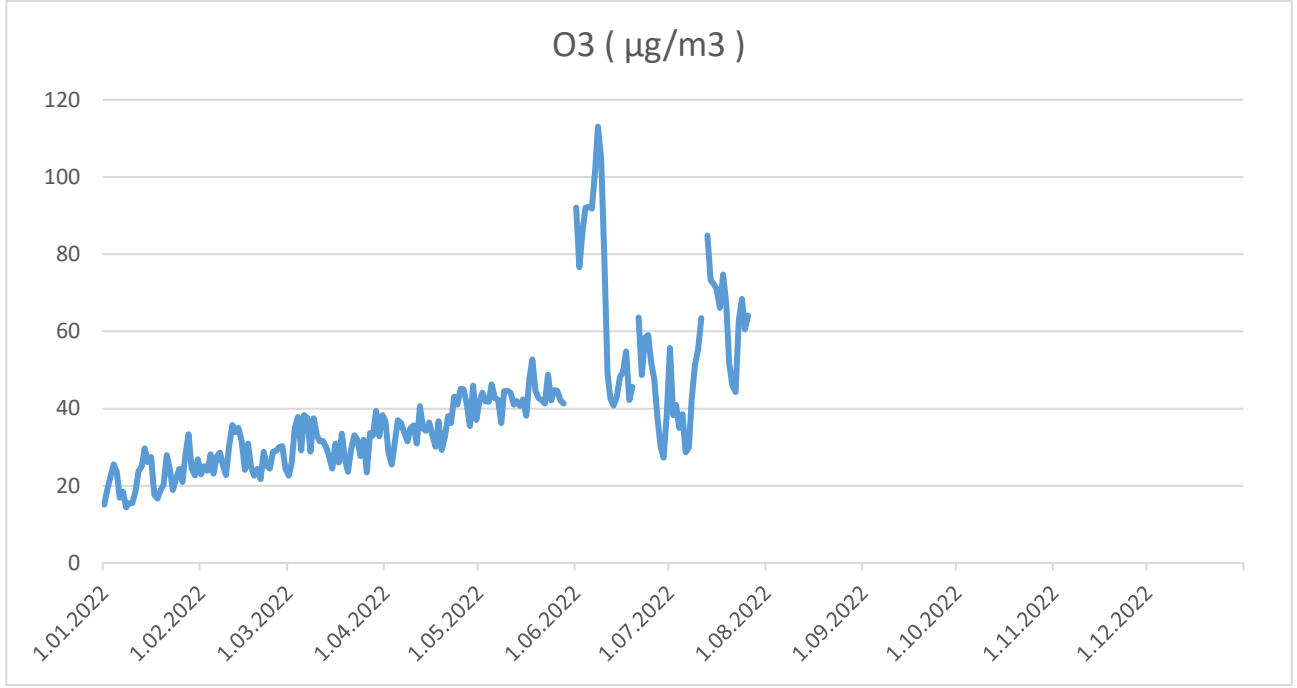
Grafik A.3 - 2022 yılında KİLİS istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.4 - 2022 yılında KİLİS istasyonu NO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.5 - 2022 yılında KİLİS istasyonu CO parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2023)

Grafik A.6 - 2022 yılında KİLİS istasyonu O₃ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2023)

Çizelge A.7 - 2022 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerlerin aşıldığı gün sayıları (µg/m³; CO: mg/m³)
(havaizleme.gov.tr, 2023)

TARİH	PM ₁₀	AGS	PM _{2.5}	AGS	SO ₂	AGS	CO	AGS	NO ₂	AGS	NO _x	AGS	NO	AGS	Ozon	AGS
Ocak	65,44	23	28,17	0	9,76	0	584,12	0	29,90	7	44,96	0	15,86	0	22,03	0
Şubat	49,61	14	20,16	0	9,72	0	539,13	0	28,64	3	41,98	0	13,39	0	27,26	0
Mart	48,43	7	10,73	0	6,67	0	386,02	0	23,89	1	33,12	0	9,23	0	31,19	0
Nisan	40,64	6	5,57	0	5,34	0	317,84	0	0,12	0	1,43	0	1,30	0	35,95	0
Mayıs	49,75	13	7,24	0	4,39	0	263,47	0	0	0	0	0	0	0	43,18	0
Haziran	52,66	14	7,14	0	5,56	0	230,74	0	0	0	0	0	0	0	62,32	0
Temmuz	52,89	17	9,19	0	7,14	0	242,78	0	0	0	0	0	0	0	55,46	0
Ağustos	59,40	21	15,45	0	3,93	0	406,80	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eylül	61,20	25	14,71	0	4,52	0	438,12	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ekim	64,73	20	16,89	0	5,37	0	501,71	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kasım	91,18	24	22,72	0	6,64	0	577,90	0	8,02	0	13,33	0	5,31	0	0	0
Aralık	81,29	28	29,59	2	7,33	0	703,06	0	0	0	0	0	0	0	0	0

*AGS: Sınır değerlerin aşıldığı gün sayısı

A.5. Çevresel Gürültü

İlimizde 2022 yılı içerisinde gürültü konusunda toplamda 15 adet şikayet yapılmış olup aşağıdaki grafikte sektörel dağılımı verilmiştir. Gürültü konulu şikayetler İl Müdürlüğümüzce 2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında değerlendirilmiştir.

Grafik A.7 – 2022 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

İklim Değişikliği Eylem Planı çerçevesinde ildeki diğer resmi kurumlar ile yazışmalar gerçekleşmiş, Belediye tarafından şehir merkezine toplam 125 adet park yapıldığı bilgisi alınmış olup, düzenli depolama sahasının işletmeye alınmış olup, metan gazından elektrik üretimi projesi kapsamında işlemlerin devam ettiği, sistemin kurulması için konunun takip edildiği bildirilmiştir.

Ülkemizde, emisyonların tesis seviyesinde takibine yönelik mevzuat çalışmaları 2010 yılında başlamış, Bakanlığımız ve ilgili kurumlar ile kuruluşlar arasında oluşturulan teknik bir çalışma grubu sera gazı emisyonlarının takibine ilişkin yasal çerçevenin temelleri “Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik” in 25 Nisan 2012 Tarihli ve 28274 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle atılmıştır. Yönetmelik, Doğrulayıcı Kuruluşlar için TÜRKAK tarafından yapılması gereken akreditasyon yükümlülüğünü 2017 yılına ertelemek üzere revize edilerek 17 Mayıs 2014 tarih ve 29003 Sayılı Resmi Gazete’ de tekrar yayımlanmıştır. Yönetmeliğimiz ihtiyaçlar doğrultusunda bir kez daha revize edilmiş, 31 Mayıs 2017 tarihli ve 30082 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

Söz konusu yönetmelik, 2003/87/EC sayılı AB Emisyon Ticareti Direktifinin, sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması konularını uyumlaştıracak şekilde hazırlanmış olup, AB Çevre Müktesebatına uyum çerçevesinde önemli bir adım atılmıştır.

Ulusal mevzuat kapsamında, elektrik, çimento, demir-çelik, rafineri, seramik, kireç, kâğıt ve cam üretimi gibi sektörlerden kaynaklanan ve ulusal sera gazı emisyonlarının yaklaşık yarısını teşkil eden sera gazı emisyonları tesis seviyesinde izlenmektedir.

Yönetmelik kapsamında yürütülecek izleme ve raporlama iş ve işlemlerinin detaylandırılmasına yönelik “Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ” 22 Temmuz 2014 tarih ve 29068 sayılı Resmi Gazete’ de, tesis bazında hazırlanacak emisyon raporlarının Bakanlığa gönderilmeden önce yetkili bağımsız kuruluşlarca doğrulanması ile ilgili hususlar ve bahse konu doğrulayıcıların yetkilendirilmesine ilişkin şartlara yönelik “Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Yetkilendirilmesi Tebliği” ise 02 Nisan 2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik kapsamındaki tesisler öncelikle sera gazı izleme planlarını hazırlayarak sera gazı emisyonlarının ilk izlenmeye başlanacağı tarihten en az 6 ay önce Bakanlığa onay için göndermekle yükümlüdür. İzleme planı onaylandıktan sonra tesis, sera gazı emisyonlarını bu plan çerçevesinde her takvim yılı (1 Ocak -31 Aralık) için izlemek ve her yılın 30 Nisan tarihine kadar bir önceki yılın sera gazı emisyon raporunu Bakanlıktan tarafından yetkilendirilmiş doğrulayıcı kuruluşlara doğrularak Bakanlığa raporlamakla yükümlüdür.

Türkiye Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi ve Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü 1991 yılında taraf olmuştur. Montreal Protokolünün Yirmi sekizinci Taraflar Konferansında kabul edilen Kigali Değişikliği, Bakanlığımız tarafından, ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere Dışişleri Bakanlığımıza iletilmiş olup 29 Mayıs 2019 tarihinde “Yirmi sekizinci Taraflar Toplantısında üzerinde Mutabakata Varılan Montreal Protokolüne Yönelik Değişiklik (Kigali Değişikliği-2016) Dair Kanun Teklifi” TBMM Dış İşleri komisyonunca kabul edilmiştir.

Kigali Değişikliğini kabul edebilmek, bu değişikliğin kendi iç mevzuatlarına uyumunu sağlayabilmek adına taraf ülkelerde Montreal Protokolü tarafından fonlanan etkinleştirme faaliyetleri (Enabling Activities) yürütülmektedir. Bu faaliyetler kapsamında ülkemizde önce kamu kurumları ve özel sektör için değişikliğin getirileri konusunda bilgilendirme toplantıları yapılmış ayrıca konuya ilişkin ilgili sektörlerin katılımı ile çalıştaylar düzenlenmiştir. Bu şekilde ülkemizin Değişiklik getiri ve yükümlülüklerine hazır hale getirilmesi planlanmaktadır. Bu değişiklik ile 2050 itibariyle 80 milyar ton CO₂ eşdeğeri emisyonun engellenmesi beklenmektedir. Bu şekilde küresel sıcaklık artışını 2°C'nin altında tutulması yönündeki amaca çok belirgin bir katkı sağlanacaktır. Çeşitli tarihlere kamu kurumları ve özel sektör ile istişare çalıştayları düzenlenmiş ve değişikliğin kabulü ile kurumlara düşen sorumluluklarda yapılması gerekenlere ilişkin yol haritası belirlenmiştir.

Öte yandan günün gelişen şartları ve ülkemizin durumu da göz önüne alınarak değişen şartları karşılamak üzere; Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 06 Ekim 2020 tarihli ve 31266 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

“Florlu Sera Gazı İçeren Ürün veya Ekipmana Müdahale Eden Gerçek ve Tüzel Kişilerin Belgelendirilmesine İlişkin Tebliğ” 24/09/2020 tarihli ve 31254 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle florlu sera gazları ile çalışan teknik personelin bilgi ve birikiminin arttırılması desteklenerek Bakanlığımız mevzuatlarının hükümlerinin uygulanmasında verimin artması hedefine katkı sağlayacaktır.

Bunun yanında, Bakanlığımız tarafından yürütülmekte olan “Sera Gazı Ulusal Katkı Hedefinin Gerçekleştirilmesi için Kapasite Geliştirme ve İzleme Projesi” kapsamında ulusal katkı çerçevesinde yer almakta olan enerji, ulaştırma, sanayi, tarım, orman ve atık sektörleri ile ilişkili kamu kurumları, özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik sektörel temelde kapasite geliştirme ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilmiş, Sera gazı projeksiyonlarına temel teşkil eden veri tabanlarının hazırlanarak alt projeksiyon çalışmaları, Paris Anlaşması’na taraf olan ülkelerin sunmuş oldukları ulusal katkılarda yer alan azaltım ve uyuma yönelik hedef ve politikaların sektör temelinde incelenerek ülkemiz politikalarına yol gösterici değerlendirmeler yapılmasına katkı sağlayacağı beklenilmektedir.

Ayrıca Karbon Piyasalarına Hazırlık Ortaklığı (Partnership of Market Readiness-PMR) Dünya Bankası Projesi ile Türkiye de yasal ve kurumsal altyapı analizleri ve diğer ülkelerdeki iyi uygulamalar çerçevesinde taslak bir İklim Değişikliği Kanunu hazırlanmış, taslak emisyon ticaret sistemi mevzuatı, emisyon ticaret sisteminin uygulanabilmesi için kurumsal çerçeve oluşturulmuş, Paris Anlaşması Madde 6 altında Türkiye’nin konumunun belirlenmesi, sera gazı emisyon sınırı ve tahsisat planlarının belirlenmesi çalışmaları yürütülmüştür.

İklim Değişikliği 7. Ulusal Bildirimi ve 3. İki Yıllık Raporun Hazırlanmasına Destek Projesi ile Sözleşmenin Ek I Taraf Ülkesi olarak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) kapsamında Türkiye Cumhuriyeti İklim Değişikliği Yedinci Ulusal Bildirimi 26 Aralık 2018 tarihinde; Üçüncü İki Yıllık Raporu 1 Ocak 2018 tarihinde BMİDÇS Sekretaryasına sunulmuştur. Bunun yanında Dördüncü İki Yıllık Rapor hazırlanmış olup, 27 Aralık 2019 tarihinde Sekretaryaya sunulmuştur. Proje kapsamında 2023 – 2030 yılları iklim değişikliği eylem planı ve 2050 iklim değişikliği stratejisi hazırlık çalışmalarına devam edilmektedir.

“Düşük Karbon Salımı için Çözümsel Tabanlı Strateji ve Eylem Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi” ile iklim değişikliği ile çözümsel tabanlı mücadele yoluyla küresel çabalara katkı sağlayarak insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının azaltılması hedeflenmiş, bu çerçevede; atık, bina, ulaştırma ve tarım sektörlerinde düşük karbonlu büyüme fırsatlarının değerlendirilerek, çevreye duyarlı ekonomik büyümeyi sağlayan yeni iş alanları, Ar-Ge ve yenilikçi yaklaşımların araştırılması, uzun vadede düşük karbonlu kalkınmayı desteklemek için analitik bir temel sağlayarak AB iklim politikası ve mevzuatı ile zaman içerisinde uyum sağlamak amacıyla haiz Proje, Ağustos 2020 itibariyle başarıyla tamamlanmıştır.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından elde edilecek bilgilerin kapsamı; Bakanlığımızın Stratejik Planıyla ve Planda belirtilen iklim değişikliği ile ilişkili Üst politika belgeleriyle uyumlu olma bazında değerlendirilerek; Eksen 1: Çevre başlığı altındaki “Hedef 1.2. Hava Kalitesi ve Gürültü Kontrolü, İklim Değişikliği ve Ozon Tabakasının Korunması” na paralel unsurlar içermelidir.

Stratejik Planda yer alan söz konusu hedef kapsamında özellikle; “sera gazı emisyonlarının azaltılması ve iklim değişikliğine uyum ile ilgili ulusal ölçekte plan, proje ve mevzuat çalışmaları devam etmekte olduğu” ifade edilmiştir. Bu doğrultuda iklim değişikliğine uyum, sera gazı azaltımı ve ozon tabakasının korunması bağlamında yürütülen çalışmalar da mevcuttur.

Bakanlığımız 2019-2023 Stratejik Planı kapsamında, 30 Büyükşehir Belediyesinde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planının (YİDEP) hazırlanabilmesi için mevzuat çalışmaları yapılacağı belirtilmiştir. Bu doğrultuda; yerel yönetimlerce Yerel İklim Değişikliği eylem planlarının hazırlanmasına dönük mevzuat ve Teknik Kılavuz hazırlama çalışmaları başlatılmıştır.

Son yıllarda ülkemizde yaşanan iklim ile ilişkili afetlerin sayısı, sıklık ve şiddetindeki artışa koşut olarak bölgesel düzeyde de iklim değişikliğine karşı direncin artırılması amacıyla bölge ve şehir ölçeğinde ele alınması gereken eylem ihtiyaçlarının tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi doğrultusunda Bölgesel İklim Değişikliği Eylem Planlarının hazırlanması çalışmaları da devam etmektedir.

A.7. Ulaşım ve Hareketlilik

İlde Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı, toplam araç sayısı, egzoz gazı emisyon ölçümü yaptıran araçlar ile tamamlanan bisiklet yollarına ilişkin bilgiler verilmelidir.

Çizelge A.8 - 2022 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı

(<https://egzoz.csb.gov.tr/>, 2023)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
3	54.320	17.039

Çizelge A.9 – Tamamlanan Bisiklet Yolları

(Kilis Belediyesi, 2023)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
KİLİS	Çevre Yolu Üzeri	7.2

A.8 Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde 1 adet hava kalitesi izleme istasyonu mevcuttur. İstasyonda, Kükürdioksit (SO₂), Partikül Madde (PM₁₀ ve PM_{2,5}), Azotoksitler (NO_x), Karbonmonoksit (CO), Ozon (O₃), Sıcaklık, Rüzgar Hızı ve Yönü, Basınç ve Bağıl Nem gibi parametreler ölçülmektedir.

2022 yılında 15 adet gürültü şikayeti İl Müdürlüğümüzce 2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında değerlendirilmiştir.

İlimiz, Merkez'de ve İlçelerde toplam 29 adet Katı Yakıt Satıcısı Kayıt Belgeli işyerleri bulunmaktadır. Bu satış yerleri, İl Müdürlüğümüz koordinasyonunda periyodik olarak denetlenmektedir. Satış izin belgesi alınmamış kömür satışına izin verilmemektedir.

İlimizde hava kirliliğinin önlenmesi için, trafikten kaynaklanan motorlu araçların egzoz emisyon ölçümlerini düzenli olarak yaptırmaları sağlanmaktadır.

Sanayiden kaynaklanan toz ve gaz emisyonlarının önemli olacağından hava kalitesinin korunması için gerekli denetimleri yapılarak, 03.07.2009 tarih ve 27277 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde takip edilmektedir.

Kaynaklar

- e-denetim sistemi
- <https://www.tuik.gov.tr/>
- havaizleme.gov.tr
- <https://egzoz.csb.gov.tr>
- KİLİS Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- GAZDAŞ Kilis Şubesi
- Kilis OSB Müdürlüğü
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
- Kilis Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü
- KİLİS Belediye Başkanlığı
- İl Özel İdaresi
- İl Sağlık Müdürlüğü

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Çizelge B.10 –İlin akarsuları
(DSİ, 2023)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Balık Suyu	30.7	13.5	0.5	Fırat Nehri	İçme Suyu
Sinnep Deresi	34.2	25.8	0.4	Fırat Nehri	İçme suyu
Afrin Çayı	64.5	36.7	2.9	Asi Nehri	İçme Suyu
Sabun Suyu	55.3	44.1	1.5	Asi Nehri	Sulama

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Çizelge B.11 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar
(DSİ, 2023)

Gölün/Göletin/ Rezervuarın Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Katılan Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Seve Barajı	Kil çekirdekli kaya dolgu	18.000.000	-	2.827.000	-	İçme Suyu
Yukarı-Afrin	Kil çekirdekli homojen dolgu	33.400.000	-	9.453.000	-	İçme Suyu
Üçpınar Göleti	Homojen	4.300.000	370	1.900.000	-	Sulama
Balıkli Göleti	Homojen	3.300.000	702	660.000	-	Sulama
Sapkanlı Göleti	Homojen	3.160.000	230	-	-	Sulama
Demirciler Göleti	Kil çekirdekli kaya dolgu	120.000	59	-	-	Sulama

B.1.2. Yeraltı Suları

Kilis ili sınırları içerisinde, 2022 yılı sonuna kadar DSİ tarafından araştırma bedelli Suriyeli Sığınmacılar için 33 ila 500 m derinlikte açılan 98 adet kuyuda yapılan değerlendirmeye göre genel olarak ekonomik olarak yeraltısuyu işletmesine uygun yeraltısuyu potansiyeli bulunmamıştır ancak lokal olarak (Yeniyapan kaynak bölgesi gibi) yüksek verim alınan yerler bulunmaktadır. Açılan kuyuların kuyu verimlerinin 0 – 55 L/s arasında, özgül debilerinin 0.01 – 0.89 (L/s)/m arasında, pH değerlerinin 7 – 8 arasında, EC değerlerinin ise 500 – 700 micromho/cm arasında değiştiği ve genel olarak sulama suyu sınıfının C₂S₁ (T₂A₁) olduğu tespit edilmiştir.

DSİ tarafından 2019 yılı sonuna kadar, Elbeyli Konteynırkent'in içme-kullanma suyunun temini gayesiyle 150 m ile 305 m arasında değişen derinliklerde 9 adet sondaj kuyusu açılmıştır. Bu sondajlar neticesinde 1,5-5 L/s arasında debi elde edilebilmiştir. Öncüpınar Konteynırkent'te ise 152-308 m arasında değişen derinlikte 7 adet kuyu açılmış ve 1,5-5 L/s arasında değişen verimler elde edilmiştir. Yine Suriyeli Sığınmacılar nedeniyle artan su ihtiyacının karşılanması için Resul Osman Dağı ile Kent Orman mesire alanlarında ve Yeniyapan kaynak bölgesinde 37 adet Kilis Belediye Başkanlığına (110-350 m arası derinlikte, 0-55 L/s arasında değişen verimde) ve 1 adet Elbeyli Belediye Başkanlığına (130 m derinlikte, 1,6 L/s verimli) kuyu açılmıştır.

Kilis ilinde ayrıca mevsimsel ve sürekli olarak boşalım gösteren kaynaklar mevcuttur. Bunların en önemlileri, Kilis ilinin bir kısım içme suyunu da sağlayan Merkez İlçe, Narlıca köyünde bulunan Narlıca kaynağı, Merkezde yer alan Akpınar ve Yeniyapan kaynakları ve yine Merkez İlçe, Beşenli Köyünde yer alan Başpınar kaynağıdır. Narlıca ve Yeniyapan kaynağı tamamen içme suyuna alındığı için ölçülememektedir. Akpınar ve Başpınar kaynaklarına ait mevcut ölçüm değerleri ise aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Çizelge B.12 – Akpınar Kaynağına ait ölçüm değerleri
(DSİ, 2023)

Kaynak Adı :	Akpınar	Pafta no :	Antakya-O38 d2
İli :	Kilis	Kuzey :	4066955
İlçesi :	Merkez	Doğu :	335440
Köyü/Mevkii :	-		

YILLAR	(l/s)											
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
1985	68	82	71		52	67	79	78	59	48	55	89
1986	76	120	89	94	69	70	58	76	70	52	70	92
1987	97	62	97	87	69	78	76	75			88	82
1988	91	91										
1989												
1990												
1991	76	79	84	79	79	87	91		64	64	70	86
1992	92	97	97	83	78		111	81	89	63		79
1993	83			78	86	84	92	63	93	82	84	
1994	79		94	83	124		86	90	88		92	86
1995	91	93	88	92	88	86	83	135	105	95	102	98
1996	111	98	93	112	106	98	112	109	114	112	97	103
1997	118	109	117	114	104	98	91	102	112	104	96	107
1998	109	103		98	99	102	93	96	88	63	76	82
1999	87	49	54	65	63	47	45	112	56	48	80	64
2000	67	105	95	82	47	41	30	35	40	41		
2001	59	40										

Çizelge B.13 – Başpınar Kaynağına ait ölçüm değerleri
(DSİ, 2023)

Kaynak Adı : Başpınar
İli : Kilis
İlçesi : Merkez
Köyü/Mevkii : Beşenli Köyü

Pafta no : Antakya-O38 a4
Kuzey : 4073100
Doğu : 327115

(l/s)

YILLAR	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
1984											49	46
1985	37	43	48		64	60	67	52	43	47	42	56
1986	62	62	41	68	54	42	36	54	36	28	29	27
1987	24	26	179	157	121	109	97	89			91	
1988	109	98		94	133	105		101	135			
1989												
1990												
1991	23	27	27	39	38	35	33		18	31	31	34
1992	48	51	45	79	60		60	59	44	55		43
1993	51	68		72	65	46	52	61	39	42	47	
1994	48		48	46	48		39	44	42		41	65
1995	46	56		63	60	53	51	62	37	44	39	42
1996	48	43	47	46	38	43	45	44	41		52	56
1997	58	63	59	66	65	59	58	59	63	58	58	58
1998	45	46		48	71	57	55	44	42	35	37	44
1999	44	44	46	45	68	46	46	44	40		22	28
2000	36	52	53	52		48	22	23	19	22		
2001	41	44										

Yukarıda bahsi geçen kaynaklar dışında, Polateli İlçesi, Polatbey Köyü, Merkez İlçe Duruca, Beşenli ve Uzunlu Köyünde de kaynaklar bulunmaktadır. Ancak bu kaynaklar genellikle küçük debilidir (< 15 L/s).

Son yıllarda yağışların azalması ve kaynak beslenme bölgelerinde kontrolsüz olarak açılan sondaj kuyuları nedeniyle büyük kaynakların debileri azalmakta ve özellikle yaz döneminde küçük debili kaynaklar kurumaktadır.

Genel olarak Kilis ilindeki kaynaklar, bazalt (Miyosen) - marn (Paleosen) ve kireçtaşı (Eosen) – marn (Paleosen) kantağından boşalmakta olup dipsavak kaynağı tipindedir. pH, EC ve sulama suyu sınıfları ise sondaj kuyularındaki değerlere benzer özelliktedir.

Kilis Belediye Başkanlığı tarafından 1999 ile 2019 yılları arasında DSİ 20. Bölge Müdürlüğümüze müracaat edilerek 39 adet, içme-kullanma amaçlı yeraltısuyu arama ve kullanma belgesi alınmıştır. Bu kuyular için toplamda 10,9 hm³/yıl yeraltısuyu tahsis edilmiştir.

Elbeyli Belediye Başkanlığı tarafından 1998 ile 2011 yılları arasında DSİ 20. Bölge Müdürlüğümüze müracaat edilerek 5 adet, içme-kullanma amaçlı yeraltısuyu arama ve kullanma belgesi alınmıştır. Bu kuyular için toplamda 1,22 hm³/yıl yeraltısuyu tahsis edilmiştir.

Mülga Yavuzlu Belediye Başkanlığı tarafından 2009 ile 2011 yılları arasında DSİ 20. Bölge Müdürlüğümüze müracaat edilerek 5 adet, içme-kullanma amaçlı yeraltısuyu arama ve kullanma belgesi alınmıştır. Bu kuyular için toplamda 0,115 hm³/yıl yeraltısuyu tahsis edilmiştir.

Kilis İl Özel İdaresi'nden alınan bilgilere göre ise 2020 yılı sonu itibariyle 178 adet yerleşim yerinin içme-kullanma suyu ihtiyacının temini için sondaj kuyusu açılmıştır.

Ayrıca vatandaşlardan ve tüzel kişilerden gelen talepler doğrultusunda, 2022 yılı sonuna kadar toplamda 5.965 adet kuyu için, içme-kullanma, zirai sulama, sanayi kullanım ve hayvancılık amaçlı yeraltısını kullanma belgesi düzenlenmiştir. Bu kuyular için toplamda 87,71 hm³/yıl yeraltısını tahsisi yapılmıştır. İlin YAS potansiyeli 99,945 hm³/yıl'dır.

Çizelge B.14 – İlin tahsisli kuyu adetleri ve tahsis miktarları
(DSİ, 2023)

Kaynağın İsmi	Kuyu Adedi	Tahsis (hm ³ /yıl)
Kilis Belediyesi'nin açtığı kuyular	39	10,9
Elbeyli Belediyesi'nin açtığı kuyular	5	1,22
Mülga Yavuzlu Belediyesi	5	0,115
Vatandaş ve Tüzel kişilere ait	5.965	87,71
İl Özel İdaresi	178	-
TOPLAM	6.192	99,945

Kilis İlinin jeotermal potansiyeli ile ilgili en sağlıklı bilgi MTA'dan alınabilir. Ancak bilindiği kadarıyla ilde herhangi bir sıcak su kaynağı bulunmamaktadır.

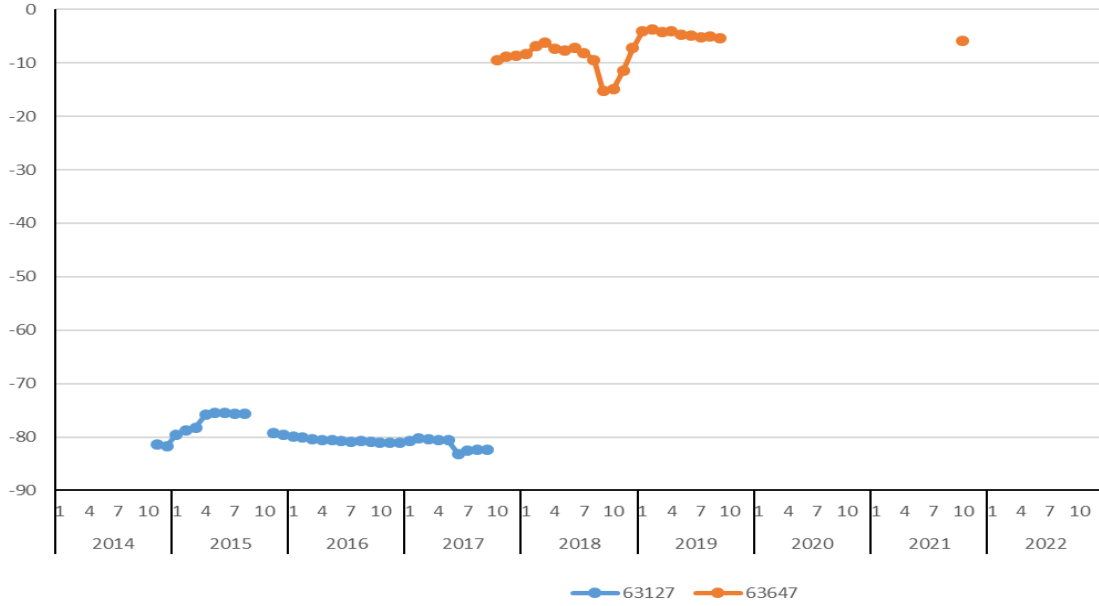
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

DSİ 20. Bölge Müdürlüğümüz sorumluluk sahasındaki tüm illerde olduğu gibi Kilis İlinde de yeraltısını kalite gözlem istasyonu bulunmamaktadır. 2015 yılı sonu itibariyle hazırlanan hidrojeolojik etüt çalışması kapsamında araştırmalar tamamlanmış olup o dönemde ölçülen kuyular ve halen ölçülmeye devam edilen 63127 (01.10.2017 tarihinden sonra ölçüm yok) ve 63647 nolu DSİ araştırma kuyularına ait yeraltısını seviyeleri ile alınan su numunelerinden elde edilen neticeler ekte verilmiştir.

Çizelge B.15 – Kilis alt havzası 2014 Nisan-Ekim, 2015 Nisan ayları yeraltısını seviye ölçümleri
(DSİ, 2023)

KÖYÜ	KOORDİNAT (WGS-84)		KOT (m)	ST.SEV. NİSAN 2014 (m)	ST.SEV. EKİM 2014 (m)	ST.SEV. NİSAN 2015 (m)	KUYU DERİNLİĞİ (m)	PAFTA
	X	Y						
Kızılgöl	333754	4076063	772	55.13	49.38	38.46	100	O38a3
Kızılgöl	337728	4075544	737	8.92	26	14.28	90	O38a3
Polatbey	338907	4074560	730	3.7	9.92	8.16	keson	O38a3
Karapınar	339050	4077377	755	16.33	13.62	13.24	65	O38a3
Uzunlu	340998	4071027	660	7.15	7.76	7.92	43	O38a3
Küplüce	343159	4068865	592	7.74	15.6	12.14	60	O38a3
Çukuroba				>100	>100	>100	120	O38a3
Topdağı	336867	4069370	800	14.05	65	31.03	85	O38a3
Acar	338755	4066491	660	8.97	14.1	10.24		O38d2
Beşikkaya	339126	4064814	603	7.24	10.38	9.16	46	O38d2
Oylum	337647	4062911	580	6.07	8.62	8.73	104	O38d2
Kilis Merkez	332117	4064680	629	6.41	7.82	7.41	keson	O38d2
Kilis Merkez	330723	4062182	610	11.04	9.08	7.12		O38d2
Yavuzlu	345505	4062700	535	1.51	3.06	1.31	70	O38c1

Ekincik	345905	4061014	525	14.7	17.82	13.68	60	O38c1
Ceritler	345807	4066915	608	14.32	17.56	13.92	65	O38c1
Kilis Merkez	333179	4062659	595	8.69	11.17	9.81		O38d1
Akçabağlar	326860	4060228	641	16.89	17.98	15.96	keson	O38d1
Karamelik	344130	4072874	627	7.82	14.43	12.46	57	O38b4
Çörtlen	346001	4071253	624	5.98	2.98	4.32	keson	O38b4
Kilis	334956	4066077	656	8.33	18.4	14.18		O38b4

Grafik B.8 – Kasım 2014 – Ocak 2022 arası Akpınar Mevkii 63127 ve 63647 nolu DSİ Rasat Kuyuları Grafiği
(DSİ, 2023)

Çizelge B.16 – Musabeyli alt havzası 2014 yılı Nisan, Ekim ve 2015 yılı Nisan yeraltısuyu seviye ölçümleri (DSİ, 2023)

KÖYÜ	KOORDİNAT (WGS-84)		KOT (m)	ST.SEV. NİSAN 2014 (m)	ST.SEV. EKİM 2014 (m)	ST.SEV. NİSAN 2015 (m)	KUYU DERİNLİĞİ (m)	PAFTA
	X	Y						
Duruca	324391	4069461	494	10.19	19.94	16.63		O38a4
Taşlıalan	329241	4077464	635	10.93	10.35	9.86	70	O38a4
Ürünlü	330365	4078418	653	4.61	5.15	4.12		O38a4
Bağarası	326877	4077464	561	10.36	9.65	9.58	50	O38a4
Karbeyaz	318028	4081765	618	27.04	39.17	32.44	65	O38b3
Üçpınar	317119	4082234	619	13.12	KURU	12.60	20	O38b3
Bulamaçlı	304860	4076943	746	18.47	>80	60.18		O38b4
Gülbaba	302881	4078575	665	70.1	>80	72.44	120	O38b4
Cevizli	332253	4089155	814	21.96	28.02	25.36		O38a1
Polateli	334457	4078905	850	27.51	26.84	22.70	70	O38a3

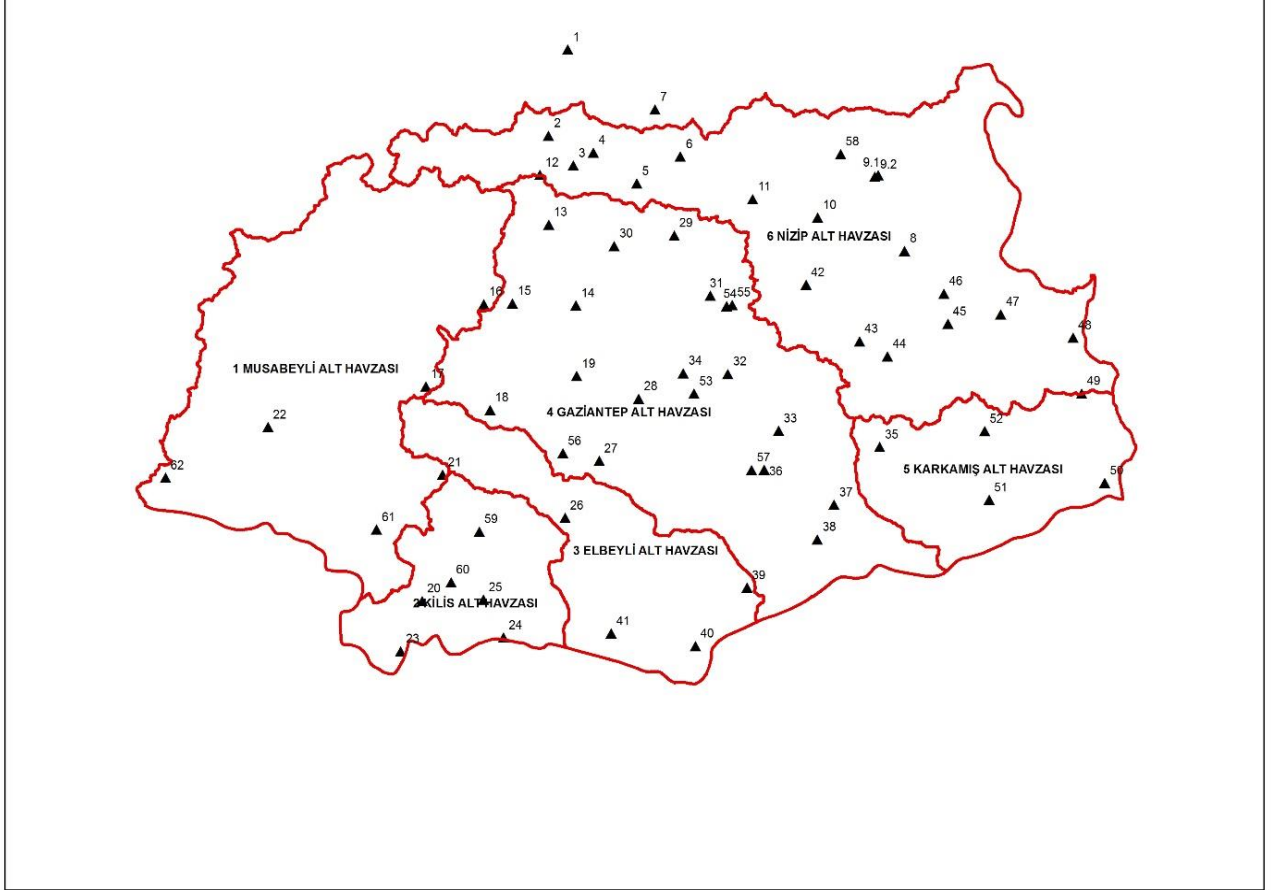
Musabeyli	314531	4084119	696	16.52		14.78	22	O37b2
Balıklı	315605	4084988	819	50.65	52.38	52.44	100	O37b2
Hüseyinoğlu	315241	4088364	889	>100	>80	>80	160	O37b2
Yedigöz	308339	4082568	782	80.12	>80	76.18	100	O37b1
Burç	338611	4098436	927	4.6	>80	>70	80	N38d3
Budak	339469	4102639	983	17.95		13.56	50	N38d3
Yaylacık	334681	4105719	1063	36.27	39.92	33.60	50	N38d3
Çakalköy	340484	4105822	1017	19.75		12.50	60	N38d3
Zülfikar	339316	4109137	1041	20.47	34.6	18.25	75	N38d3
Sırasöğüt	331580	4102471	866	1.5	3.32	0.65	15	N38d4
Sırasöğüt	331733	4102822	907	33.62	47.83	34.24	100	N38d4
Burç	339166	4098137	960	26.42	29.13	21.35	100	N38d3

Çizelge B.17 – Elbeyli alt havzası 2014 Nisan-Ekim, 2015 Nisan ayları yeraltısuyu seviye ölçümleri (DSİ, 2023)

KÖYÜ	KOORDİNAT (WGS-84)		KOT (m)	ST.SEV. NİSAN 2014 (m)	ST.SEV. EKİM 2014 (m)	ST.SEV. NİSAN 2015 (m)	KUYU DERİNLİĞİ (m)	PAFTA
	X	Y						
Bozcayazı	350703	4065586	558	52.88	55.49	50.38	95	O38c1
Yağzıköy	353677	4061007	507	7.9	10.98	8.60	100	O38c1
Dölek	351879	4066139	558	29.52	34	26.14		O38c1
Karakoyunlu	351260	4067128	583	10.12	9.38	8.26	50	O38c1
Yığmatepe	351939	4069766	611	21.94	19.7	16.14		O38b4
Kazıklı	348344	4073801	631	5.28	7.1	3.89		O38b4
Kürtüncük	346192	4075654	651	1.5	8.92	2.18	40	O38b4
Mısırçık	348836	4077345	681	6.48	6.98	6.36	88	O38b4
Kapçağız	350945	4075840	657	14	15.73	13.44	52	O38b4
Ekinli	354208	4076206	670	3.64	KURU	2.96	keson	O38b4
Evrentepe	342893	4080805	674	0	0	0		O38a3
Yarımdağ	340420	4081961	695	9.83	10.33	9.64	80	O38a3
Elbeyli	363211	4059406	518	2.95	3.72	3.90	keson	O38c2
Taşlıbakar	357483	4062165	519	3.18	1.98	2.26	150	O38c2
Erikliyayla	355610	4065445	554	13.45	15.54	14.32	60	O38c2
Geçerli	369147	4065994	561	13.23	12.3	11.02	30	O38c2

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Kilis il genelinde yer alan su kaynaklarının kalitesinin ölçümü için Kilis Alt Havzası, Musabeyli Alt Havzası, Elbeyli Alt Havzasından alınan numunelerin yerleri aşağıda yer alan vaziyet planında gösterilmiştir.

Harita A.2 – KİLİS ilinde analiz için su numunesi alınan yerlerin genel vaziyet planı
(DSİ, 2023)

İl genelinde alınan su numunelerin lokasyonları aşağıda tabloda yer almaktadır.

Çizelge B.18 – Kilis İli Alınan Su Numunelerinin Lokasyonları (WGS-84)

(DSİ, 2023)

NUM NO	İSİM	İL	KÖY	MEVKİİ	KUZEY	DOĞU	KOT (m)	SU	AĞIR METAL
20	HÜSEYİN SEVER	KİLİS	MERKEZ		4064680	332117	633	X	X
21	AKİF ÇELİK	KİLİS	POLATELİ		4078905	334457	860	X	X
22	HASAN AYTEKİN	KİLİS	MUSABEYLİ	PETROL KARŞISI	4084285	314550	729	X	X
23	EDİP ERGEZEN	KİLİS	MERKEZ-ÖNCÜPINAR		4059011	329687	598	X	X
24	BEKÇİ ALİ	KİLİS	MERKEZ-AKINCI	KÖY İÇME SUYU	4060555	341409	512	X	X
25	MEHMET CERİTLİOĞLU	KİLİS	MERKEZ-BEŞİKKAYA		4064814	339126	608	X	
26	METİN KAYHAN	KİLİS	ELBEYLİ-KAZIKLI	BAĞ EVİ	4074045	348401	628	X	
40	İLÇE TARIM MÜD.	KİLİS	ELBEYLİ		4059595	363263	517	X	X
41	SAİT ÖZKAN	KİLİS	ELBEYLİ-YAĞIZKÖY		4061007	353677	507	X	
59	NARLICA KAYNAĞI	KİLİS	MERKEZ-NARLICA		4072498	338628	748	X	X
60	AKPINAR KAYNAĞI	KİLİS	MERKEZ		4066787	335411	663	X	X
61	BEŞENLİ KAYNAĞI	KİLİS	MUSABEYLİ-BEŞENLİ		4072741	326930	503	X	
62	KARAYOLLARI ŞANTİYESİ	KİLİS	MUSABEYLİ-GÜLBABA		4078575	302881	670	X	

Çizelge B.19 – Kilis Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları

(DSİ, 2023)

KİLİS ALT HAVZASI NİSAN 2015 SU NUMUNE SONUÇLARI														
NUM. NO	pH* (25° C) (*)	Elektriksel İletkenlik*Ms/m (25° C) (Otomatik Cihaz Düzeltmesi)	Sodyum (meq/L)	Potasyum (meq/L)	Kalsiyum (meq/L)	Magnezyum (meq/L)	Karbonat (meq/L)	Bikarbonat (meq/L)	Klorür (meq/L)	Sülfat (meq/L)	Amonyum (meq/L)	Suyun Sınıfı	Nitrit (mg/L)	Nitrat (mg/L)
20	8.03	94.40	1.89	1.69	3.77	2.10	0.00	6.20	1.40	0.95	<0.02	T3-A1	53.88	<0.02
23	7.70	76.80	0.48	0.03	5.46	1.71	0.00	5.90	0.55	0.58	<0.02	T3-A1	39.85	<0.02
24	8.10	89.60	2.37	0.04	4.38	2.16	0.00	2.80	2.36	0.74	0.23	T3-A1	188.93	<0.02
25	7.90	100.50	1.55	0.08	3.95	4.45	0.00	7.50	1.65	0.85	<0.02	T3-A1	100.00	<0.02
59	7.74	62.10	0.50	0.03	3.70	1.96	0.00	5.15	0.46	0.34	<0.02	T2-A1	16.47	<0.02
60	7.55	74.80	3.31	0.10	2.04	2.02	0.00	6.00	0.62	0.46	0.25	T2-A1	24.74	<0.02

Çizelge B.20 – Musabeyli Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları

(DSİ, 2023)

MUSABEYLİ ALT HAVZASI NİSAN 2015 SU NUMUNE SONUÇLARI														
NUM. NO	pH* (25° C) (*)	Elektriksel İletkenlik*Ms/m (25° C) (Otomatik Cihaz Düzeltmesi)	Sodyum (meq/L)	Potasyum (meq/L)	Kalsiyum (meq/L)	Magnezyum (meq/L)	Karbonat (meq/L)	Bikarbonat (meq/L)	Klorür (meq/L)	Sülfat, (meq/L)	Amonyum (meq/L)	Suyun Sınıfı	Nitrit (mg/L)	Nitrat (mg/L)
21	7.70	90.00	0.75	0.05	7.69	0.51	0.00	6.30	0.99	0.61	<0.02	T3-A1	<0.02	68.65
22	7.47	135.20	0.72	0.09	4.17	8.54	0.00	9.25	1.46	1.00	<0.02	T3-A1	0.23	111.80
61	7.55	64.60	0.44	0.03	3.99	2.00	0.00	5.50	0.38	0.31	<0.02	T2-A1	<0.02	15.90
62	7.50	83.40	2.17	0.90	3.99	2.09	0.00	7.10	0.36	0.44	<0.02	T3-A1	<0.02	26.77

Çizelge B.21 – Elbeyli Alt Havzası Alınan Su Numune Sonuçları
(DSİ, 2023)

ELBEYLİ ALT HAVZASI NİSAN 2015 SU NUMUNE SONUÇLARI														
NUM. NO	pH* (25° C) (*)	Elektriksel İletkenlik*Ms/m (25° C) (Otomatik Cihaz)	Sodyum (meq/L)	Potasyum (meq/L)	Kalsiyum (meq/L)	Magnezyum (meq/L)	Karbonat (meq/L)	Bikarbonat (meq/L)	Klorür (meq/L)	Sülfat (meq/L)	Amonyum (meq/L)	Suyun Sınıfı	Nitrit (mg/L)	Nitrat (mg/L)
26	7.78	78.90	0.69	0.03	5.43	1.74	0.00	5.40	0.58	0.83	<0.02	T3-A1	<0.02	66.67
40	7.24	72.80	0.87	0.02	4.85	1.52	0.00	4.50	1.51	0.39	<0.02	T2-A1	<0.02	55.06
41	7.44	63.20	1.48	0.02	3.01	1.81	0.00	3.80	1.09	0.43	<0.02	T2-A1	<0.02	62.43

Çizelge B.22 - 2022 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları
(Kilis İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2023)

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/ Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonunu kodu	Analiz sonuçları YSKY (Tablo-5)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
Yeraltı	Akpınar			*		79.001		Akpınar		9.85
Yeraltı	Balıksuyu			*		79.018		Polateli		12.4
Yeraltı	Beşenli			*		79.019		Merkez		14.3
Yerüstü	Sapkanlı			*		79.020		Musabeyli		9.99
Yerüstü	Selmincik			*		79.021		Elbeyli		12.8
Yeraltı	Ravanda			*		79.022		Polateli		13
Yerüstü	Afrin			*		79.016		Musabeyli		7.77
Yeraltı	Zamhalı			*		79.024		Merkez		8.5
Yerüstü	Seve			*		79.009		Merkez		4.97
Yerüstü	Konak			*		79.026		Merkez		6.2
Yeraltı	Üçgöz			*		79.017		Polateli		11
Yerüstü	Havuzluçam			*		79.011		Elbeyli		8
Yeraltı	Seve			*		79.028		Merkez		6.8
Yerüstü	Baliklı			*		79.015		Musabeyli		7.87
Yerüstü	Üçpınar							Musabeyli		6.71
Yerüstü	İçeri Bahçe							Merkez		8.7
Yerüstü	Şeyh Mansur							Merkez		7.3
Yerüstü	Arpakesmez							Merkez		11.75

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

Organize Sanayi Bölgesinde 2022 yılı su tüketimi 90.000 m³ olarak beyan edilmiştir kullanılan suyun tamamının atıksuya dönüştüğü varsayımıyla günlük ortalama 300 m³/gün atıksu oluşmaktadır. Atıksular OSB kanalizasyon hattı sonunda bulunan betonarme fosseptikte bekletilip, (Enlem:36.720662 - Boylam:37.216851) Kilis Belediyesi ile yapılan protokol gereği, Kilis Belediyesi tarafından vidanjör ile çekilerek, Kilis Belediyesi AAT verilmektedir.

İlimizde faaliyet gösteren tüm beton santralleri, parke taşı üretim tesisleri ve bazı sanayi tesislerinde oluşan endüstriyel nitelikli atık sular deşarj edilmeyip çöktürme havuzunda dinlendirilip geri dönüşümlü olarak sistem içerisinde tekrar kullanılmaktadır. Bu amaçla, 2018/14 Sayılı Atıksu Arıtma Tesisi/Derin Deniz Deşarjı Proje Onayı Genelgesi kapsamında hazırlanan Teknik Raporlar, İl Müdürlüğümüze sunulmakta ve İl Müdürlüğümüze değerlendirilerek görüş verilmektedir.

İlimizde faaliyette olan Zeytinyağı Üretim Tesisleri, Ekim-Kasım-Aralık aylarını kapsayan üretim sezonunda zeytinyağı işletmelerinin sezona başlamadan önce lagün bakımlarını (çatlak onarımı, dip tortusu temizliği vb.) yapmaları, prina depolama alanının üstünün kapalı, tabanının geçirimsiz olması, kokuya karşı tedbirlerin alınması, pirinaların işleme tesislerine gönderilmesinin sağlanması gibi hususlar İl Müdürlüğümüze resmi yazışma ve denetimlerle işletmecilere bildirilmektedir. İlimizde pirina işleme tesisi bulunmamaktadır.

27.05.2021 tarih ve 104 sayılı İl Mahalli Çevre Kurulunda; 3 fazlı sistemle çalışan Zeytinyağı Üretim Tesislerinin, Eylül 2022 üretim sezonuna kadar 2 fazlı üretim sistemine geçmesi yönünde karar alınmıştır.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

İlimizde merkez atıksu arıtma tesisi, 2013 yılının Temmuz ayı içinde çalışmaya başlamıştır. Proje değerleri esas alındığında, 23.535 m³/gün debi değeri mevcuttur. Deşarj noktası, İl Merkezinin Güneyinde yer alan İnanlı Deresi'dir. Diğer belediye ve beldelerimizin ise Atıksu Arıtma Tesisi bulunmamaktadır.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

İlimizde tarımsal üretim yapılan arazi varlığımız 1.024.756 ha. olup bu alanlardan 14.147 ha. sulu tarım yapılan alandır. Bunlar dışında 8.720,1 ha. mera alanı, 14.676 ha. verimli ormanlık alanlardır. Toplam 22,8 ton kimyevi ilaç 3.204 ton gübre uygulanmıştır.

B.3.2.2. Diğer

İl içerisinde vahşi depolama sahası bulunmamaktadır. İlimizde oluşan Katı atıklar Kilis İli Katı Atık Birliği tarafından yönetilen Katı Atık Düzenli Depolama Alanında düzenli depolama yapılmaktadır.

B.4. Denizler

B.4.1. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu

İlimizin denizlere herhangi bir kıyısı bulunmamaktadır.

B.4.2. Plajların Su Kalitesi ve Mavi Bayrak Durumu

Kilis İlinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.4.3. Acil Müdahale Planları

Kilis İlinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.4.4. Atık Kabul Tesisleri ve Atık Alma Gemileri

Kilis İlinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.4.5. Denizdeki Balık Çiftlikleri

Kilis İlinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.4.6. Deniz Çöpleri

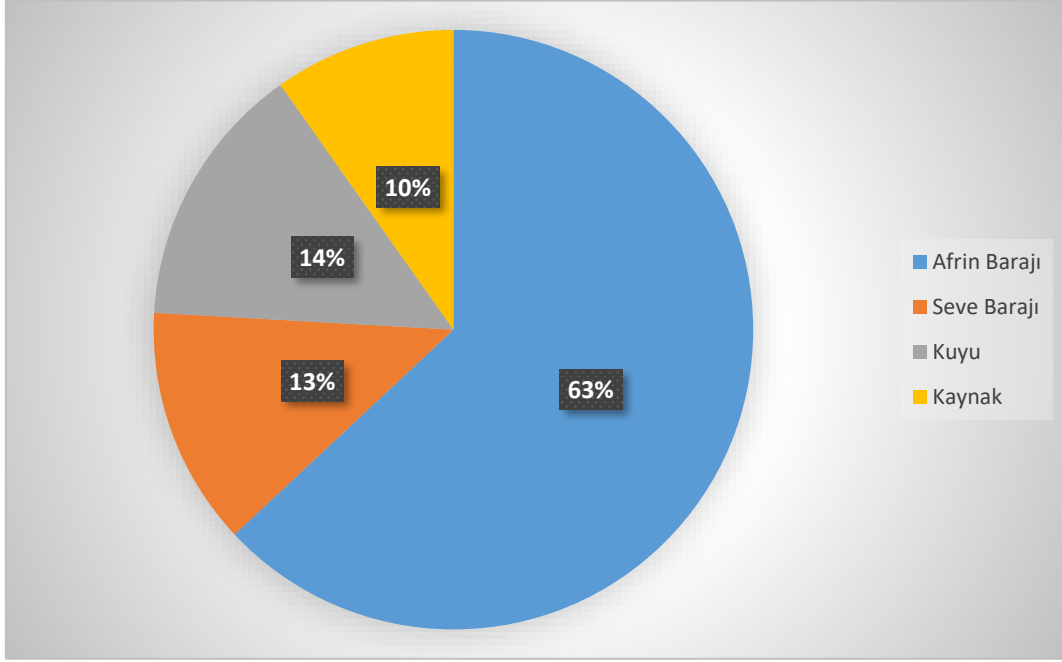
Kilis İlinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

İlde kentsel su temini için çekilen suyun kaynakları; kuyu suyu, kaynak suyu, Seve Barajı, Afrin Barajı olarak sıralanabilir.

Grafik B.9 - 2022 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı

(Kilis Belediyesi, 2023)

- İlimizde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus, 118.725 ve Suriyeli misafir 105.792 kişidir.
- İl genelinde rekreasyonel amaçlı kullanılan su bulunmamaktadır.
- Kentsel kanalizasyon sistemi ve bu sistem hizmeti alan nüfus 125.079 kişidir.
- İldeki 2010 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı 1 tanedir.

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Kilis ili sınırları içerisinde; Yeniyan, Akpınar ve Resul Osman Dağı bölgelerinde bulunan kuyulardan ve Narlıca Köyünde bulunan Narlıca kaynağından su temini yapılmaktadır. 2022 yılı içinde kuyulardan 1.715.253 m³ su, kaynak suyundan 1.173.958 m³ su temin edilmiştir.

Kilis ili 30.000 m³/gün kapasiteli içme suyu arıtma tesisi mevcuttur. Ayrıca; Kilis Atıksu Arıtma Tesisi Çıkış Sularının Sulamada Kullanılması Amacıyla Dezenfeksiyon Üniteleri Yapımı” işi kapsamı; Kilis Belediyesi’ne ait mevcut Atıksu Arıtma Tesisi çıkış sularının tarımsal sulamada kullanılması amacıyla, 20.03.2010 tarih ve 27527 sayılı “Atıksu Arıtma Tesisleri Teknik Usuller Tebliği Ek:7 Arıtılmış Atık suların Sulama Suyu Olarak Geri Kullanım Kriterleri” esas alınarak filtrasyon ve UV projelerinin yapılması için gerekli tüm altyapı tesisleri; teknik, hidrolik ve ekonomik hususlara uygun olarak dezenfeksiyon ünitesine ait uygulama projeleri işi inşaat aşamasındadır. Dezenfeksiyon ünitelerinin yapılacağı alan Kilis Atıksu Arıtma Tesisi ’nin yer aldığı Kerkeçlik Mevkii’dir.

Proje Tasarımı; Arıtılmış su dezenfeksiyon ve sulama suyu temin sistemi kapasitesi mevcut işletilmekte olan Kilis AAT kapasitesi esas alınarak belirlenmiştir. Belediye ile yapılan görüşmeler neticesinde kanalizasyon sisteminin %70-75’inin arıtmaya bağlandığı ifade edilmiştir. Bu nedenle sulama suyu sisteminin 30.000 m³/gün olarak dizayn edilmesi uygun bulunmuştur. Gelecekte meydana gelecek nüfus artışı öngörülerek sistem hidrolik olarak 40.000 m³/gün kapasiteyi karşılayacak şekilde dizayn edilmiştir.

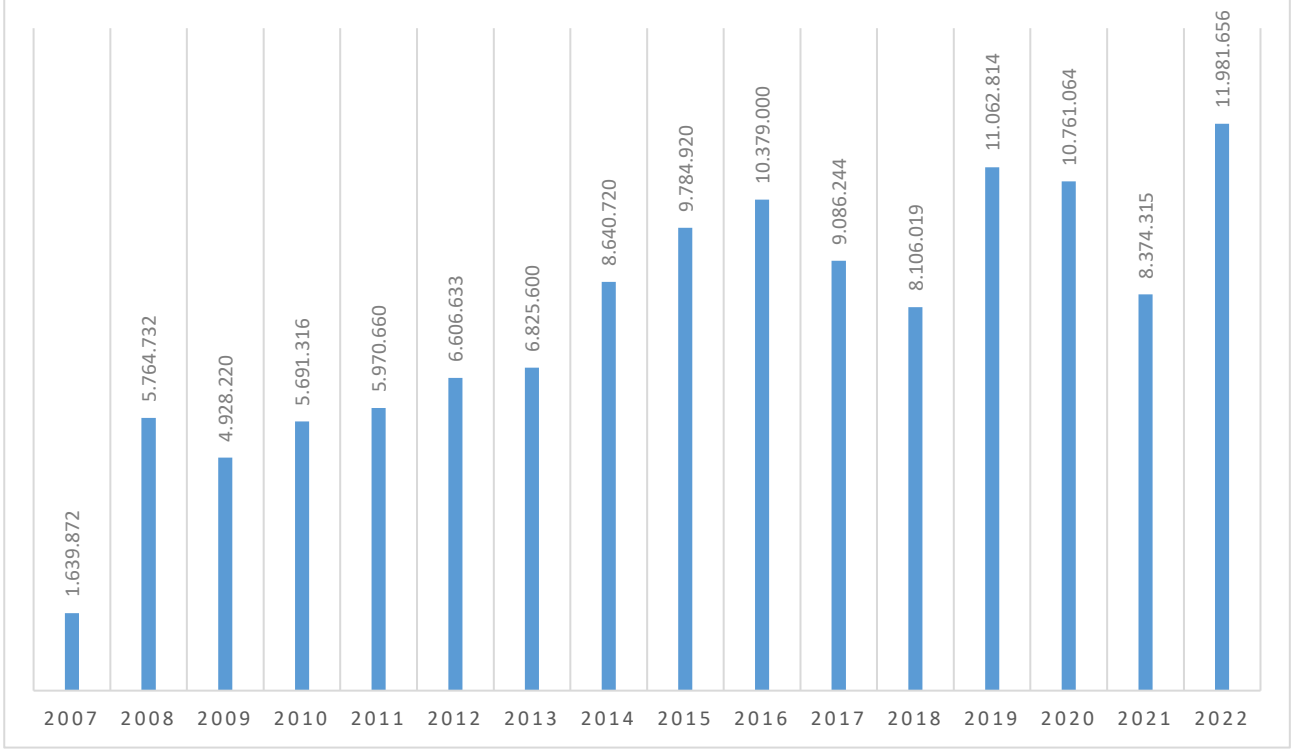
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

Kilis ilinin mevcut içme suyu temini Yukarı Afrin Barajından, 2045 yılı içme kullanma ve endüstri suyu ihtiyacının Yeniyan - Narlıca - 10.000 m³ depo arası temiz su terfi ve isale hatları, Konak Göletinden, Narlıca Kaynağından, Yeniyan Kaynağından ve Akpınar YAS kuyularından sağlanmaktadır. Kilis ili 30.000 m³/gün kapasiteli içme suyu arıtma tesisi mevcuttur.

DSİ 20. Bölge Müdürlüğü sorumluluğunda yapımı tamamlanan Kilis Yukarı Afrin Barajı, Kilis il merkezinin 2050 yılına kadar içme ve kullanma suyu problemini %100 oranında çözmektedir. Kilis Yukarı Afrin İçme suyu İsale Hattı işi kapsamında; Yukarı Afrin Barajından 43 km isale hattı ile Kilis İline içme suyu temin edilmektedir. İşin isale hattı imatları tamamlanmış olup, 08.03.2021 tarihi itibarıyla de Kilis İline su verilmektedir.

Çizelge B.23- Kilis İli kentsel su temini için çekilen suyun kaynağı, yıllara göre kullanım miktarları
(Kilis Belediyesi,2023)

Belediye İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Kaynaklara Göre Çekilen Su (m ³)						
	Baraj (Afrin)	Baraj (Seve)	Kuyu (Akpınar- Resulosman- Konak-Yeniyapan)	Kaynak (Narlca)	Kuyu (Yeniyapan)	Toplam
2007		10Temmuz sonrası devrede	63.072	1.576.800		1.639.872
2008		3.812.572	60.000	1.892.160		5.764.732
2009		3.131.740	62.000	1.734.480		4.928.220
2010		3.862.300	63.000	1.766.016		5.691.316
2011		4.083.580	58.000	1.829.080		5.970.660
2012		5.137.513	50.000	1.419.120		6.606.633
2013		6.825.600	-	-	-	6.825.600
2014		7.326.720	-		1.314.000	8.640.720
2015		7.446.000		-	1.550.520	9.784.920
2016		7.538.400	277.400	2.563.200		10.379.000
2017		5.761.711	800.463	2.524.070		9.086.244
2018		3.679.998	1.452.831	2.973.363		8.106.019
2019		3.577.396	3.169.108	4.316.310		11.062.814
2020		4.120.633	4.716.813	1.923.618		10.761.064
2021		3.020.183	2.444.549	1.385.449	1.524.134	8.374.315
2022	7.555.139	1.542.306	1.715.253	1.173.958		11.981.656

Grafik B.10 – 2007-2022 Yılları Arası Kaynaklardan Çekilen Su Miktarları
(Kilis Belediyesi, 2023)

B.5.2. Sulama

Yoğun olarak Merkez İlçe Doğu Köyleri, Polateli İlçesi Köyleri ve çok az Elbeyli İlçesi Köyleri **Damla Sulama Sistemi**, (Büyükkonak, Küçükkonak, Karamelik ve Çörtten Köyleri Tarımsal Sulama Kooperatifi)

Yoğun olarak Merkez İlçe Batı Köyleri, Musabeyli İlçesi Köyleri ve çok az Elbeyli İlçesi Köyleri **Yağmurlama Sulama Sistemi**, (Gözkaya Tarımsal Sulama Kooperatifi, Hıçıpoğlu Tarımsal Sulama Kooperatifi ile Karbeyaz-Yuvabaşı-Üçpınar Köyleri Tarımsal Sulama Kooperatifi, Demirciler Tarımsal Sulama Kooperatifi, Gaziantep Hacıarslan Göleti)

Genellikle Elbeyli İlçesi ve Köyleri ile kısmen diğer ilçeleri ve Köyleri **Salma Sulama Sistemi** ile arazi sulaması yapılmaktadır. (Gaziantep Kayacık Sulama Birliği)

Toplam Sulanan Alan = 14.147,00 Hektar

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Salma Sulama Yapılan Alan = 5.466,60 Hektar

Kullanılan Su Miktarı = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 5.466,60 Hektar * 1,2 Litre/Sn/Hektar = 6.559,92 Litre/Sn = 23.615,71 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

B.5.2.2. Damla, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Damla Sulama İle Sulanan Alan = 4.870,00 Hektar olup **Kullanılan Su Miktarı** = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 4.870,00 Hektar * 0,6 Litre/Sn/Hektar = 2.922,00 Litre/Sn = 10.519,20 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

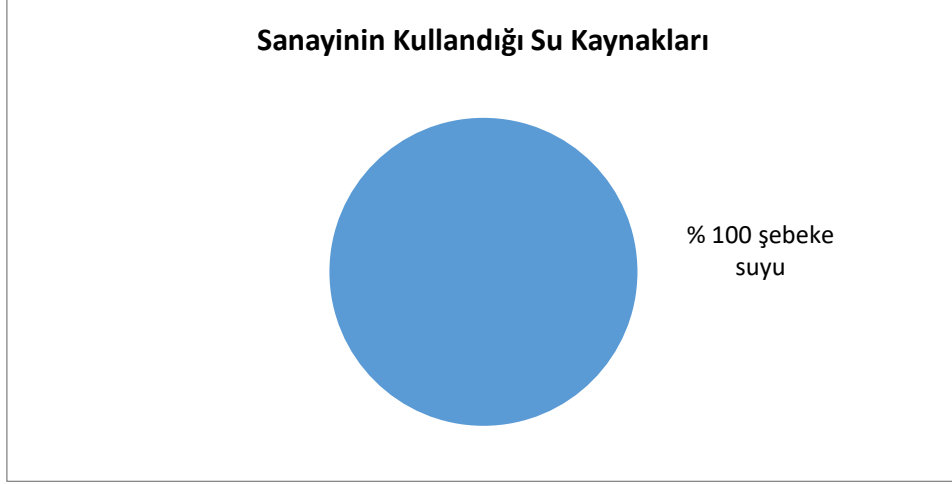
Yağmurlama Sulama İle Sulanan Alan = 3.810,40 Hektar olup **Kullanılan Su Miktarı** = Sulanan Alan*Sulama Modülü = 3.810,40 Hektar * 0,8 Litre/Sn/Hektar = 3.048,32 Litre/Sn = 10.973,95 Ton/Saat olarak hesap edilmiştir.

Sulama Yapılan Alanlarda Kooperatif- Birlik ve Drenaj Durumu;

Elbeyli ilçesinde Kayacık Sulama Birliği sulama sahasında salma sulama yapılan alanlarda DSİ tarafından kısmen drenaj kanalları yapılmış olup sınırdan Suriye'ye akmaktadır. Diğer ilçelerde drene sitemi bulunmamaktadır. Yeraltına karışan sular civardaki derelere oradan da Afrin deresine akmaktadır.

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

İlimizde Organize Sanayi Bölgesinde, işletmeler şebeke suyu kullanmaktadır. Geri dönüşüm suyu kullanılmamaktadır.

Grafik B.11 – 2022 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı
(Kilis Organize Sanayi Bölgesi, 2023)

İlimizde faaliyet gösteren tüm beton santralleri, parke taşı üretim tesisleri ve bazı sanayi tesislerinde oluşan endüstriyel nitelikli atık sular deşarj edilmeyip çöktürme havuzunda dinlendirilip geri dönüşümlü olarak sistem içerisinde tekrar kullanılmaktadır.

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Su kaynakları üzerinde enerji üretme amacıyla kurulan hidroelektrik santralleri bulunmamaktadır.

B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

İl genelinde rekreatiyonel amaçlı kullanılan su bulunmamaktadır.

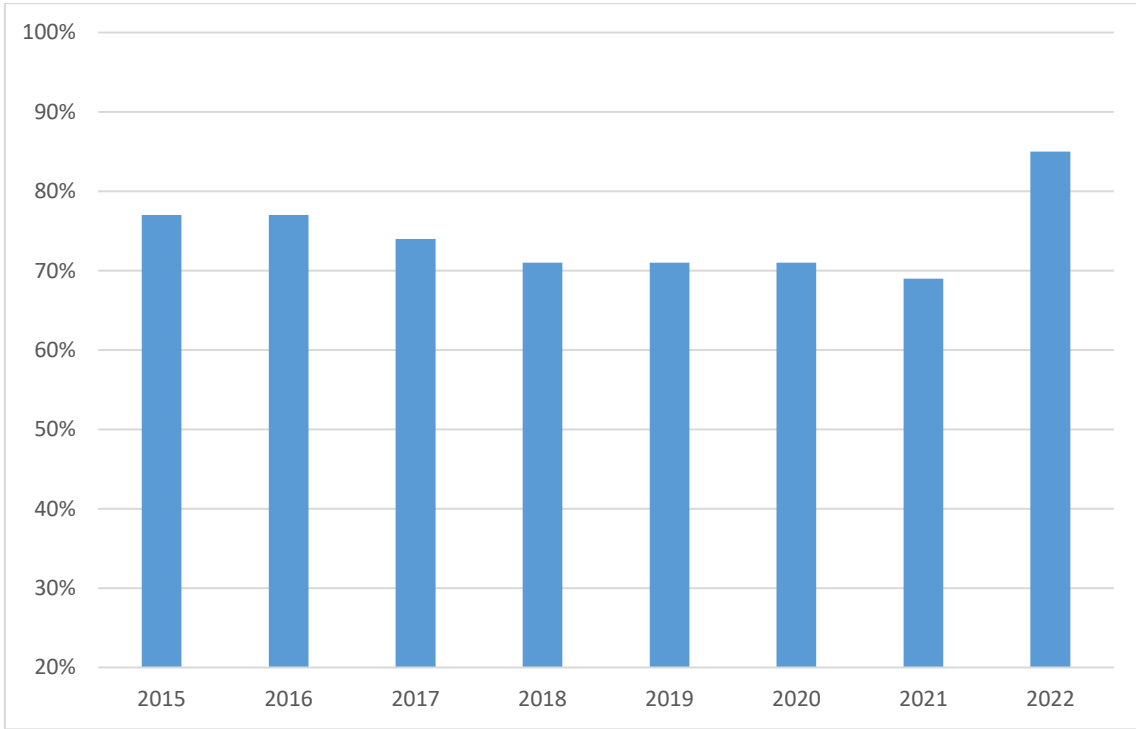
B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

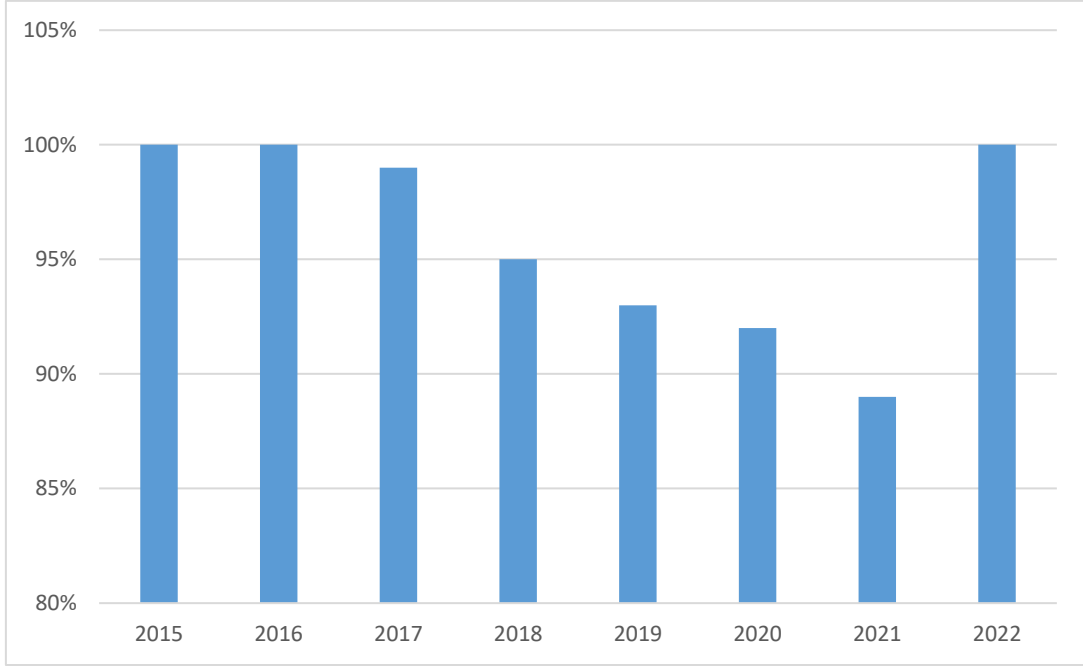
Kilis Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisi bulunmakta ve faal olarak çalışmaktadırlar. Şehir merkezinde oluşan atıksular şehir kanalizasyonu ile toplanarak atıksu arıtma tesisine iletilmektedir.

- İlimizde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus, 118.725 ve Suriyeli misafir 105.792 kişidir.
- İl genelinde rekreasyonel amaçlı kullanılan su bulunmamaktadır.
- Kentsel kanalizasyon sistemi ve bu sistem hizmeti alan nüfus 125.079 kişidir.
- İlerdeki 2010 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı 1 tanedir.
- Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye içindeki oranının % 'lik dağılımı şöyledir.(1998-1999 yılları veriler bulunmadığından %0 gösterilmiştir)

İlimizdeki kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki %'lik oranının yıllara göre dağılım grafiği şöyledir.

Grafik B.12 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı (Kilis Belediyesi, 2023)

Grafik B.13 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı
(Kilis Belediyesi, 2023)

Çizelge B.24 – 2022 yılı itibariyle Kilis ili kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu
(Kilis Belediyesi ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası	Deniz Deşarjı (var/yok)	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/yıl)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri							
ii Merkezi	M.RIFAT KAZANCIOĞLU MAH.KERKEZLİK MEVKİİ MERKEZ/KİLİS	VAR		YOK			23.535 m ³ /gün	VAR	20.277 m ³ /gün	İnanlı Kocaboğan Deresi 36.669-37.156	YOK	125.079	9.000 ton/gün
İlçeler	ELBEYLİ			YOK									
	POLATELİ			YOK									
	MUSABEYLİ			YOK									

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Kilis ili Merkez İlçesi, Gaziantep Yolu üzeri Organize Sanayi Bölgesi, yer seçimi kesinleşmiş 385 ha alandan 255 ha alanın imar planı tamamlanmış ve 86 parsel üretilmiştir. OSB’de 2022 yılı sonu itibarıyla 59 adet işletme faaliyet göstermektedir.

17.10.2017 tarihinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı kontrollüğünde yapılacak olan “Atıksu Arıtma Tesisi Fizibilite raporu ve Uygulama Projeleri Hazırlanması” işi için “Kilis Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü” ve “İO Çevre Çözümleri Araştırma ve Geliştirme Ltd. Şti” taraflar arasında sözleşme imzalanmıştır. Yapılan fizibilite çalışmalarında atıksu arıtma tesisi kapasitesinin 1.kademe 2.000 m³/gün, 2.kademe 2.000 m³/gün toplamda 4.000 m³/gün kapasiteli olarak planlanmıştır. İlk aşamada 1. kademe yapılacak olup sonrasında ihtiyaca göre 2. kademe inşa edilerek faaliyete alınacaktır.

Kilis İli Acar Köyü, Kayalar Mevkii, Pafta No: O38-d-05-a-3-c Ada No:103 numarasında kayıtlı, 72.094,07 m² yüzölçümlü alanın, yaklaşık 14.000,00 m² (1. Kademe ve 2. Kademe dahil toplam alan) yüzölçümlü alanında tesis faaliyet gösterecektir.

Çizelge B.25 – 2022 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu

(Kilis Organize Sanayi Bölgesi, 2023)

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı
KİLİS OSB	Proje	1.kademe 2.000 2.kademe 2.000	Yok			Vidanjörle Kilis Belediyesi AAT’ye verilmektedir

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

Çizelge B.26 – 2022 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	AAT’si Olan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesisi	284	3
Turizm Tesisi veya Site Yönetimi	-	-
Diğer	-	-

B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler

Katı atık depolama sahalarının çevreye olan en büyük olumsuz etkisi, taban izolasyonunun düzgün yapılmadığı durumlarda yüzey ve yeraltı sularının çöp sızıntı suları ile kirlenmesidir. Bu olumsuz etkiyi önlemek için katı atık depolama sahasının tabanında bir geçirimsizlik tabakası oluşturulmuştur.

Taban kaplama sistemi en alttan üste doğru şu şekilde oluşturulmuştur:

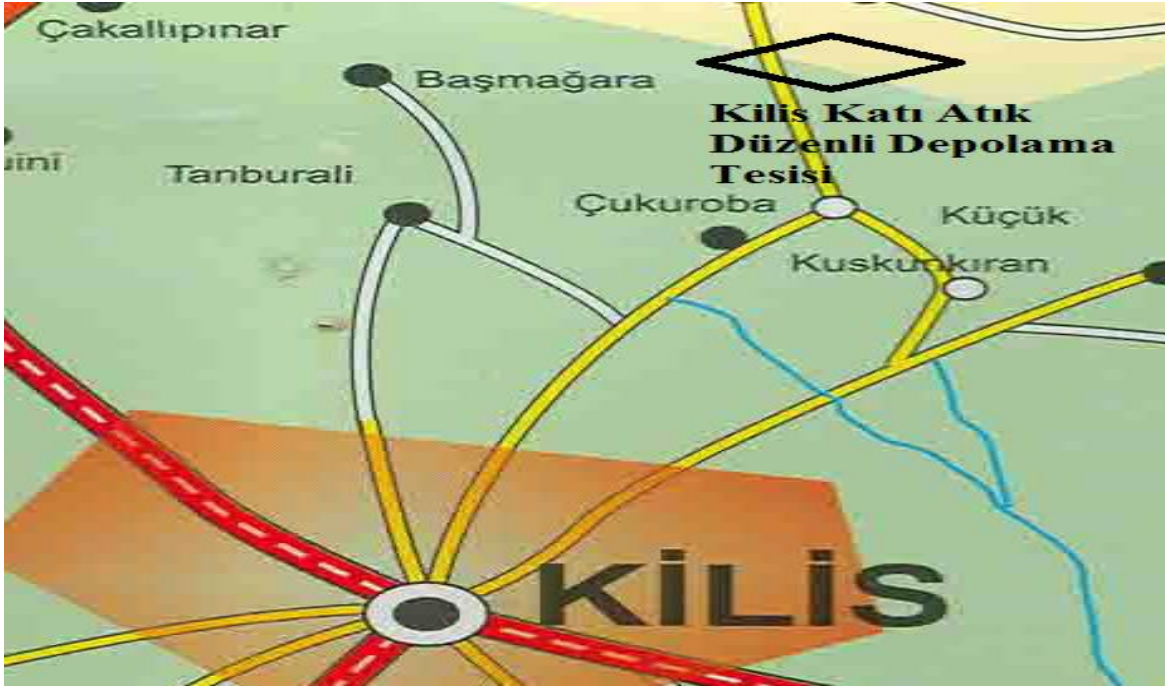
- ❖ Tesviye edilmiş doğal zemin
- ❖ Geosentetik kil örtü
- ❖ HDPE Geomembran
- ❖ Koruma tabakası, Geotekstil
- ❖ Drenaj tabakası

2011 yılına kadar ilde vahşi depolama yapılmaktaydı. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi yapılırken aynı ihale kapsamında Vahşi Depolama Alanının rehabilitasyonu da yapılmıştır.

- İldeki Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi Kilis Çukuroba Köyü mevkiinde bulunmaktadır. Haritada yerinin gösterimi aşağıdaki gibidir.

Harita B.3 – Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin Uydu Görüntüsü

Harita B.4 – Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin Haritada Gösterimi

B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

İlimizde faaliyet gösteren tüm beton santralleri, parke taşı üretim tesisleri ve bazı sanayi tesislerinde oluşan endüstriyel nitelikli atıksular deşarj edilmeyip çöktürme havuzunda dinlendirilip geri dönüşümlü olarak sistem içerisinde tekrar kullanılabilirliğine ilişkin teknik uygunluk raporu bulunmaktadır.

Çizelge B.27 – 2022 yılı itibariyle arıtıldıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

ARITILDIKTAN SONRA BERTARAF EDİLEN ATIKSU DURUMU							
Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)
8.631.831	-	-	-	3.600	-	-	8.635.431

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

2022 yılı sonu itibariyle Kilis ilinde 22 adet denetim gerektiren şüpheli saha tespiti yapılmıştır. 2022 yılı içerisinde ise 3 adet faaliyet ön bilgi formunu doldurulup beyan yapılmıştır.

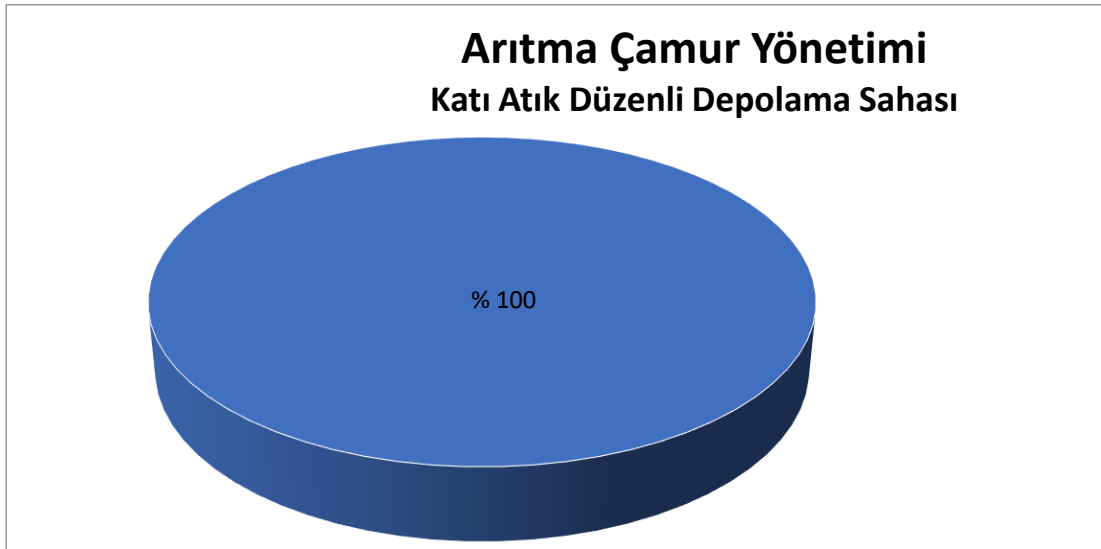
Çizelge B.28 - 2022 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Tespit Edilmiş Kirlenmiş Sahanın Yeri (İlçe/Mevki)	Tespit Edilmiş Kirlenmenin Nedeni	Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışma var mı?		Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışmalarda kullanılan temizleme faaliyetleri ve yöntemleri
		Var	Yok	
-	-	-	-	-

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi

Arıtma çamurlarının toprakta kullanımında gerekli tedbirlerin alınması esaslarını sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde belirlemeyi amaçlayan “Evsel ve Kentsel Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanılmasına Dair Yönetmelik” kapsamındaki çalışmalar henüz proje aşamasındadır.

Kilis Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisinden kaynaklanan arıtma çamurlarının tamamı Katı Atık Düzenli Depolama sahasına gönderilmektedir.

Grafik B.14 - 2022 yılında belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi
(Kilis Belediyesi, 2023)

Kilis Belediyesi evsel atıksu arıtma tesisinden çıkan arıtma çamurunun analizi aşağıda verilmiştir.

ARTEK MÜHENDİSLİK
Çevre Ölçüm ve Danışmanlık Hiz. Tic. A.Ş.
ÇEVRE LABORATUVARI

AB-0012-T

ART TÇ -
14.05.236

05.14

ANALİZ RAPORU

Mehmet Akif Mah. Elalmış Cad. Tarık Buğra Sok. No: 15 - Ümraniye / İSTANBUL
Tel: 0216 499 0 249 (Pbx) Faks: 0216 499 28 68
www.artekcevre.com.tr

Rapor No / Tarihi	ART.TÇ.14.05.236/27.05.2014
Talep Eden	KİLİS ATIKSU ARITMA TESİSİ
Talep Edenin Adresi	Kerkeçlik Mevkii Arpakesmez Köyü Yolu Üzeri - KİLİS
Örnek Kayıt No	TÇ.14.05.236
Örnek / Durum	Arıtma Çamuru / Kap
Örneği Alan	ARTEK
Örneğin Alınma Şekli	Anlık
Örneğin Getirilişi	Yerinden Alınma
Örnek Sayısı/Ambalajı	1 Adet / 5000 g / Mühürlü / Plastik Kap
Örneğin Alındığı Yer	Çamur Bekleme Sahası
Örnek Alınma Tarihi	09.05.2014 - 13:30
Örneğe Uyg. İşlemler	Soğuk Zincir
Lab. Kabul Tarihi	09.05.2014 - 19:09
Analiz Tarihi	09.05.2014 - 20.05.2014

Firmamız yetkili numune alma personeli tarafından, "Çamur Bekleme Sahası"ndan anlık olarak alınarak laboratuvarımıza ulaştırılan Arıtma Çamuru numunesine ilişkin TS EN 12457- 04 eluata geçirme ön işlemi ile ve Y-34/073/2010 T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yeterlilik Belgesi kapsamında yapılan analiz sonuçları Atıkların Düzenli Depolanmasına ilişkin Yönetmelik'te verilen İnert, Tehlikesiz ve Tehlikeli Atıkların Düzenli Depolanabilirlik Kriterleri ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Metot No: Tarih	Metot Adı
EPA 200.7:1994	Determination of Metals and Trace Elements in Water and Wastes by Inductively Coupled Plasma-Atomic Spectrometry
EPA 3540C:1996 / EPA 3665A:1996 / EPA 8082A:2007	Soxhlet Extraction / Sulfuric Acid-Permanganate Cleanup / Polychlorinated Biphenyls (PCBs) by Gas Chromatography
EPA 5021A:2003/EPA 8015D:2003	Volatile Organic Compounds in Various Sample Matrices Using Equilibrium Headspace Analysis
SM 2540:C:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Total Dissolved Solids Dried at 180oC
SM 3112.B:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Mercury - Cold-Vapor Atomic Absorption Spectrometric Method
SM 4110:B:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Determination of Anions by Ion Chromatography with Chemical Suppression of Eluent Conductivity
SM 4500-CI-B:2012	Stand. Methods for the Examination of Water and Wastewater Argentometric Method
SM 4500-SO4(-2):E:2012	Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater Turbidimetric Method
SM 5310:B:2012	Stand. Method for the Ex. of Water and Wastewater High Temp. Combustion Method
TS 12089 EN 13137:2003	Atıkların Özellikleri - Atık, Çamur ve Sedimentlerde Toplam Organik Karbon (TOK) Tayini
TS 6227 ISO 6439:2005	Su Kalitesi - Fenol İndeksi Tayini - Damıtma Sonrası 4-Aminoantipirin Kullanılarak Uygulanan Spektrometrik Metotlar
TS 9546 EN 12880:2002	Çamurların Karakterizasyonu - Kuru Kalıntı ve Su Muhtevası Tayini
TS EN 12879:2003	Çamurların Özellikleri - Kuru Kütlelerin Kızdırma Kaybının Tayini
TS EN 14039:2004	Atıkların Nitelendirilmesi - C10-C40 Aralığındaki Hidrokarbon Muhtevasının Gaz Kromatografisi ile Tayini
TS ISO 10390:2013	Toprak Kalitesi - pH Tayini

İnteraktif ve kağıtsız raporlar geçersizdir. Raporde yer alan sonuçlar sadece incelenen numuneye aittir. Analiz yapılan numune, numunenin alınışından laboratuvarımıza teslimine kadar olan prosedürleri ve bakılması istenen grup ve parametrelerin belirlenmesinde teknik ve hukuki sorumluluk numuneyi, örneklemeyi alana aittir. Bu rapor laboratuvarımızın yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz.

FORM NO: FR.510.01-01
YAYIN TARİHİ: 14.02.2013

REV. NO: 3
REV. TAR.: 03.03.2014

Sayfa 1 / 2

ARTEK MÜHENDİSLİK
Çevre Ölçüm ve Danışmanlık Hiz. Tic. A.Ş.
ÇEVRE LABORATUVARI
ANALİZ RAPORU

AB-0012-T

ART.Ç. -
14.05.236

05.14

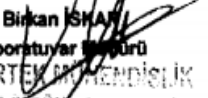
Firma Adı : KİLİS ATIKSU ARITMA TESİSİ
Rapor No/Tarihi: ART.Ç. 14.05.236/27.05.2014

Yapılan Analizler	Analiz Sonucu	Analiz Metodu	III. sınıf depolama sınır değerleri-İnert	II. sınıf depolama sınır değerleri-(Tehlikesiz)	I. sınıf depolama sınır değerleri-Tehlikeli
Arsenik (mg/L)	0,02	EPA 200.7:1994	≤0,05	0,05-0,2	<0,2-2,5
Baryum (mg/L)	0,8	EPA 200.7:1994	≤2	2-10	<10-30
Kadmiyum (mg/L)	0,001	EPA 200.7:1994	≤0,004	0,004-0,1	<0,1-0,5
Toplam Krom (mg/L)	0,04	EPA 200.7:1994	≤0,05	0,05-1	<1-7
Bakır (mg/L)	0,058	EPA 200.7:1994	≤0,2	0,2-5	<5-10
Çinko (mg/L)	0,00024	SM 3112.B:2012	≤0,001	0,001-0,02	<0,02-0,2
Molibden (mg/L)	0,016	EPA 200.7:1994	≤0,05	0,05-1	<1-3
Nikel (mg/L)	0,137	EPA 200.7:1994	≤0,04	0,04-1	<1-4
Kurşun (mg/L)	<0,015	EPA 200.7:1994	≤0,05	0,05-1	<1-5
Antimon (mg/L)	<0,006	EPA 200.7:1994	≤0,006	0,006-0,07	<0,07-0,5
Selenyum (mg/L)	0,028	EPA 200.7:1994	≤0,01	0,01-0,05	<0,05-0,7
Çinko (mg/L)	0,992	EPA 200.7:1994	≤0,4	0,4-5	<5-20
Klorür (mg/L)	16	SM 4500-Cl-B:2012	≤80	80-1500	<1500-2500
Florür (mg/L)	1,7	SM 4110.B:2012	≤1	1-15	<15-50
Sülfat (mg/L)	5	SM 4500-SO4-2)E:2012	≤100-600	600-2000	<2000-5000
Çözünmüş Organik Karbon (ÇOK) (mg/L)	1810	SM 5310.B:2012	≤50	50-80	<80-100
Fenol İndeksi (mg/L)	0,07	TS 6227 ISO 6439:2005	0,1	-	-
Toplam Çözünen Katı (TÇK) (mg/L)	1300	SM 2540.C:2012	≤400	400-6000	<6000-10000
Toplam Organik Karbon (TOK) (mg/kg)	42100 % 4,21	TS 12089 EN 13137:2003	≤ 30000 (%3)	%5	%6
BTEX (mg/kg)	0,032	EPA 5021A:2003/EPA 8015D:2003	6	-	-
PCBs (mg/kg)	<0,003	EPA 3540C:1996 / EPA 3665A:1996 / EPA 8082A:2007	1	-	-
Mineral Yağ (mg/kg)	1664,22	TS EN 14039:2004	500	-	-
Kızdırma Kaybı (%)	91,2	TS EN 12879:2003	-	-	%10
pH	7,70	TS ISO 10390:2013	-	≥6	-
Kuru Madde (ve Nem Oranı) (%)	68/32	TS 9548 EN 12680:2002	-	-	-

EPA: Environmental Protection Agency TS: Türk Standartları ISO: International Organization for Standardization EN: European Norms SM: Standard Methods for the Examination of Water and Wastewater, 22th Edition (2012)

Açıklamalar : Bu rapor 3 nüsha asıl olarak hazırlanmış olup, 2 nüshası müşteriye gönderilmiştir.
Tüm parametrelerin analizi AB-0012-T TÜRKAK Akreditasyon Belgesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Sorumlu İmzatar:
Laboratuvar Birim Yöneticisi

Birkan İŞANLI
Laboratuvar Müdürü
ARTEK MÜHENDİSLİK
ÇEVRE ÖLÇÜM VE DANIŞMANLIK HİZ. TİC. A.Ş.

İnşaat ve keşif raporları geçersizdir. Raporun yer alan sonuçlar sadece incelenen numuneye aittir. Analiz yapılan numune, numunenin alınışından laboratuvarımıza teslimine kadar olan prosedürlerin ve bakılması istenen grup ve parametrelerin belirlenmesinde teknik ve hukuki sorumluluk numuneyi, örneklemeyi alana aittir. Bu rapor laboratuvarımızca yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz.

Sayfa 2 / 2

EKOSİSTEM
ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK
BAKANLIĞI
Belge No
01/090/2013

Ekosistem
Analiz Prj. Dan. Hiz. Peyz. Müh. İnş. Çevre Lab. Taah. Tic. Ltd. Şti.
Mahfesiğmaz Mah. 79008 Sk. No:3 Çukurova/ADANA
Tel: 0322 232 99 57-232 99 67 Fax: 0322 232 99 27
Web: www.ekosistemcevre.com Email: ekosistem@ekosistemcevre.com

Deney Raporu
Test Report

AB-0144-T

N-3122/17

09.10.2017

Müşteri Adı/Adresi Customer Name/Adress	KİLİS BELEDİYESİ ATIKSU ARITMA TESİSİ - KERKEZLİK MEVKİİ ARPAKESMEZ KÖYÜ YOLU ÜZERİ - KİLİS
Barkod ve Numune Numarası Barcode and Sample Number	T1042/17-3122/17, N-3122/17
Numune Cinsi ve Kabı Type of Sample and Container	ATIK(Aritma Çamuru) - C
Numunenin Alın-Kabul Tarihi Sampling and Acceptance Date	28.07.2017 - 28.07.2017
Deneyin Yapıldığı Tarih Date of the Test	28.07.2017 - 09.08.2017
Numunenin Teslim Koşulları Delivery Conditions of the Sample	NUMUNE, EKOSİSTEM ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI PERSONELİ TARAFINDAN TS EN ISO 5667-13, ÇAMUR NUMUNESİ ALMA KLAVUZU, GT - 05 NUMUNE ALMA TALİMATINA GÖRE ALINMIŞ OLUP; GT - 06 NUMUNELERİN MUHAFAZA VE LABORATUVARA TAŞINMA TALİMATINA GÖRE LABORATUVARIMIZA GETİRİLMİŞTİR.
Açıklamalar Remarks	Florür, Bakır, Su Muhtevası, LOİ (Kızdırma Kaybı), Mineral Yağ(C10-C40'a kadar), BTEX (Benzen,toluen,etilbenzen ve ksilen), PCBs (7 Türdeş), Eluat pH Değeri, Toplam Organik Karbon, Toplam Çözünmüş Katı Madde, Çözünmüş Organik Karbon, Fenol İndeksi, Sülfat, Klorür, Çinko, Selenyum, Antimon, Kurşun, Nikel, Molibden, Civa, Toplam Krom, Kadmiyum, Baryum, Arsenik analiz talebi.
Raporun Sayfa Sayısı Number of pages of the Report	4 (EK: 2 Sayfa ARTEK Mühendislik Çevre Analiz Lab. Analiz Sonuçları)
Deney ve/veya ölçüm sonuçları, genişletilmiş ölçüm belirsizlikleri (olması halinde) ve deney metodları bu sertifikanın tamamlayıcı kısmı olan takip eden sayfalarda verilmiştir. The testing and/or measurement results, the uncertainties (if applicable) with confidence probability and test methods are given on the following pages which are part of this report.	
Raporu Hazırlayan Prepared by	Onaylayan Subscriber
 Ozge CEMENCI Biyolog	 S. Ozhan GEDİK Çevre Mühendisi 09/10/2017
Bu Rapor EKOSİSTEM ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI'nın yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz. İmzasız ve mühürsüz raporlar geçersizdir. This report cannot be reproduced partly without written permission. Reports without signature and seal are not valid.	
F32	Rev.No:08/Rev.Tarihi: 16.12.2016 İlk Yayın Tarihi: 20.11.2006 Sayfa 1/2

EKOSİSTEM
ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI

Ekosistem
Analiz Prj. Dan. Hiz. Peyz. Müh. İnş. Çevre Lab. Taah. Tic. Ltd. Şti.
Mahfesiğmaz Mah. 79008 Sk. No:3 Çukurova/ADANA
Tel: 0322 232 99 57-232 99 67 Fax: 0322 232 99 27
Web: www.ekosistemcevre.com Email: ekosistem@ekosistemcevre.com

AB-0144-T
N-3122/17
09.10.2017

Deney Raporu
Test Report

Proje Adı ve Rapor No (Project Name and Number): KİLİS BELEDİYESİ ATIKSU ARITMA TESİSİ 'NE AIT ARITMA ÇAMURU - DEKANTÖR ÇIKIŞI (Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik EK-2 - ANLIK) N-3122/17

Parametre Parameter	Birim Unit	Analiz Sonucu Test Result	İnert Atık Depolama Tesisleri İçin Sınır Değerler	Tehlikesiz Atık Depolama Tesisleri Sınır Değer	Tehlikeli Atık Depolama Tesisleri İçin Sınır Değer	Analiz Metodu Test Method
Cıva	mg/l	<0,001	0,001	0,02	0,2	SM 3112 B
Bakır	mg/l	<0,1	0,2	5	10	SM 3111 B
Çinko	mg/l	1,08	0,4	5	20	SM 3111 B
Nikel	mg/l	0,008	0,04	1	4	SM 3113 B
Florür	mg/l	3,82	1	15	50	SM 4500 F- B, D
Sülfat	mg/l	121,9	100	2000	5000	SM 4500 SO4-2 E
Klorür	mg/l	122	80	1500	2500	SM 4500 Cl- B
Kurşun	mg/l	<0,002	0,05	1	5	SM 3113 B
Baryum	mg/l	<1	2	10	30	SM 3111 D
Antimon	mg/l	<0,002	0,006	0,07	0,5	SM 3113 B
Arsenik	mg/l	<0,002	0,05	0,2	2,5	SM 3114 C
Selenyum	mg/l	<0,005	0,01	0,05	0,7	SM 3114 C
Molibden	mg/l	<0,005	0,05	1	3	SM 3113 B
Kadmiyum	mg/l	0,0004	0,004	0,1	0,5	SM 3113 B
Toplam Krom	mg/l	0,007	0,05	1	7	SM 3113 B, SM 3030 K
Su Muhtevası	%	24,65	-	-	-	TS 9546 EN 12880
Fenol İndeksi	mg/l	<0,015	0,1	-	-	TS 6227 ISO 6439
PCBs (7 Türdeş)	mg/kg	<0,2	1	-	-	EPA 8082 A - EPA 3665 A - EPA 3540 C
Eluat pH Değeri	-	7,27	-	-	-	TS ISO 10390
LOİ (Kızdırma Kaybı)	%	5,49	-	-	10	TS EN 12879
Toplam Organik Karbon**	%	<1,57	3	5	6	TS 12089 EN 13137
Çözünmüş Organik Karbon**	mg/l	15,27	50	80	100	SM 5310 B
Toplam Çözünmüş Katı Madde	mg/l	720	400	6000	10000	SM 2540 C
Mineral Yağ(C10-C40'a kadar)	mg/kg	194,55	500	-	-	TS EN 14039
BTEX (Benzen,toluen,etilbenzen ve ksilen)	mg/kg	<0,3	6	-	-	EPA 5021 A - EPA 8015 D

Not: ** İşaretili Deneyler Akreditasyon Kapsamı Dahilinde Değildir; ** İşaretili parametreler ARTEK Mühendislik Çevre Analiz Laboratuvarı Tarafından Analiz Edilmiştir.

"Sonuçlar sadece deneyi yapılan numunelere aittir." " The results belong to the tested sample". Gelen numuneler raporu çıktıktan sonra 15 iş günü muhafaza edilecektir.

Görüşler ve Yorumlar (İdes and Comment):

Bu Rapor EKOSİSTEM ÇEVRE ANALİZ LABORATUVARI'na yazılı izni olmadan kısmen kopyalanıp çoğaltılamaz. İmzasız ve mühürsüz raporlar geçersizdir.
This report cannot be reproduced partly without written permission. Reports without signature and seal are not valid.

F32 Rev.No:08/Rev.Tarihi: 16.12.2016 İlk Yayın Tarihi: 20.11.2006 Sayfa 2/2

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

İlimizde, madencilik faaliyetlerinde dolayı ÇED Yönetmeliği gereğince hazırlanan ÇED Raporları / Proje Tanıtım Dosyaları ile birlikte istenmektedir. Bu kapsamda, madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılması ilişkin Yönetmelik gereğince işlemler yapılmakta olup, sahayı terk eden veya kapatma yapan madencilik faaliyeti müracaatı bulunmamaktadır.

2022 yılı içerisinde Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği “MADDE 9- (2) İşletmeci, doğaya yeniden kazandırma çalışmalarına ilişkin hazırlamış olduğu uygulama takvimine göre yapılan çalışmalarını yıllık izleme raporları şeklinde ilgili il çevre ve orman müdürlüğüne Ocak ayı sonuna kadar sunar.” hükmü gereğince üretim faaliyetlerine devam eden bir işletmeci il müdürlüğümüze beyanda bulunmuştur.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler ile Oluşan Toprak Kirliliği

İlimiz bazında genel olarak suni gübre kullanılmakta, son zamanlarda hayvan gübre kullanımını da bulunmaktadır. Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri tabloda belirtilmiştir.

Çizelge B.29 – 2022 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları

(Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2023)

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	1408	33.000
Fosfor	1600	
Potas	204	
TOPLAM	3204	

Çizelge B.30 - 2022 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)
(Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2023)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Böcek İlacı	6.1	68.304
Herbisitler	Ot İlacı	11.3	
Fungisitler	Mantar İlacı	5.4	
Rodentisitler	Kemirgen Öldürücü	0.008	
Nematositler	-		
Akarisitler	-		
Kışlık ve Yazlık Yağlar	-		
Diğer	-		
TOPLAM		22.8 TON	

Çizelge B.31 - 2022 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları
(Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2023)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)
*				

*Veriler elde edilememiştir

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde merkez atıksu arıtma tesisi, 2013 yılının Temmuz ayı içinde çalışmaya başlamıştır. Proje değerleri esas alındığında, 23.535 m³/gün debi değeri mevcuttur. Deşarj noktası, İl Merkezinin Güneyinde yer alan İnanlı Deresi'dir. Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) İstasyonu kurulmuş olup Bakanlığımız Sürekli İzleme Sisteminde online izlenmektedir. Kilis Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisinden belli aralıklarla alınan atıksu numuneleri yetkili laboratuvarlarda analiz edilmektedir.

Kilis il sınırları içerisinde 1 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Organize Sanayi Bölgesinde günlük ortalama 300 m³/gün atıksu oluşmakta olup atıksu arıtma tesisi henüz proje aşamasında olduğundan oluşan atıksular kanalizasyon hattı sonunda bulunan betonarme fosseptikte bekletilip, Kilis Belediyesi ile yapılan protokol gereği, Kilis Belediyesi tarafından vidanjör ile çekilerek, Kilis Belediyesi AAT verilmektedir.

İlimizde faaliyet gösteren tüm beton santrallerinde oluşan endüstriyel nitelikli atıklar deşarj edilmeyip çöktürme havuzunda dinlendirilip geri dönüşümlü olarak sistem içerisinde tekrar kullanılmaktadır.

İlimizde bulunan zeytinyağı fabrikaları, Ekim-Kasım-Aralık aylarını kapsayan üretim sezonunda zeytinyağı işletmelerinin sezona başlamadan önce lagün bakımlarını (çatlak onarımı, dip tortusu temizliği vb.) yapmaları, pirina depolama alanının üstünün kapalı, tabanının geçirimsiz olması, kokuya karşı tedbirlerin alınması, pirinanın işleme tesislerine gönderilmesinin sağlanması gibi hususlar İl Müdürlüğümüzce resmi yazışma ve denetimlerle işletmecilere gerekli bilgilendirmeler yapılmaktadır.

İlimizde pirina işleme tesisi bulunmamaktadır. 27.05.2021 tarih ve 104 sayılı İl Mahalli Çevre Kurulunda; 3 fazlı sistemle çalışan Zeytinyağı Üretim Tesislerinin, Eylül 2022 üretim sezonuna kadar 2 fazlı üretim sistemine geçmesi yönünde karar alınmıştır.

Kaynaklar

- DSİ
- Kilis Belediye Başkanlığı
- Kilis Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
- Kilis OSB Bölge Müdürlüğü
- Kilis Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

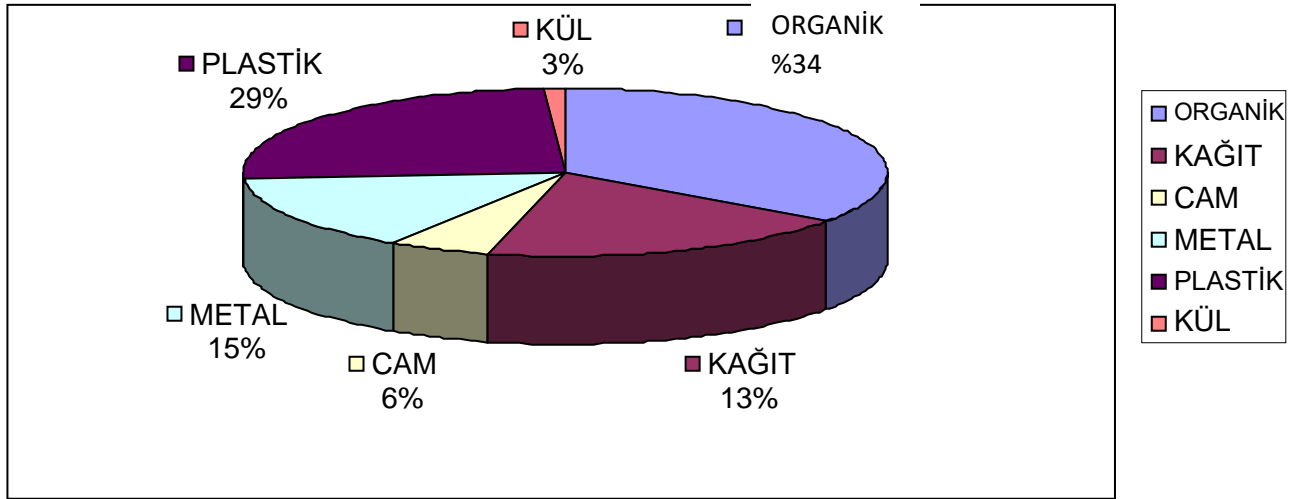
C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları

İlde, üretilen belediye atık miktarı ve toplanan atık miktarı 71.175 ton/yıldır. İldeki katı atık düzenli depolama tesisi yeri Çukuroba Köyü Mevkiindedir.

Katı atık depolama sahalarının çevreye olan en büyük olumsuz etkisi, taban izolasyonunun düzgün yapılmadığı durumlarda yüzey ve yeraltı sularının çöp sızıntı suları ile kirlenmesidir. Bu olumsuz etkiyi önlemek için katı atık depolama sahasının tabanında bir geçirimsizlik tabakası oluşturulmuştur.

Kilis ili için atık kompozisyonu yıllık ortalama yüzdesi aşağıdaki şekildedir.

Grafik C.15 - 2021 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu
(Kilis Belediyesi, 2023)

Çizelge C.32 - 2022 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri
(Kilis Belediyesi ve Kilis İli Katı Atık Birliği 2023)

Büyükşehir/İl/ilçe Belediye veya	Birliğin Adı Büyükşehir Belediyesi/ Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Üretilen Katı Atık Miktarı (ton/gün)	Toplanan Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor? (Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ))	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi				
		Yaz	Kış		Yaz	Kış	Yaz	Kış			Düzenli Depolama	Ön İşlem (Mekanik Ayırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasyon)	Yakma	Düzensiz Depolama	Depo Gazından Enerji Üretimi
Kilis Belediyesi	Kilis İli Belediyeleri Katı Atık Birliği	118725+	118725+		190	195	1.49	1.54	0	Özel Sektör	Var. Birlik adına	Yok	Yok	Yok	Var
Musabeyli Belediyesi		Sığınmacı nüfusu	Sığınmacı nüfusu		14	16			0	Belediye					
Polateli Belediyesi		5103	5103		16	17			0	Belediye					
Elbeyli Belediyesi		5841	5841		25	28			0	Belediye					
		13123	13123												
İl Genelİ		142792	142792		245	256									

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

Hafriyat Toprağı İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği kapsamında Kilis Belediyesi tarafından döküm alanı belirlenmiş olup, bu alanda bertarafı sağlanmaktadır. Bu alan dışına herhangi bir hafriyat toprağı veya yıkıntı atığı bırakılmasına izin verilmemektedir. Aksi davranış durumunda Zabıta Müdürlüğü gereğince gerekli işlem Belediyesince tesis edilmektedir.

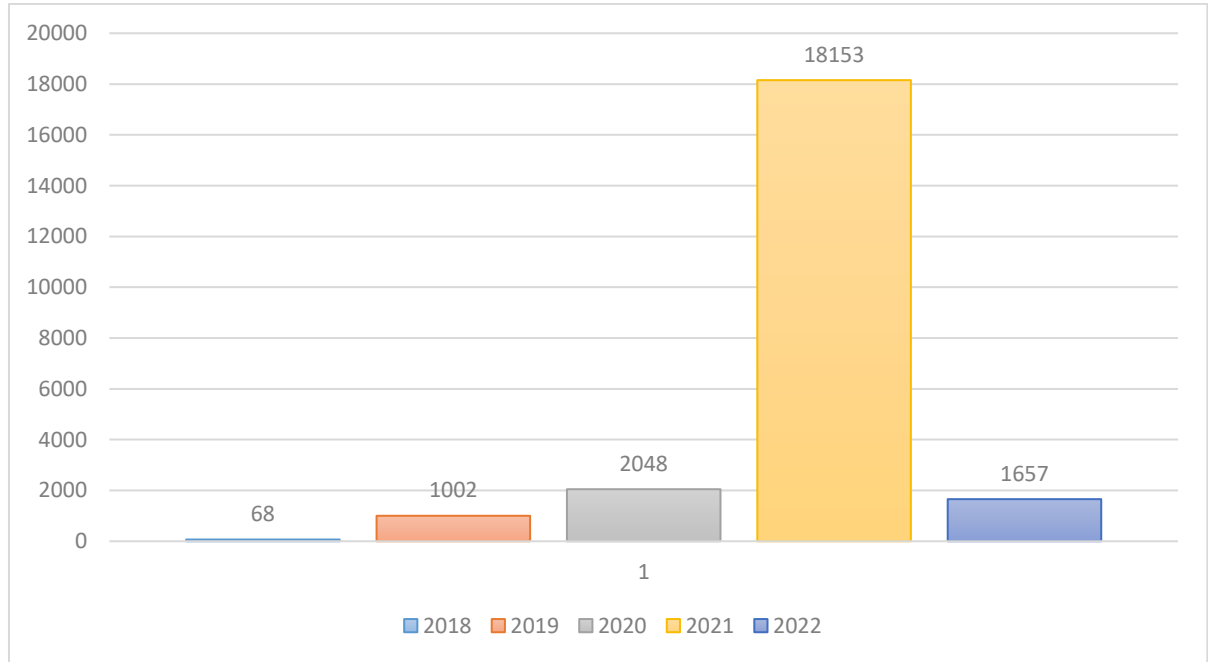
Çizelge C.33 – 2022 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi
(Kilis Belediyesi, 2023)

Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m ³ /yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m ³ /yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi		Hafriyat Toprağı Yönetimi
			Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Düzenli Depolama Tesisi Sayısı	Döküm Sahası Sayısı
Kilis Belediyesi	650	285	0	0	1
İl Geneli (Toplam)	650	285	0	0	1

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

C.3.1. Eğitimler

2022 yılında Sıfır Atık kapsamında KİLİS il genelinde 1.657 kişiye eğitim verilmiştir.

Grafik C.16 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimi katılan kişi sayısı

(<https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr/2023>)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

Çizelge C.34 – 2022 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri

(<https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr/2023>)

Atık Getirme Merkezi (AGM) /Mobil AGM	Belediye/AVM	Atık Getirme Merkezi Sayısı	AGM Alan Bilgisi(m ²)	Toplanan Atık Grupları
Atık Getirme Merkezi	KİLİS Belediye	1	1.000	1-17 ARASI 09,15,16,20
Mobil Atık Getirme Merkezi	KİLİS Belediye	8	-	1-17 ARASI 09,15,16,20

C.3.3. Sıfır Atık Belgesi Alan ve Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı

KİLİS ili itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı çizelge C.35’de verilmiştir. 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı çizelge C.36’da gösterilmiştir.

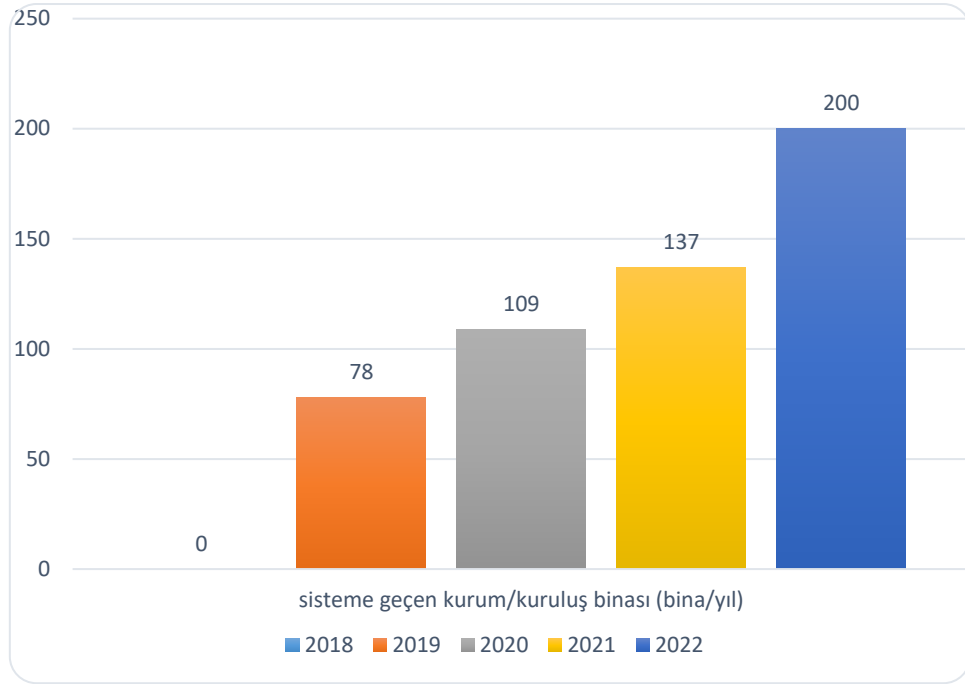
Çizelge C.35 – 2022 yılı KİLİS ili itibariyle sıfır atık sistemini kuran ve belediye geneli temel seviye sıfır atık belgesini alan belediye sayısı

(<https://sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr/2023>)

Sıfır Atık Yönetim Sistemine Geçmesi Gereken Mahalli İdareler	İl Genelindeki Toplam Sayı	Sıfır Atık Belgesi Alan Belediye Sayısı
Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus ve üzeri)	-	-
Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus altı)	-	-
Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri İl Merkez İlçe Belediyeleri	1	1
Belediye Birlikleri	-	-
Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri İl Merkez İlçe Belediyeleri Dışındaki Diğer Belediyeler	-	-
İl Özel İdareleri Mücavir Alan Dışı	-	-

Çizelge C.36 – 2022 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan (faaliyet bildiren) ve temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı
(sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr, 2023)

Kurum Türü	Toplam Kurum Sayı	Sıfır Atık Belgesi alan bina/yerleşke sayısı
300 ve üzeri Konuta Sahip Siteler	-	-
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisleri	25	18
Ahşveriş Merkezleri	-	-
Belediyeler	1	1
ÇŞİD İl Müdürlüğü	1	1
Eğitim Kurumları ve Yurtlar	100	72
Havalimanları	-	-
İl Özel İdareleri	1	-
İş merkezi ve Ticari Plazalar	-	-
Kamu Kurum ve Kuruluşları	54	38
Konaklama İşletmeleri	2	-
Limanlar	-	-
Organize Sanayi Bölgeleri	1	-
Sağlık Kuruluşları	21	9
Tren ve Otobüs Terminalleri	1	-
Zincir Marketler	67	48
Serbest Bölgeleri, Sanayi Siteleri	-	-
Laboratuvarlar, Hukuk Büroları, Dernek, Kooperatif, Çevre Danışmanlık Firmaları ve Meslek Kuruluşları, Tüzel Kişiliğe Sahip Kuruluşlar	-	-
Kafeterya ve Restoranlar	-	-
Kargo Şirketleri	3	2
27/11/2014 tarihli ve 29188 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği kapsamında ambalajlı ürün satışı yapan yerler	-	-

Grafik C.17 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen il genelindeki bina ve yerleşkelerin sayısı

(sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr,2023)

C.4. Ambalaj Atıkları

İlimizde 3 adet ambalaj üreticisi, 70 adet ambalajlı ürünü piyasaya süren firma, 1 adet toplama ayırma tesisi, 2 adet geri kazanım tesisi bulunmaktadır. İlin 2022 yılı içerisinde elde ettiği ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçlarına göre çizelge C.37 oluşturulmuştur.

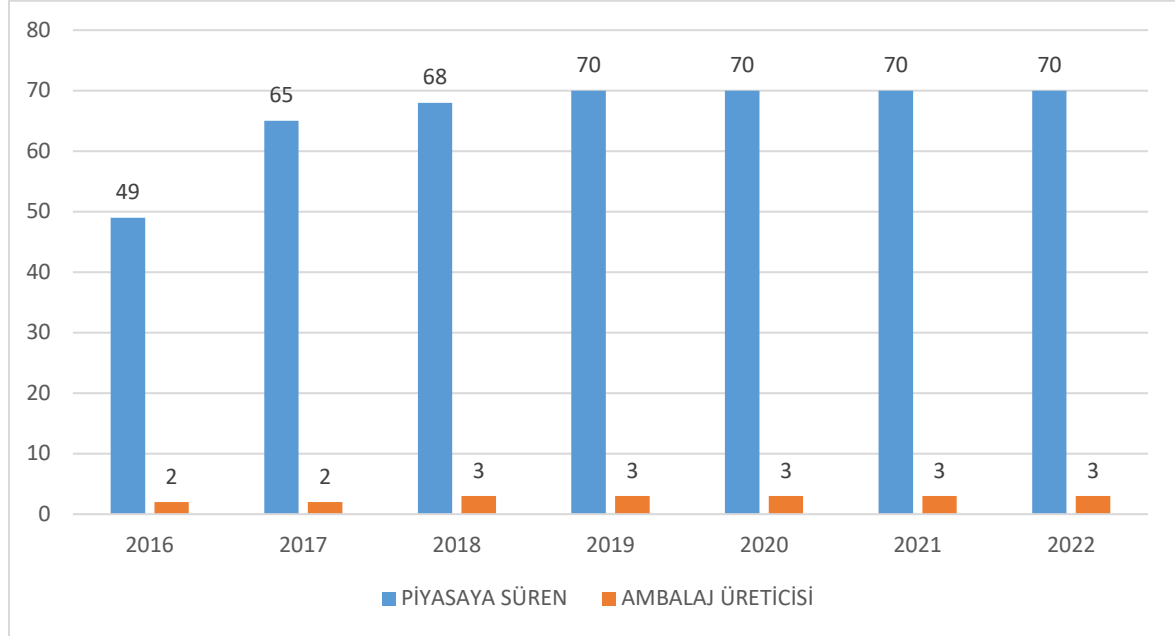
Çizelge C.37 - 2022 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*

(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Ambalaj Cinsi	Toplanan Ambalaj Atığı Miktarı (kg)	Geri Kazanılan Ambalaj Atığı Miktarı (kg)
Plastik	47.046	47.046
Metal	-	-
Kompozit	-	-
Kağıt Karton	211.849	211.849
Cam	-	-
Ahşap	329.810	329.810
Karışık	15.054	15.054
Tekstil	17	17
Toplam	603.776	603.776

Çizelge C.38 - 2022 yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2023)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	70
Ambalaj Üreticisi Sayısı	3
Tedarikçi Sayısı	-

Grafik C.18 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü,2023)

Çizelge C.39 - 2022 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı
(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2023)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
1	-	-	1

Çizelge C.40 - 2022 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2023)

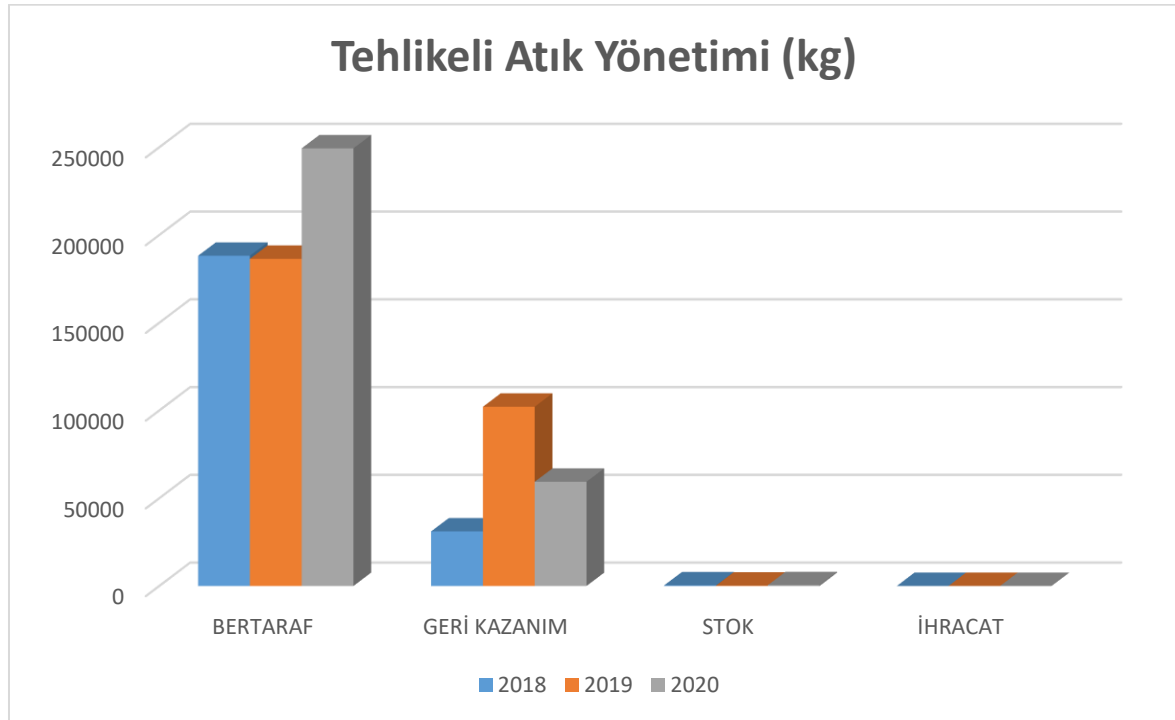
Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi (GKT) Sayısı Toplam*	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt-Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
2	2	0	1	0	1	0	1

Grafik C.19 –2022 Yılı bazında Kilis ilinde bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2023)

C.5. Tehlikeli Atıklar

İldeki Atık Yönetim Uygulaması sistemine kayıtlı tesislerden elde edilen veriler doğrultusunda tehlikeli atık yönetimi çeşitleri ve yıllar bazında tehlikeli atık miktarları Grafik C.21'e yansıtılmıştır.

Grafik C.20 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

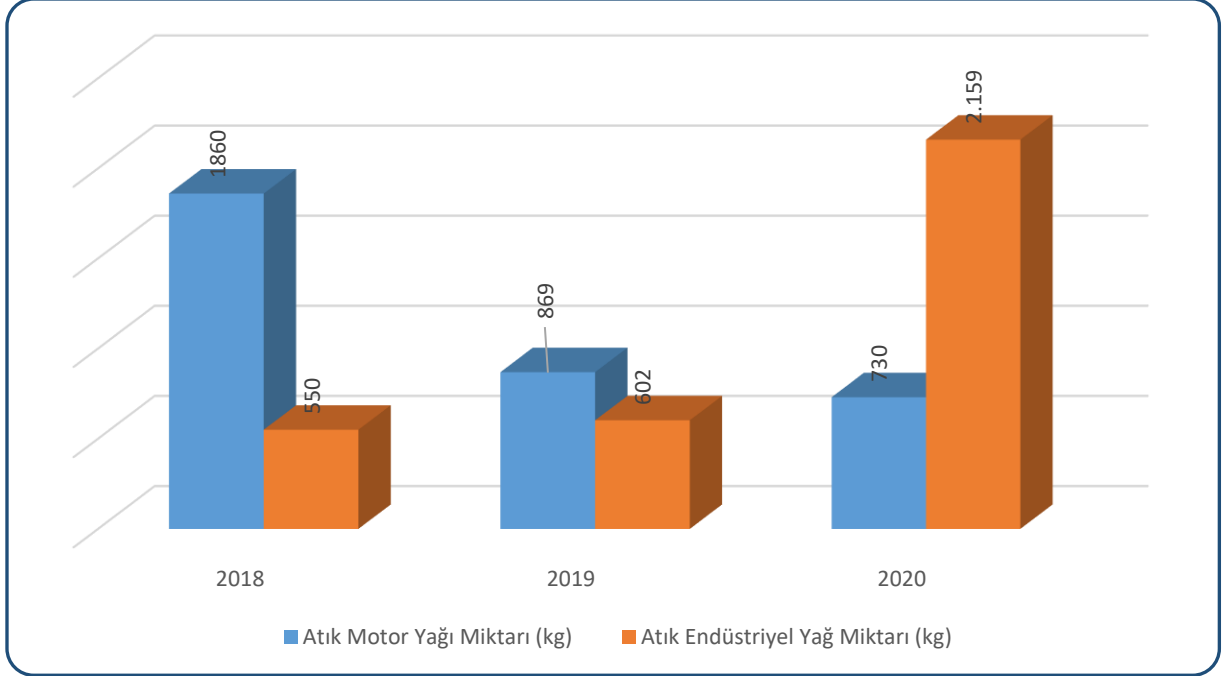
Kilis ilinde 2020 yılı içerisinde atık işleme yöntemine göre bertaraf edilen veya geri kazanılan tehlikeli atık miktarları çizelge C.41’de yer almaktadır.

Çizelge C.41 - 2020 yılında atık işleme yöntemine göre tehlikeli atık miktarları
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	1298
R3	Solvent olarak kullanılmayan organik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü (kompost ve diğer biyolojik dönüşüm prosesleri dahil)	150
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımları	5389
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	51296
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	1262
D9	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen fiziksel-kimyasal işlemler (örn: buharlaştırma, kurutma, kalsinasyon ve benzeri)	248772
D10	Yakma (karada)	569
D15	D1 ila D14 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar depolama (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	42

C.6. Atık Yağlar

Yıllar itibariyle Kilis ilinde atık yağ beyan miktarları Grafik C.21’e yansıtılmıştır. 2020 yılı için yöntem bazında atık madeni yağ beyan miktarları Çizelge C.42’de yer almaktadır. Kilis ilinde MOYDEN Belgesine sahip 1 adet araç servisi mevcuttur.

Grafik C.21 – Yıllar itibariyle Kilis ilinde atık madeni yağ beyan miktarları
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Çizelge C.42 – 2020 yılı için yöntem bazında atık madeni yağ beyan miktarları
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Geri kazanım ^{&} (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)
2.889	-	-	132

[&] Ek yakıt olarak kullanım dahildir.

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen atık pil ve akümülatörlerin toplam miktarı Çizelge C.43'te yer almaktadır.

Çizelge C.43 – Yıllar itibariyle atık akü ve pil miktarı (kg)*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

2016	2017	2018	2019	2020
95.015	950	9.010	-	44

*Atık kodları:

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller

160603 Cıva içeren piller

160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)

160605 Diğer piller ve akümülatörler

160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler

200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler

200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

02/4/2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliğinin ek-4 Atık Listesinde yer alan; “20 01 25 - Yenilebilir sıvı ve katı yağlar” kodu kapsamında değerlendirilen bitkisel atık yağlar ve “20 01 26* - 20 01 25 dışındaki sıvı ve katı yağlar (A)” kodu kapsamında değerlendirilen kullanılmış kızartmalık yağların atık üreticileri tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen miktarı ifade etmektedir.

Çizelge C.44 – 2020 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler

(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesis Sayısı ¹	Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg) ²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesis Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
0	2.650	-	0

¹ Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahil

² Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

Çizelge C.45 – 2020 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler

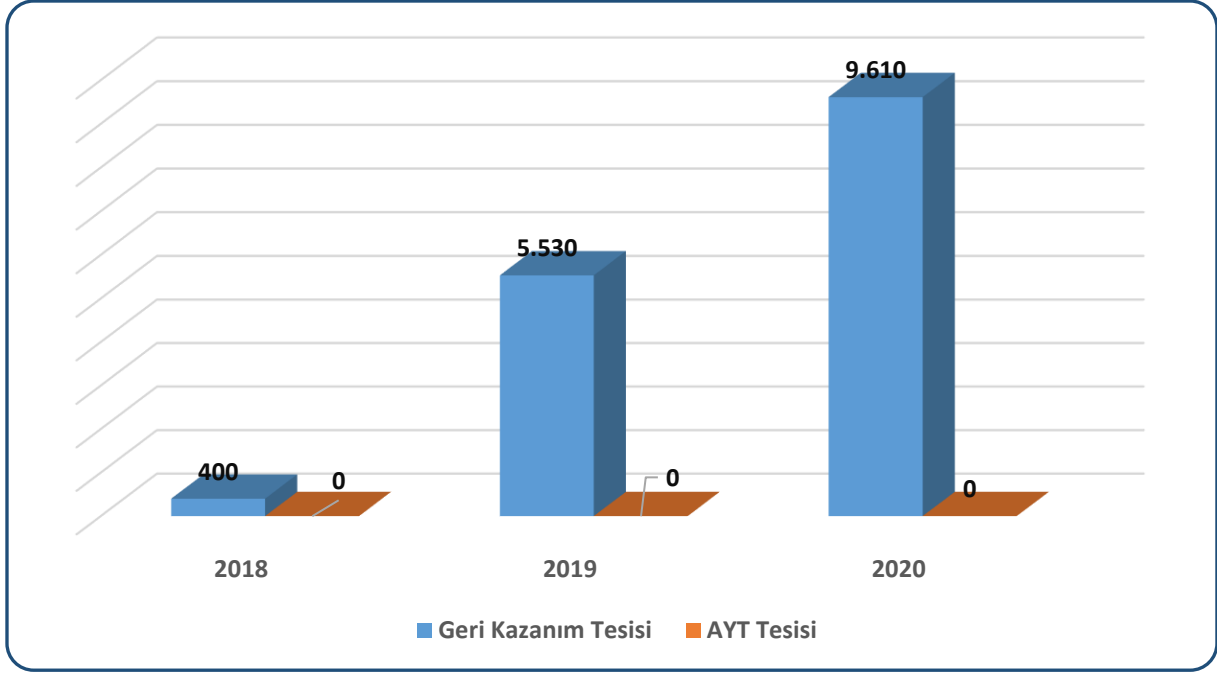
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (kg)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (kg)	ÖTL Bertaraf Tesisi Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (kg)
-	-	-	9.610	-	-

Çizelge C.46 – Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)

(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

	2016	2017	2018	2019	2020
Geri Kazanım Tesisi	2.100	150	400	5.530	9.610
Bertaraf	-	-	-	-	-
AYT Tesisi	-	-	-	-	-

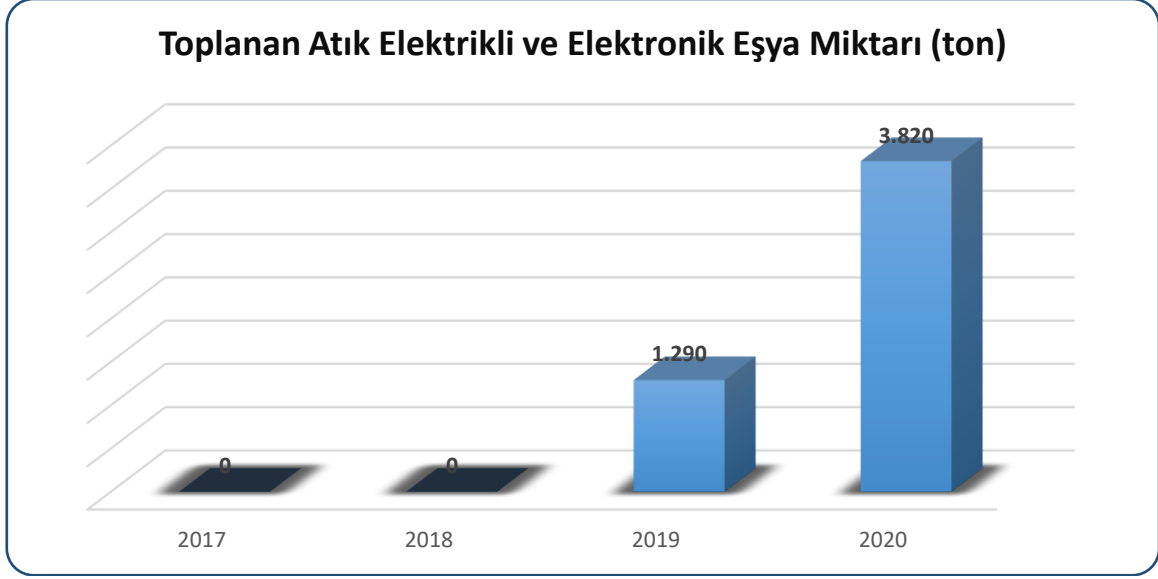

Grafik C.22 – Yıllar itibariyle toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

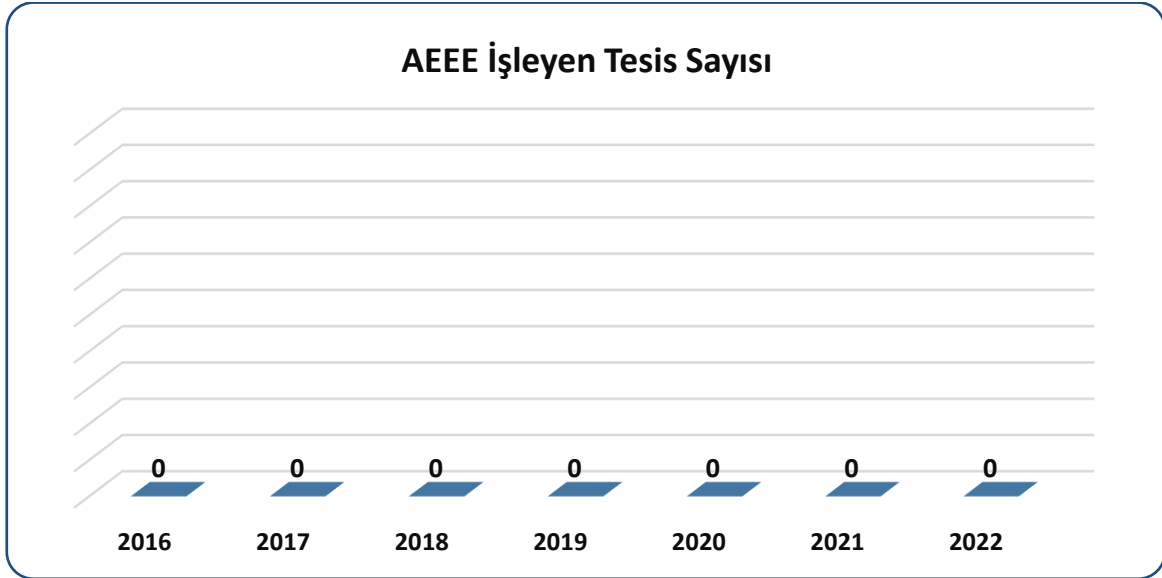
C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında "Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü (AEEE) Yönetmeliği" hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin Ek-1/A'sında yer alan büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (implantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat kategorilerine dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyaları kapsamaktadır.

Grafik C.23 - Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya miktarları (kg)
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Grafik C.24 - Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Çizelge C.47 – 2020 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

AEEE'nin Biriktirildiği Atık Getirme Merkezleri Sayısı	AEEE'lerin Biriktirildiği Aktarma Merkezleri Sayısı	AEEE İşleme Tesisi Sayısı	Atık Getirme Merkezlerinde ve Aktarma Merkezlerinde Biriktirilen AEEE Miktarı (ton)	İşlenen AEEE Miktarı (kg)
-	-	-	-	-

C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

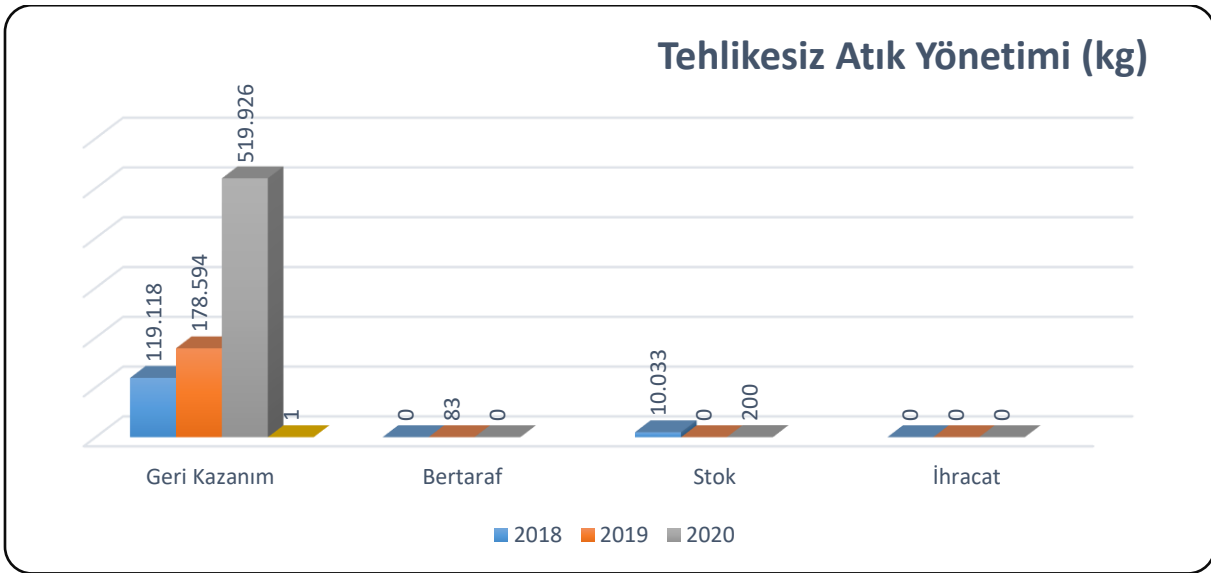
Kilis ilinde 2020 yılı içerisinde ömrünü tamamlamış araç oluşumu, işlenmesi ve geçici depolanması söz konusu olmamıştır.

Çizelge C.48 – 2020 yılı teslim alınan ÖTA sayısı

(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	Teslim Alınan ÖTA Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
0	0	0	0	0

C.12. Tehlikesiz Atıklar

Grafik C.25 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi
(Atık Yönetim Uygulaması, yıl)

Çizelge C.49 – 2020 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri

(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

Atık İşleme Yöntemi Kodu	İşlemin Yapıldığı Yer	Toplam (kg)
R12	Tesis Dışı	273.496
R13	Tesis Dışı	5.010
R5	Tesis Dışı	241.420

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 02/4/2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Atık Yönetimi Yönetmeliği”nin Atık Listesinde; 10 02 koduyla, “Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar” olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır.

Kilis ilinde demir çelik sektörü mevcut değildir dolayısıyla cüruf atığı oluşmamaktadır.

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

Kilis ilinde kömürle çalışan termik santral bulunmamaktadır dolayısıyla atık kül oluşumu söz konusu değildir.

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

İlimizde faaliyet gösteren atıksu arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurlarının geçici depolama alanlarında biriktirilmesi ve akabinde lisanslı işletmelere gönderilmesi sağlanmaktadır.

C.13. Tıbbi Atıklar

Çizelge C.50 – 2020 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atık Taşıma araç sayısı		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon / Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
		X	-	-	250.321		X		VERTİSA	KİLİS

Çizelge C.51 - Yıllara göre tıbbi atık miktarı
(Atık Yönetim Uygulaması, 2023)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	137,245	160,123	170,183	188,592	187,228	250,321

C.14. Maden Atıkları

Kilis ili özelinde maden zenginleştirme tesisi bulunmamaktadır dolayısıyla bu procesten kaynaklı atık oluşumu da söz konusu değildir.

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

Çizelge C.52 – 2022 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı

(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2023)

Katı Atık Bertaraf Tesisi Sayısı (Belediye)	1
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	2
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Araç Geçici Depolama Alanı Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Araç İşleme Tesisi Sayısı	-
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	4
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	-
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	-
Atık Yakma ve Beraber Yakma Tesisi	1

Kaynaklar

- Kilis Belediye Başkanlığı
- Kilis Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- Atık Yönetim Uygulaması, 2023
- [sifiratikbilgisistemi.csb.gov.tr](https://eizin.cevre.gov.tr/), 2023
- <https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2023

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla yükümlüdür.

İlimizde faaliyet gösteren tesislerin BEKRA sistemi üzerinden beyan yapmaları sağlanmaktadır. BEKRA sisteminden elde edilen verilere göre ilimizde alt ve üst seviyeli kuruluş bulunmamaktadır.

Çizelge Ç.53 – 2022 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(BEKRA Bildirim Sistemi, 2023)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	0
Üst Seviye	0
TOPLAM	0

2022 yılında yapılan çevre denetimlerinde BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları Çizelge Ç.54’de yer almaktadır.

Çizelge Ç.54 – 2022 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları
(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2023)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	0
Üst Seviye	0
Kapsam Dışı	0
TOPLAM	0

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında, ilimizde faaliyet gösteren tesislerin BEKRA bildirim sistemine kayıt olması ve beyanlarını yapmaları sağlanmaktadır.

Kaynaklar

- BEKRA Bildirim Sistemi
- <https://edenetim.cevre.gov.tr/>

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

Güneydoğu Anadolu Bölgesi ülkemizin en kurak ve yaz aylarında en sıcak bölgesidir. Bu yönüyle kısmen Doğu ve İç Anadolu'ya benzemektedir. Bununla beraber iklim, toprak ve vejetasyon yönünden, Anadolu'nun kurak, yarı kurak bölgelerinden önemli ölçüde farklıdır.

Ova yüzeylerinde sıcak iklim şartları altında oksidasyonun şiddetli olmasından ötürü topraklar kıvıllı renkli olup kurak bölge toprakları (aridisol) grubuna girer. Yağış yetersizliğinden dolayı topraktaki kireç miktarı yüksektir.

Bölgenin alçak kısımlarında kurakçıl ve zayıf otsu türler bulunur. Batıda Kahramanmaraş- Gaziantep hattı, doğuda Siirt arasındaki yayın güneyi, vejetasyon sahasıdır. Bilhassa güneye doğru çölümsü step manzarası görülür.

Kilis İlinde bulunan endemik bitkiler şunlardır:

Araceae

Arum L.

Arum detruncatum C.A.MEYER var. CAUDATUM (ENGLER) K.ALPINAR ET

R.MILL

Asteraceae

Anthemis L.

Anthemis pauciloba BOISS. var. MICROSTEPHANA (EIG) GRIERSON

Brassicaceae

Hesperis L.

Hesperis aintabika POST

Dipsacaceae

Scabiosa L.

Scabiosa kurdica POST

Fabaceae

Astragalus L.

Astragalus aintabicus BOISS.

Astragalus dipodurus BENGE

Dorycnium MILLER

Dorycnium Pentaphyllum SCOP.subsp.HAUSSKNECHTII (BOISS) GAMS Liliaceae

Fritillaria L.

Fritillaria viridiflora POST

D.2. Fauna

Günümüzde yaban hayvanları yaşama ortamları insan etkileri nedeniyle gitgide daralmakta, gün geçtikçe sınırlanmaktadır. Özellikle yerel memeli türler ile diğer fauna elemanları daha uygun yaşama ortamlarına çekilmektedirler.

Çizelge D.55 – Kilis İli Faunası

<u>AMFİBİLER</u>		
Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Bufonidae		
Bufo viridis	Kara Kurbağası	Yaygın, tehlikede olmayan
<u>SÜRÜNGENLER</u>		
Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Testudinidae		
Tesdudo graeca terrestris	Tosbağa	Yaygın, tehlikede olmayan
Gekkonidae		
Cyrtodactylus scaber	Arap keleri	Yaygın, tehlikede olmayan
Agamidae		
Agama rudrata	Bozkır keleri	Yaygın, tehlikede olmayan
Scincidae		
Eumeces schneideri	Sarı kertenkele	Yaygın, tehlikede olmayan
Mabuya vittata	Şeritli kertenkele	Yaygın, tehlikede olmayan
Lacertidae		
Lacerta cappadocica urmiana	Kertenkele	Yaygın, tehlikede olmayan
Ophisops elegans	Toros kertenkelesi	Yaygın, tehlikede olmayan
Typhlopidae		
Typhlops vermicularis	Köryılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Leptotyphlopidae		
Leptotyphlops marcorhyncus	İpliksi yılan	Nadir
Colubridae		
Coluber jugularis	Karayılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Colubar ravergieri	Kocabaş yılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Eirenis coronella	Halkalı yılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Malpolon monspessulans insgnia	Çukurbaşı yılan	Yaygın, tehlikede olmayan
Rhynchocalamus melanocephalus	Toprak yılanı	Yaygın, tehlikede olmayan
Spalerosophis diadema cliffordii	Urfa yılanı	Nadir
Viperidae		
Vipera lebetina	Koca engerek	Yaygın, tehlikede olmayan
<u>MEMELİLER</u>		
Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Soricidae		
Crocidura leucodon	Tarla sivrifareşi	Yaygın, tehlikede olmayan
Erinaceidae		

Erinaceus concolor	*Kirpi	Yaygın, tehlikede olmayan
Hemiechnus auritus	Uzunkulaklı kirpi	Nadir
Leporidae		
Lepus europaeus	**Yabani tavşan	Yaygın, tehlikede olmayan
Cricetidae		
Mecocricetus auratus	Avurtlak	Yaygın, tehlikede olmayan
Vespertilionidae		
Pipistrellus kuhli	*Beyaz yakalı yarası	Zarar görebilir
Pipistrellus pipistrellus	*Cüce yarası	Zarar görebilir
Gerbillidae		
Meriones vinogradovi	Küçük çölsıçanı	Nadir
Meriones crassus	Çölsıçanı	Nadir
Spalacidae		
Spalax ehrenbergi	Körfare	Yaygın, tehlikede olmayan
Muridae		
Apedemus mystacinus	Kayalık faresi	Yaygın, tehlikede olmayan
Canidae		
Vulpes vulpes	**Kızıl tilki	Yaygın, tehlikede olmayan
<u>KUŞLAR</u>		
Latince Adı	Türkçe Adı	Açıklama
Ciconiidae		
Ciconia ciconia	*Ak leylek	Sayıları 51-500 çift kalan türler, korunmalı
Accipitridae		
Accipiter nisus	*Atmaca	Sayıları 26-50 çift kalan türler, tehlike altında
Phasianidae		
Alectoris chukar	**Kırmalı keklik	Sayıları 51-500 çift kalan türler, korunmalı
Coturnix coturnix	**Bıldırcın	
Columbidae		
Streptopelia decaocta	*Kumru	
Columba livia	**Kaya güvercini	
Caprimulgidae		
Apus apus	*Ebabel	Sayıları 501-5000 çift ve yukarıdır
Meropidae		
Merops apiaster	*Arıkuşu	Sayıları 501-5000 çift ve yukarıdır
Alaudidae		
Galerida cristata	*Tepeli toygar	
Melanocorypha calandra	*Tarlakuşu	
Fringillidae		
Cardeuelis carduelis	*Saka	Sayıları 26-50 çift kalan türler, tehlike altında
Corvidae		
Corvus corena	***Leş kargası	
Pica pica	***Saksağan	
Hirundinidae		
Hirundo rustica	*Kırlangıç	
Motacillidae		
Motacilla alba	*Kuyruk sallayan	Sayıları 501-5000 çift ve yukarıdır

Muscicapidae		
Muscicapa striata	*Sinekkapan	
Passeridae		
Passer domesticus	*Serçe	
Sturnidae		
Sturnus vulgaris	*Sığırcık	
Turdidae		
Turdus merula	**Karatavuk	

Yanlarında (*) ile gösterilen türler belli zamanlarda avlanılmasına izin verilen türlerdir. Yanlarında (**) ile gösterilen türler Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'nün 2003-2004 Av Dönemi Merkez Av Komisyonu kararı ile koruma altına alınmıştır. Yanlarında (***) ile gösterilen türler her vakit avlanabilen türlerdir.

D.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

D.3.1. Ormanlar

Kilis İlinde Orman varlığı, Kilis Orman İşletme Müdürlüğünden alınan veriye göre tabloda verilmiştir.

Çizelge D.56 – Kilis İli Orman Alanı Bilgisi
(Kilis Orman İşletme Müdürlüğü, 2023)

Kilis İli Toplam Orman Alanı	27.074,50	ha	
Kilis Orman İşletme Şefliği Toplam Orman Alanı	14.337,00	ha	
Afrinçayı Orman İşletme Şefliği Toplam Orman Alanı	12.737,00	ha	
Kilis İli Verimli Orman Alanı	14.676,00	ha	

D.3.2. Milli Parklar

İlimizde Milli Park bulunmamaktadır.

D.3.3. Tabiat Parkları

İl sınırları içerisinde Hisar Çamlığı Tabiat Parkı şuan Uzun Devreli Çalışma kapsamında olup, gelişme aşamasındadır.

D.4. Çayır ve Mera

Ekstantif karakterde mera hayvancılığının sürdürüldüğü ilimizde mera alanları, tarım arazisi oluşturmak amacı ile yıllardır sürekli olarak daraltılmıştır. Eğimlerin kısa mesafede sıkça değiştiği, engebeli bir topografyaya sahip olan ve geniş sahaların genç bazalt akıntıları tarafından işgal edildiği sahada, tarım arazilerinin toplam alanının % 60'a yakın bir kısmını oluşturması, çok eğimli ve taşlık-kayalık sahaların dahi tarım alanı haline dönüştürüldüklerine işaret etmektedir. Toprak örtüsünün bulunduğu hemen her saha, ya tarım arazisidir yâda tarım yapılamayacak kadar, eğimli veya taşlık-kayalıktır. Ayrıca en yüksek kısımları bile 1.250 m. nin altında bulunan sahada, yaylacılık şeklinde kullanıma olanak verebilecek yüksek kısımlarda mevcut değildir. Böylece yörede verimli mera arazisi bulunmayıp, ormanlık-fundalık kısımlar, çok eğimli, sık bir toprak örtüsüne sahip alanlar taşlık-kayalık bazalt platosu yüzeyleri ile hasat sonrası tahıl ve baklagil arazileri verimsiz otlak alanları olarak kullanılmakta ve iklimin kurak oluşu nedeniyle bu otlaklardan yılın ancak birkaç ayında yararlanılabilmektedir.

İlimiz toplam mera alanı 8.720,1 hektardır. İlimizde bulunan meralar genel olarak zayıf-orta vasıflı meralardır. İlçeler bazında mera alanları aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez	3453,4 ha
Elbeyli	568,9 ha
Musabeyli	1991,2 ha
Polateli	2706,6 ha
Toplam	8720,1 ha

İlimizde 8.720 ha çayır ve mera arazisi bulunmaktadır. Arazinin tümü hayvan otlatmak amacıyla kullanılmaktadır.

D.5. Sulak Alanlar

İlde Tarım ve Orman Bakanlığı Kilis Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü sorumluluk alanı içerisinde sulak alan bulunmamaktadır

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

D.6.1. Tabiat Anıtları

İl sınırları içerisinde Tabiat Anıtı bulunmamaktadır.

D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

İl sınırları içerisinde Hisar Çamlığı Tabiat Parkı şuan Uzun Devreli Çalışma kapsamında olup, gelişme aşamasındadır.

D.6.3. Anıt Ağaçlar

Kilis İlinde bulunan anıt ağaç listesi aşağıda yer almaktadır.

Çizelge D.57 – Kilis İli Anıt Ağaç Listesi

(<https://www.anitagaclar.gov.tr/>)

	<i>Türkçe Adı: Doğu Çınarı</i>
	<i>Latince Adı: Platanus orientalis</i>
	<i>Ağaç Yaşı: 105 yıl</i>
	<i>Boy: 87 m</i>
	<i>Kilis Merkez</i>

Türkçe Adı: Doğu Çınarı

Latince Adı: Platanus orientalis

Ağaç Yaşı: 283 yıl

Boyu: 176 m

Kilis Merkez

Türkçe Adı: Doğu Çınarı

Latince Adı: Platanus orientalis

Ağaç Yaşı: 104 yıl

Boyu: 17 m

Kilis Merkez

Türkçe Adı: Doğu Çınarı

Latince Adı: Platanus orientalis

Ağaç Yaşı: 297 yıl

Boy: 185 m

Kilis Polateli

Türkçe Adı: Doğu Çınarı

Latince Adı: Platanus orientalis

Ağaç Yaşı: 296 yıl

Boy: 24 m

Kilis Polateli

Türkçe Adı: Kızılçam

Latince Adı: Pinus Brutia

Ağaç Yaşı: 384 yıl

Boy: 13 m

Kilis Polateli

Türkçe Adı: Kızılçam

Latince Adı: Pinus Brutia

Ağaç Yaşı: 384 yıl

Boy: 142 m

Kilis Polateli

D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

İl sınırları içerisinde özel çevre koruma bölgesi bulunmamaktadır.

D.6.5. Doğal Sit Alanları

İl sınırları içerisinde doğal sit alanları bulunmamaktadır.

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

Doğal koruma ve biyolojik çeşitlilik kapsamında il genelinde yapılan tüm faaliyetlerin yasal izin ve kanunlar çerçevesinde yapılması sağlanmakta, gerekli izinleri alamayan faaliyetlere izin verilmemektedir.

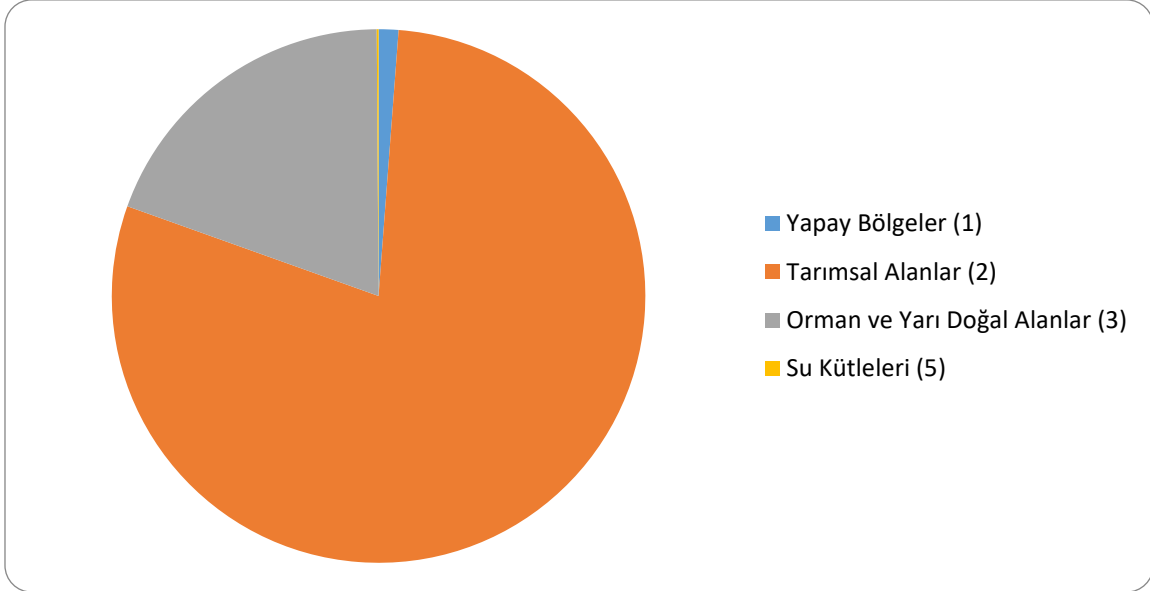
Kaynaklar

- Kilis İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
- Kilis Orman İşletme Müdürlüğü
- <https://www.anitagaclar.gov.tr/>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/27/Milli-Parklar>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/31/Sulak-Alanlar>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/28/Tabiat-Parklari>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/29/Tabiat-Anitlari>
- <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/30/Tabiat-Koruma-Alanlari>
- <https://ockb.csb.gov.tr/>

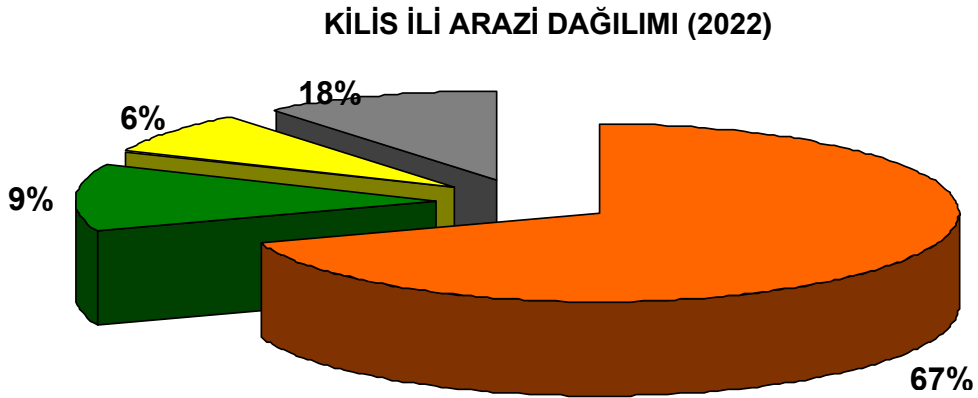
E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Kilis ili arazi varlığının durumu aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik E.26 – Kilis İli 2018 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/> 2023)

- Tarım Alanı
- Çayır Mera Alanı
- Tarıma Elverişsiz Alan
- Orman Alanı

Grafik E.27 – Kilis ilinde 2022 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması

(Kilis İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2023)

Çizelge E.58 – Kilis ilinde arazi kullanım sınıflandırması

(Kilis İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2023)

	Elbeyli	Merkez	Musabeyli	Polateli	Toplam
Tarım alanı	219.338	405.350	245.980	154.088	1.024.756
Tarla arazisi (2. ekilişler hariç)	124.252	151.868	43.100	64.304	383.524
Sebze arazisi	8.986	23.100	4.390	14.421	50.897
Meyve arazisi	75.100	223.132	184.490	63.020	545.742
Nadas alanı	1.100	7.250	14.000	12.343	44.593

Çizelge E.59 – Kilis ilinde arazi kullanım sınıflandırması

(https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/, 2023)

	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ									
	1990		2000		2006		2012		2018	
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	1138,57	0,81	838,01	0,6	1278,25	0,91	1421,51	1,01	1689,06	1,2
2) Tarımsal Alanlar	125032,93	88,8	125891,01	89,41	112833,42	80,13	111796,78	79,4	111606,98	79,26
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	14637,47	10,4	13942,48	9,9	26528,12	18,84	27435,66	19,48	27357,9	19,43
4) Sulak Alanlar										
5) Su Yapıları	0,00	0,00	137,46	0,1	169,26	0,12	155,13	0,11	155,13	0,11
TOPLAM										

E.2. Mekânsal Planlama

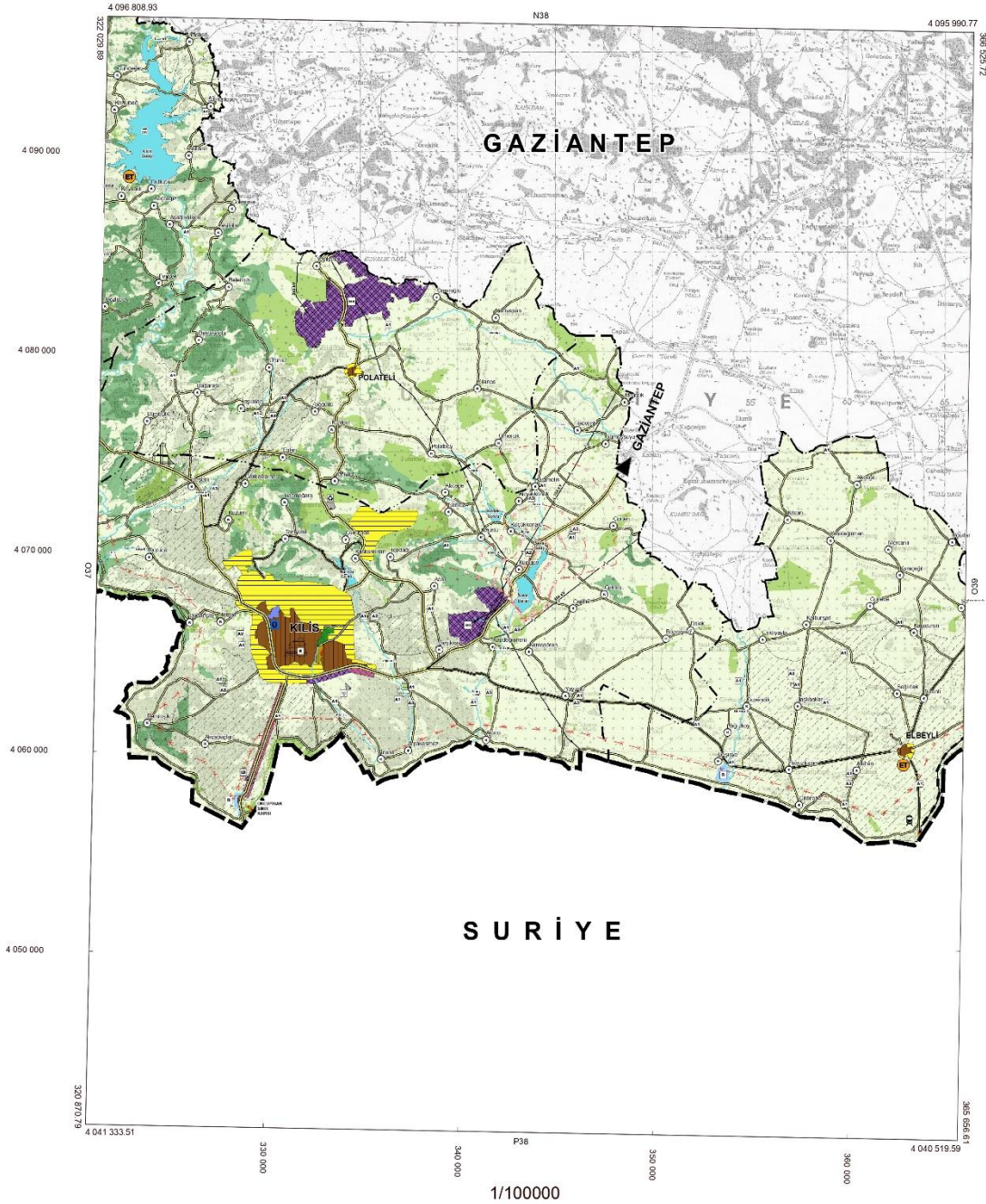
E.2.1. Çevre Düzeni Planı

T.C. ÇEVRE ve ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü

KİLİS İLİ 1/100.000 ÖLÇEKLİ ÇEVRE DÜZENİ PLANI

O38

Harita E.5 – Kilis ilinin Çevre Düzeni Planı
(Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü, 2023)

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca "Kilis İli 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı" (N37, N38, O37, O38, O39 Plan Paftaları, Lejant, Plan Hükümleri, Plan Açıklama Raporu) 15.09.2017 tarihinde Bakanlığımızca onaylanmıştır.

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

İl genelinde bulunan arazinin % 67'i tarıma elverişli arazi olup, bu arazilerde tarım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Kaynaklar

- Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>)
- Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü
- Kilis İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
- Kilis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

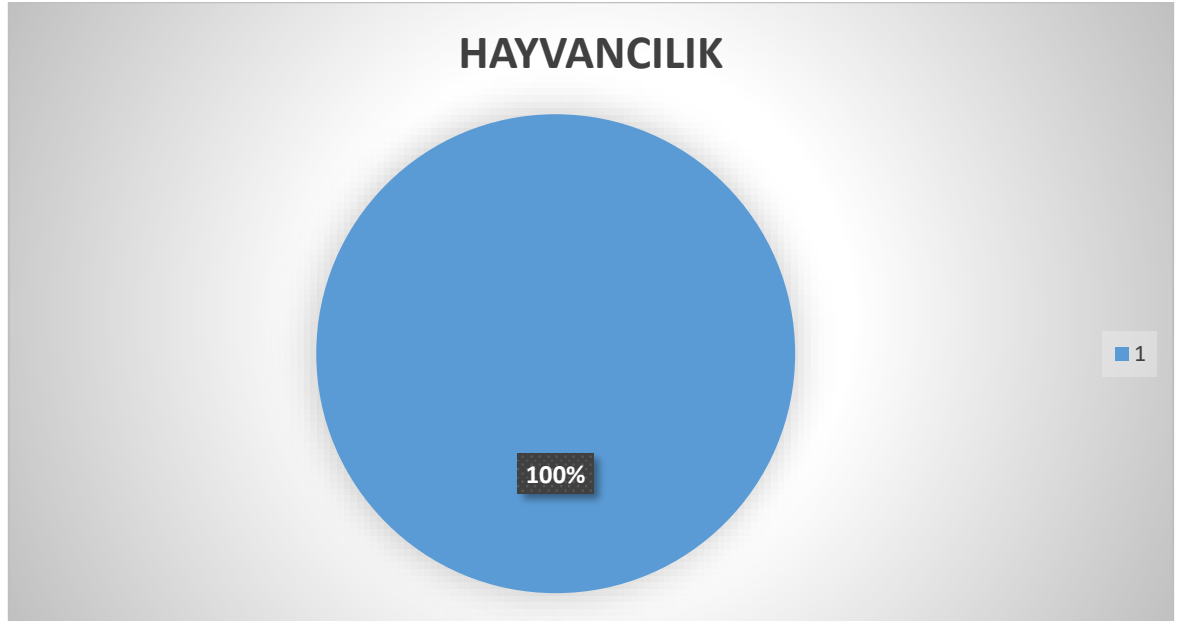
F.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

Çizelge F.60 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2022 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı*

(<https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

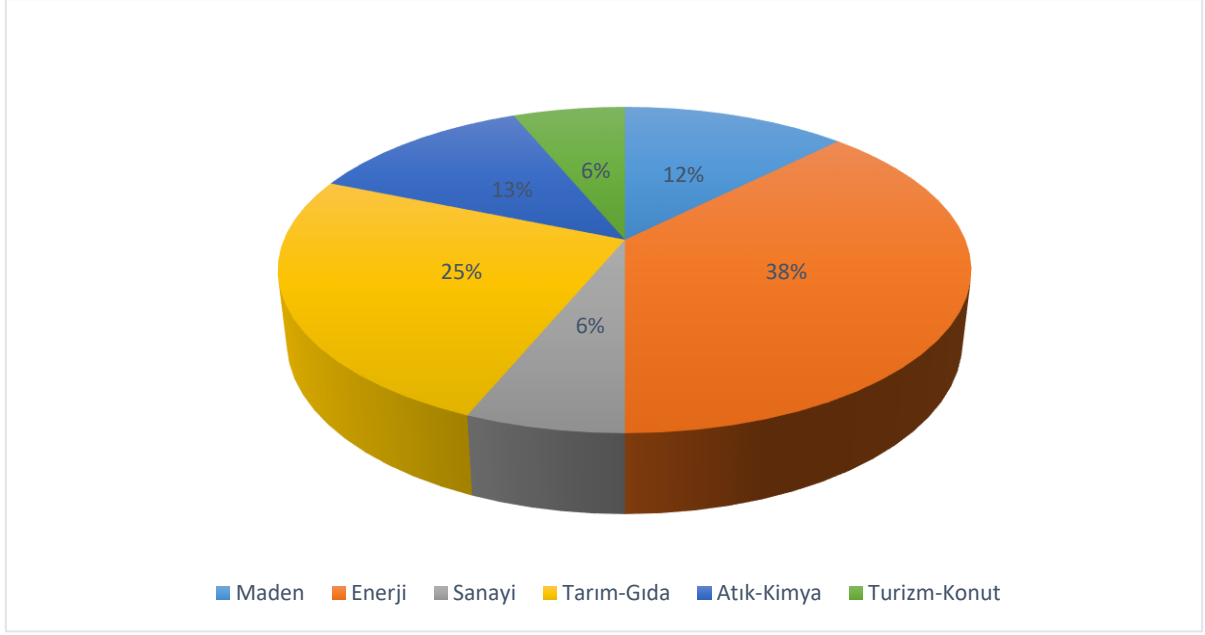
Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	2	6	1	4	2	0	1	16
ÇED Gereklidir	0	0	0	0	0	0	0	0
ÇED Olumlu Kararı	0	0	0	1	0	0	0	1
ÇED Olumsuz Kararı	0	0	0	0	0	0	0	0
İade/İptal	0	0	0	0	0	0	0	0

* ÇED Yönetmeliğine tabi faaliyetlerin bir kısmı birden fazla ili kapsadığı durumlarda her il ayrı ayrı bildirimde bulunduğu ÇED karar sayılarında mükerrerlikler oluşmaktadır. Bilindiği üzere ÇED Yönetmeliğine tabi faaliyetlerin ÇED sürecinin yürütülmesinde Bakanlığımızca ÇED sürecini yürütecek koordinatör il e-ÇED sisteminden ilgili Daire Başkanlığınca belirlendiğinden koordinatör il olarak belirlenen ilin ÇED kararını tabloya işlemesi gerekmektedir.

Grafik F.28 – 2022 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı

(<https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Grafik F.29 – 2022 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı

(<https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Çizelge F.61 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2022 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı

(<https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
13	81	88	109	27	24	18	360

Çizelge F.62 – 2014-2022 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı

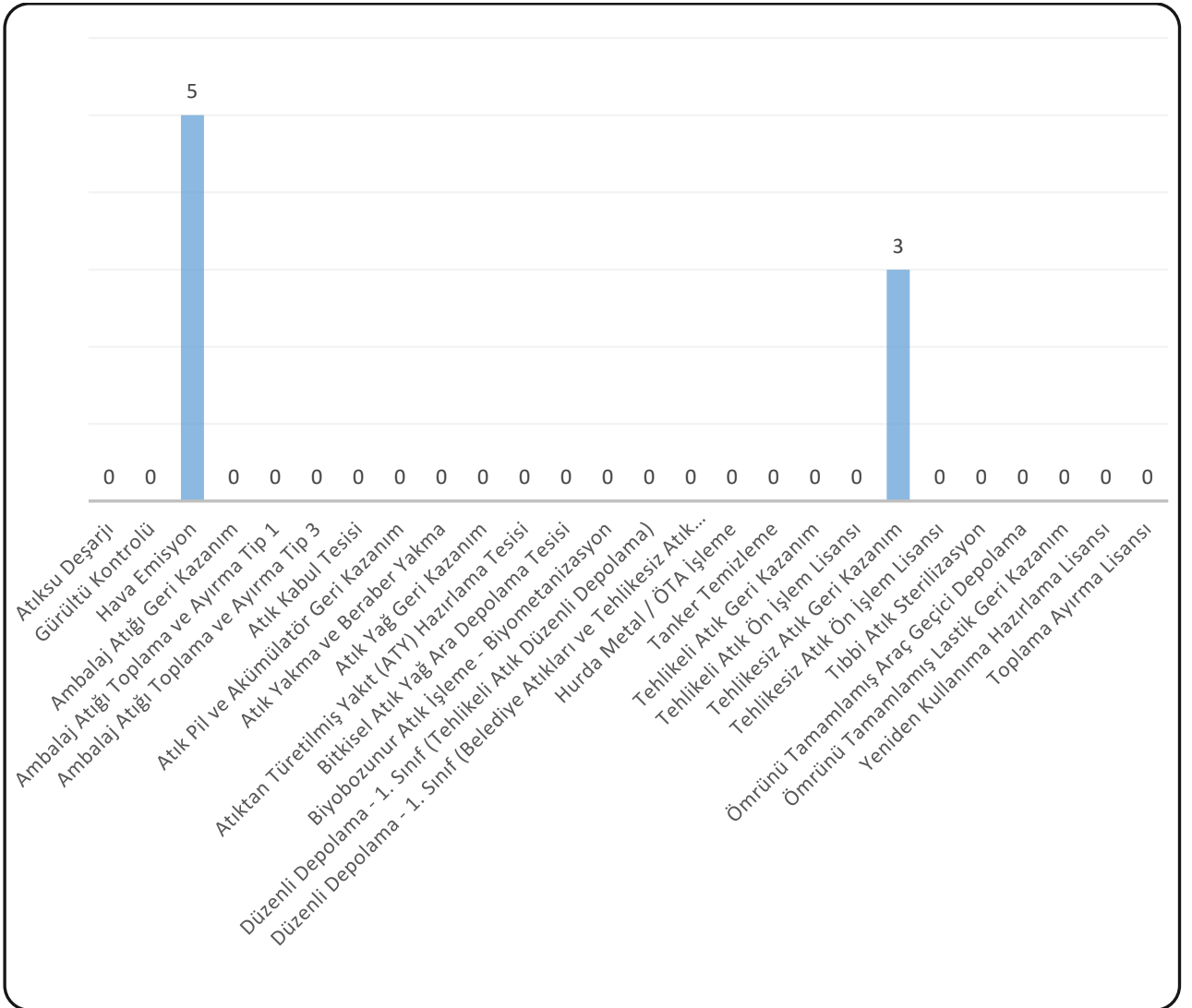
(<https://ced.csb.gov.tr/>, 2023)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
4	1	1	4	0	0	0	10

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Çizelge F.63 – 2022 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzin ve Lisans Belgesi sayıları
(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2023)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	-	9	9
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	-	6	6
Çevre İzni Muafiyet Sayısı	29		29
TOPLAM	-	15	44

Grafik F.30 – 2022 yılında verilen Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı

(<https://eizin.cevre.gov.tr/>, 2023)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

2022 yılında 17 adet ÇED kapsamında yapılan müracaattan, 17 tanesi de sonuçlanmıştır. Nihailenen 17 dosyanın 16'sı Ek-2, 1 tanesi Ek-1 kapsamında yer almaktadır.

7 adet evre İzin ve Lisans kapsamında yapılan başvurular değerlendirilmiştir. Başvurusu uygun bulunan 6 faaliyete yasal çerçevede evre İzin Belgesi verilmiştir.

Kaynaklar

- Kilis evre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- <https://ced.csb.gov.tr/>
- <https://eizin.cevre.gov.tr/>

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

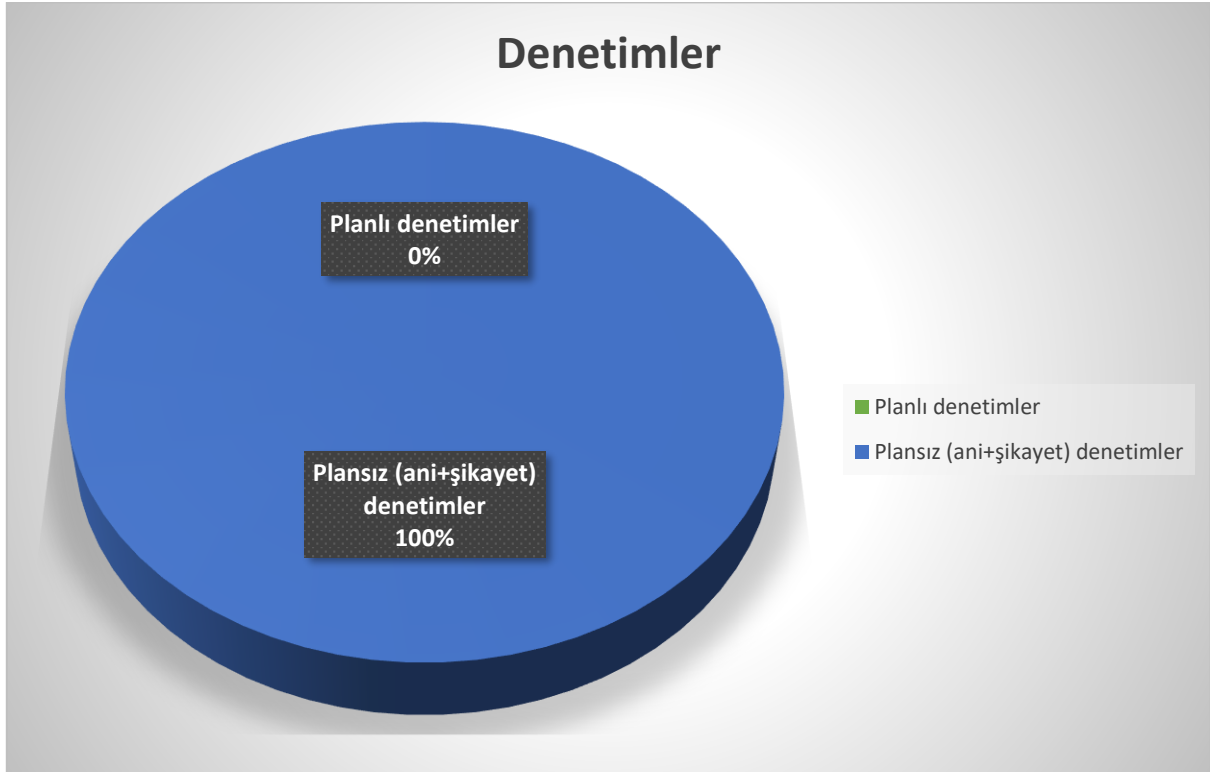
G.1. Çevre Denetimleri

Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİDİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİDİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.64 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı
(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2023)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	0
Plansız (ani) denetimler	178
Plansız (şikâyet) denetimler	5
Genel toplam	183

Grafik G.31 – ÇŞİDİM tarafından 2022 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı

(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2023)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge G.65 – 2022 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları

(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, Alo 181, Cimer 2023)

Şikâyetler	Hava	Su	Koku	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı (edenetim)	-	-	-	-	1	-	1	-	2
Şikâyet sayısı (Alo 181, Cimer)	1		5		2	-	15	1	24
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	1	-	5	-	3	-	16	1	26
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	-	100	-	100	-	100	100	100

Grafik G.32 – 2022 yılında ÇŞİDİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı

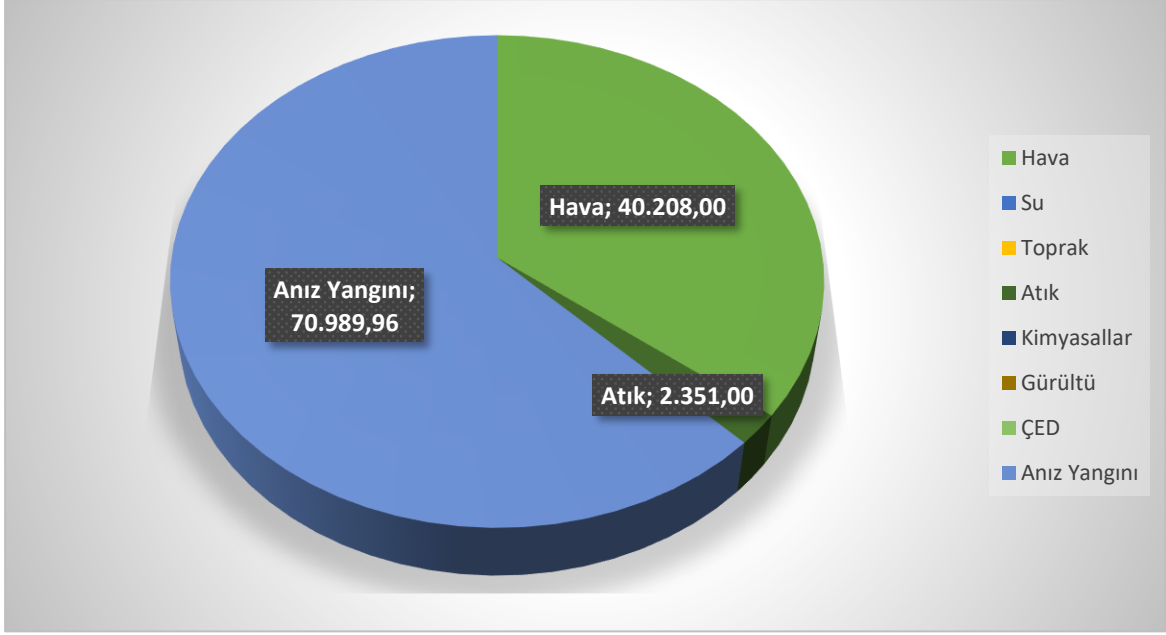
(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, Alo 181, Cimer 2023)

G.3. İdari Yaptırımlar

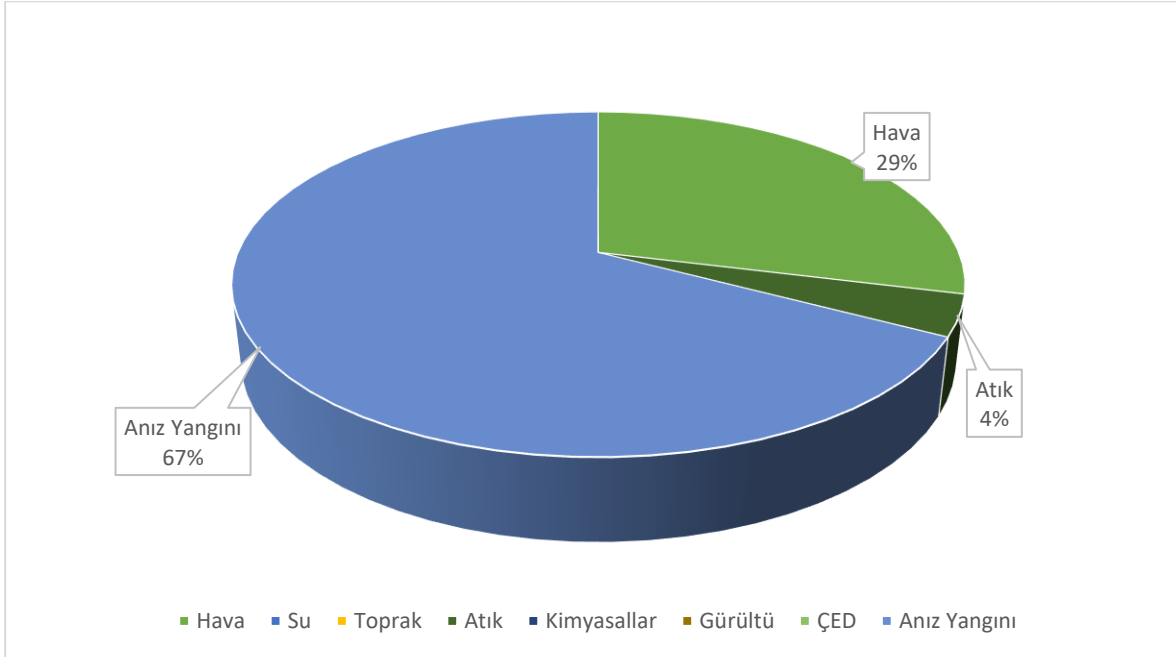
Çizelge G.66 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı

(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2023)

	Hava (Egzoz)	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Anız Yangını	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	40.208,00	-	-	2.351,00	-	-	-	70.989,96	113.548,96
Uygulanan Ceza Sayısı	15	-	-	2	-	-	-	35	52

Grafik G.33 – 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2023)

Grafik G.34 - 2022 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı
(<https://edenetim.cevre.gov.tr/>, 2023)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

2022 yılında ilde faaliyet durdurma cezası uygulanmamıştır.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

Kilis ilinde 2022 yılı içinde toplamda 182 denetim gerçekleştirilmiş, yapılan denetimlerin 177 ani denetim, 5 şikayet kapsamında e-denetim sisteminde kayıtlıdır. 2022 yılı içerisinde Alo 181 ve CİMER başvurusu şeklinde toplamda 24 adet şikayet Müdürlüğe ulaşmıştır. 24 adet şikayetin tamamı sonuçlandırılmıştır.

Kaynaklar

- Kilis Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
- <https://edenetim.cevre.gov.tr/>

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

Kilis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nce 2022 yılı içerisinde 5 Haziran Dünya Çevre Günü kapsamında; İl Milli Eğitim müdürlüğü tarafından belirlenen çeşitli okullarda “Çevre” konulu seminerler düzenlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin katılımı ile “Çevre Yürüyüşü” yapılmıştır. İlkokullarda Çevre Konulu Resim, Ortaokullarda Şiir, Lise ve Dengi Okullar arası Çevre Konulu kompozisyon Yarışması düzenlenmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının talepleri doğrultusunda Sıfır Atık Uygulamaları ve Entegre Çevre Bilgi Sistemi veri girişleri konusunda eğitimler verilmektedir.

Kaynaklar

- Kilis Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü